

Kasper Saari

”JÄÄKIEKKO ON MEITÄ SUOMALAISIA YHDISTÄVÄ ASIA”

Suomalaisten nuorten perustelut jääkiekosta
kansallisena symbolina

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Sosiaalipsykologian Pro gradu -tutkielma
Kesäkuu 2019

TIIVISTELMÄ

Kasper Saari: ”Jääkiekko on meitä suomalaisia yhdistävä asia” – Suomalaisen nuorten perustelut jääkiekosta kansallisena symbolina

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma

Kesäkuu 2019

Jääkiekko on ollut usean viime vuoden ajan Suomen suosituin urheilulaji. Jääkiekko-ottelut ovat katsotuimpia televisio-ohjelmia Suomessa. Miesten jääkiekon maailmanmestaruusvoitot ovat johtaneet ennalta näkemättömiin kansanjuhliin. Samaan aikaan julkisessa retorikassa jääkiekko ja kansallinen identiteetti on yhdistetty. Jääkiekon on sanottu parantaneen kansallista identiteettiä, kansan itseluottamusta ja nostaneen Suomen 1990-luvun lamasta.

Jääkiekon ja urheilun yhteyttä kansallisen identiteetin kanssa on tutkittu aikaisemmin. Aikaisemmin ei kuitenkaan ole tutkittu sitä, mikä takia jääkiekko on kansallinen symboli suomalaisille. Tämän tutkimuksen päättämistehtävänä oli luokitella sisällönanalyysin avulla, miten suomalaiset nuoret perustelevat jääkiekon olevan kansallinen symboli suomalaisille. Toisena tälle alisteisena tutkimustehtävänä pohdin, vastaavatko nämä luokat identiteettimotiiveihin. Alisteiseen tutkimustehtävään liittyviä tutkimuskysymyksiä oli kaksi. Ensimmäinen oli, että onko nuorten perusteluista mahdollista tunnistaa identiteettimotiiveja? Toinen kysymys oli, että jos on mahdollista tunnistaa niin, mitkä identiteettimotiiveista on mahdollista tunnistaa? Tutkimuksen teoreettinen viitekehys oli identiteettimotiivien teoria.

Tutkimusaineistot kerättiin suomalaisissa lukioissa Helsingin metropolialueella vuosina 2002, 2008 ja 2014. Tutkimuksen vastaajat olivat 16–20-vuotiaita. Sisällönanalyysillä löysin aineistosta kolme pääteemaa, jotka vastasivat siihen, miten nuoret perustelivat jääkiekon kansalliseksi symboliksi. Pääteemat olivat: jääkiekko yhdistää suomalaisia, jääkiekko erottaa suomalaiset positiivisesti ja jääkiekko liittyy Suomen muiden kansojen joukkoon. Identiteettimotiiveja oli mahdollista tunnistaa kaikista pääteemoista.

Analyysi osoitti, että tärkein perustelu, miksi jääkiekko miellettiin kansalliseksi symboliksi, oli sen voimakkaasti suomalaisia yhdistävä vaikutus. Jääkiekko täytti myös kansallisten symboleiden ja nationalismien dialektisen luonteen erottamalla suomalaiset ja toisaalta liittämällä Suomen kansakuntien maailmaan.

Avainsanat: jääkiekko, kansallinen symboli, identiteettimotiivit, identiteettimotiivien teoria, kansallinen identiteetti, nationalismi, sosiaalisen identiteetin teoria, sisällönanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

ABSTRACT

Kasper Saari: "Ice hockey unites Finnish people" – The arguments of Finnish youth about ice hockey as a national symbol

Master's thesis

Tampere University

Degree Programme in Social Sciences

June 2019

Ice hockey has been the most popular sport in Finland for many years. Ice hockey games are the most watched television programs in Finland. There have been enormous festivals every time Finnish ice hockey team have won the world championship. At the same time ice hockey and national identity have been connected in public rhetorics. It has been said that ice hockey has improved national identity and the confidence of citizens as well as lifted Finland up from the depression of 1990s.

There is previous research about the connection of ice hockey and sport to national identity. However, there is no previous research why ice hockey is a national symbol for Finnish people. The main focus of the current study is to use content analysis and to theme how the Finnish youth argue ice hockey as a national symbol for Finns. The second purpose of the study is to research if identity motives appear inside the themes of this study. There are two research questions concerning this matter. The first question is that is it possible to identify identity motives from the arguments of the youth? The second question is that if so which are these identified identity motives? The theoretical framework of the study is Motivated Identity Construction Theory (MICT).

The data for this study is collected in upper-secondary-school students from Helsinki metropolitan area in 2002, 2008 and 2014. The respondents were 16–20 years old. Three main themes were found from the data which were: ice hockey unites Finnish people, distincts positively and connects Finland with other nations. These main themes answered the question how Finnish youth argument ice hockey as a national symbol. It was possible to identify identity motives from all of the main themes.

The main reason why Finnish youth argument ice hockey to be a national symbol was that it strongly unites Finnish people. Ice hockey has the same kind of dialectical nature as national symbols and nationalism since it distincts the Finnish people and simultaneously connects Finland to the world of nations.

Keywords: ice hockey, national symbol, identity motives, Motivated Identity Construction Theory, national identity, nationalism, Social Identity Theory, content analysis

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

Sisällys

1.	JOHDANTO.....	1
2.	JÄÄKIEKKO SUOMESSA.....	3
2.1	LÄTKÄHULLUJEN MAA.....	3
2.2	JÄÄKIEKON HISTORIA JA NOUSU SUOMESSA.....	4
2.3	MAAILMANMESTARUUDET 1995, 2011 JA 2019	6
3.	KANSALLINEN SYMBOLI.....	8
4.	KANSA JA URHEILU	10
4.1	KANSALLINEN IDENTITEETTI JA URHEILU	10
4.2	NATIONALISMI JA URHEILU	12
5.	SOSIAALISEN IDENTITEETIN TEORIA.....	15
6.	IDENTITEETTIMOTIIVIT	17
7.	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	25
8.	AINEISTO JA MENETELMÄT	26
8.1	AINEISTON KUVAUS.....	26
8.2	SISÄLLÖNANALYYSI.....	27
8.3	ANALYYSIPROSESSI	28
8.4	ETIIKKA.....	31
9.	ANALYYSI JA TULOKSET	33
9.1	PÄÄTEEMA 1: JÄÄKIEKKO YHDISTÄÄ SUOMALAISIA	34
9.1.1	YLÄLUOKKA: YHTENKUULUVUUS	35
9.1.1.1	Alaluokka: Jaettu toiminta lisää yhteenkuuluvuutta.....	36
9.1.1.2	Alaluokka: Jaettu tunne lisää yhteenkuuluvuutta	38
9.1.2	YLÄLUOKKA: MERKITYS JA SUOSIO SUOMALAISILLE.....	40
9.1.2.1	Alaluokka: Jääkiekko on merkityksellinen ja tärkeä suomalaisille	42
9.1.2.2	Alaluokka: Jääkiekko suomalaisten normina.....	42
9.1.2.3	Alaluokka: Jääkiekko osa suomalaista kulttuuria	44
9.2	PÄÄTEEMA 2: JÄÄKIEKKO EROTTAA POSITIIVISESTI.....	46
9.2.1	YLÄLUOKKA: MENESTYMME JÄÄKIEKOSSA HYVIN.....	47
9.2.1.1	Alaluokka: Epäspesifi positiivinen erottautuminen.....	48
9.2.1.2	Alaluokka: Positiivinen ryhmävertailu	50
9.2.2	YLÄLUOKKA: JÄÄKIEKKO SAA MEIDÄT KOKEMAAN YLPEYTTÄ.....	51
9.3	PÄÄTEEMA 3: JÄÄKIEKKO LIITTÄÄ SUOMEN MUIHIN KANSOIHIN	53
9.3.1	YLÄLUOKKA: MEIDÄT TUNNETAAN JÄÄKIEKON AVULLA	54

9.3.2	YLÄLUOKKA: JÄÄKIEKON MAAJOUKKUE EDUSTAA MEITÄ.....	56
9.4	IDENTITEETTIMOTIIVIT TUTKIMUKSESSA.....	59
10.	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	61
10.1	YHTEENVETO	61
10.2	TÄRKEIMMÄT TULOKSET JA TUTKIMUKSEN MERKITYS	65
10.3	REFLEKTOINTIA JA JATKOTUTKIMUKSIA.....	66
10.4	LOPUKSI	67
	LÄHTEET.....	68
	LIITTEET	75
	Liite 1	75
	Liite 2	76

1. JOHDANTO

Tämän Pro gradu -tutkielman aiheena on: *Miten suomalaiset nuoret perustelevat jääkiekon olevan kansallinen symboli suomalaisille*. Jääkiekko on ollut Suomen suosituin urheilulaji viimeiset kymmenen vuotta (Sponsor Insight 2019). Esimerkiksi Suomen jääkiekkomaajoukkueiden ottelut ovat useina vuosina olleet Suomen katsotuimpien televisio-ohjelmien joukossa (Finnpanel 2016). Suomen miesten maajoukkueen voittaessa maailmanmestaruuden vuosina 1995 ja 2011 Helsingin kauppatorille kokoontui molempina vuosina noin 100 000 ihmistä juhlimaan (YLE 2011; YLE 2018).

Jääkiekko ja kansallinen identiteetti on yhdistetty julkisessa retoriikassa. Jääkiekon on esimerkiksi sanottu nostaneen Suomen lamasta, parantaneen kansallista identiteettiä ja koko kansan itseluottamusta. (YLE 1995b; YLE 1995c; Kokkonen 2003, 4.) Jääkiekkoa ja kansallista identiteettiä on tutkittu muutamassa Pro gradu -tutkielmassa, mutta muuten tutkimusta tästä aiheesta ei Suomessa ole tehty. Suomessa ei aikaisemmin ole tutkittu sitä, miksi jääkiekko mielletään kansalliseksi symboliksi. Laajemmin katsottuna uskon, että tämä tutkielma auttaa lisäämään tietoa siitä, miksi kansainväliset urheilijat ja maajoukkueet mielletään kansallisiksi symboleiksi. Aihe on minulle tärkeä, koska olen harrastanut jääkiekkoa sekä toiminut valmennustehtävissä viimeiset 24 vuotta.

Taustaolettamukseni on, että yksilön ja yhteiskunnan välillä on vuorovaikutusta, jonka avulla rakennetaan esimerkiksi normeja ja arvoja (Verkuyten 2005, 19). Tämän perusteella uskon, että nuorten perusteluiden avulla voidaan saada vastauksia siihen, miksi jääkiekko mielletään kansalliseksi symboliksi. Tässä tutkimuksessa luokittelen sisällönanalyysin avulla, miten suomalaiset nuoret perustelevat esseissään jääkiekon olevan kansallinen symboli suomalaisille. Kansat ja valtiot voidaan tehdä näkyviksi kansallisten symbolien avulla (Finell 2012, 15). Kansallisilla symboleilla on kaksinainen eli dialektinen merkitys. Ne nostavat esille kansakunnan itsenäisyyden. Toisaalta ne myös liittävät kansakunnan muiden kansakuntien joukkoon. (Billig 1995, 86.) Täydennän analyysia pohtimalla, vastaavatko tekemäni luokat identiteettimotiiveihin ja onko identiteettimotiiveja mahdollista tunnistaa nuorten perusteluista. Identiteettimotiiveilla tarkoitan motiiveja, jotka motivoivat identiteettien rakentamista (Vignoles, Regalia, Jemmolo & Scabini 2006, 308–310, 324). Ihmiset identifioituvat vahvemmin ryhmiin (tässä tutkimuksessa suomalaisiin), jotka tyydyttävät identiteettimotiiveja

(tässä tutkimuksessa jääkiekon avulla). (Vignoles ym. 2006, 314–317; Eastbrook & Vignoles 2012, 1066–1069; Thomas ym. 2017, 514.)

Tutkimuksen aineiston sain Eerika Finelliltä. Hänen tutkimusprojektillaan selvitettiin, miten kansallisten symboleiden merkitykset ovat vaihdelleet suomalaisilla nuorilla. Tutkimusaineistot kerättiin suomalaisissa lukioissa Helsingin metropolialueella vuosina 2002, 2008 ja 2014. Aineistoon vastanneet lukiolaiset olivat 16–20-vuotiaita.

Tutkielmani etenee seuraavassa järjestyksessä. Ensiksi käsittelen jääkiekkoa ja sen suosiota, historiaa, nousua Suomessa suosituksi urheilulajiksi sekä viimeisenä maailmanmestaruuksien voittoja vuosina 1995, 2011 ja 2019. Tämän jälkeen on teoriaosuus. Teoriaosuuden ensimmäisessä luvussa käsittelen kansallisia symboleita, jonka jälkeen siirryn käsittelemään kansallista identiteettiä ja urheilua sekä nationalismia ja urheilua. Seuraavaksi käsittelen sosiaalisen identiteetin teoriaa. Teoriaosuuden viimeinen luku käsittelee identiteettimotiivien teoriaa. Identiteettimotiivien luvussa käyn ensin läpi teorian, minkä jälkeen esittelen aikaisempia tutkimuksia identiteettimotiiveista. Teoriaosuuden jälkeen tulevat tutkimustehtävä ja menetelmät. Seuraava luku on analyysi ja tulokset. Näissä luvuissa avaan tutkimukseni kolme pääteemaa ja pohdin, miten ne voisivat vastata erilaisiin identiteettimotiiveihin. Luvun lopuksi on yhteenveto identiteettimotiivien toteutumisesta pääteemojen sekä ylä- ja alaluokkien sisällä. Johtopäätökset-luku on tutkielmani viimeinen luku.

2. JÄÄKIEKKO SUOMESSA

2.1 LÄTKÄHULLUJEN MAA

Taloustutkimuksen mukaan jääkiekko oli selvästi Suomen seuratuin ja arvostetuin urheilulaji vuonna 2017 (Lahtinen 2017; Muukkonen 2017). Sponsor Insightin (2019) tutkimuksen mukaan jääkiekko on ollut Suomen suosituin urheilulaji vuodesta 2010 vuoteen 2019. Jääkiekon maailmanmestaruuskilpailuilla on vahva suosio Suomessa, ja moni suomalainen katsoo niitä. Vuodesta toiseen kilpailut ovatkin katsotuimpia ohjelmia Suomessa, ja ainoastaan Linnan juhlien televisiolähetys kilpailee niiden suosion kanssa. Esimerkiksi vuonna 2016 koko vuoden suurimman tavoittavuuden televisio-ohjelmista saavutti jääkiekon nuorten maailmanmestaruuskilpailujen loppuottelu Venäjää vastaan. Lähetysten maksimitavoittavuus oli 3 276 000 ihmistä (eli noin 63 prosenttia kansasta). Saman vuoden kolmanneksi suurin tavoittavuus oli miesten jääkiekon maailmanmestaruuskilpailujen loppuottelulla (2 650 000, eli noin 51 prosenttia kansasta). Suomen voittaessa jääkiekon maailmanmestaruuden vuonna 2011 (keskikatsojamäärä 2 080 000) oli finaalilähetys vuoden kolmanneksi suosituin televisio-ohjelma. (Finnpanel 2016.) Suomen voittaessa maailmanmestaruuden vuonna 2019 kilpailuja katsoi 4,43 miljoona suomalaista, joka on yli 83 prosenttia kansasta (Leijonat 2019).

Kiinnostus jääkiekkoon Suomessa on kansainvälisesti suhteutettuna myös korkealla tasolla. Esimerkiksi vuonna 2016 Yhdysvaltojen katsotuin ohjelma oli amerikkalaisen jalkapallon loppuottelu, eli Super Bowl, jota seurasi 114,4 miljoona ihmistä Yhdysvalloissa (Markkinointi&Mainonta 2016). Kuitenkin prosentuaalisesti katsojamäärä oli huomattavasti pienempi kuin jääkiekolla Suomessa, kun se suhteutetaan Yhdysvaltojen väestömäärään (noin 325 000 000) (World Population Review 2017). Maiden mahdollisesti erilaiset katsojalukujen laskutavat on otettava huomioon, mutta silti ero on huomattava.

Vuodesta toiseen suomalaisten katsotuimmat televisio-ohjelmat ovat siis jääkiekko ja Linnan juhlat (Finnpanel 2016). Näillä molemmilla on myös nationalistisia piirteitä (Aslama & Pantti 2007, 51–52). Paasi (2016, 21) nostaa artikkelissaan esille, että itsenäisyyspäivä on kansallinen vapaapäivä, jolloin televisiosta näytetään patrioottista ohjelmaa toisensa perään. Jääkiekon vuoden 1995 maailmanmestaruuskilpailuja käsittelevä dokumentti näytettiinkin vuoden 2017 itsenäisyyspäivänä Yle 2 -kanavalla. Vuoden 2013 itsenäisyyspäivänä puolestaan näytettiin

uusintana vuoden 2011 jääkiekon maailmanmestaruuskilpailujen loppuottelu. (RITVA-tietokanta 2017.)

2.2 JÄÄKIEKON HISTORIA JA NOUSU SUOMESSA

Suomessa on ensimmäisen kerran pelattu jääkiekkoa muistuttavaa peliä 1800-luvun lopussa. Virallisesti jääkiekkoilun voidaan kuitenkin katsoa alkaneen vuonna 1928, kun Tampereen Pyhäjärven jäällä pelattiin näytösluonteinen ottelu Tampereen Pyrinnön ja Tampereen palloilijoiden välillä. (Szemberg, Podnieks, Lindegren & Leinonen 2012, vii–ix.) Suomen jääkiekkoliitto perustettiin vuonna 1929, ja Suomi osallistui ensimmäisen kerran jääkiekon maailmanmestaruuskilpailuihin 10 vuotta myöhemmin. Ensimmäinen osallistuminen olympialaisiin oli vuorossa vuonna 1952 Oslolla. Ensimmäistä kertaa Suomen maajoukkue käytti leijonapaitaa vuonna 1948 Helsingissä. Nykyisin tämä paita on kasvanut jääkiekkomaajoukkueen symboliksi. Jääkiekon maailmanmestaruuskilpailut järjestettiin Suomessa vuonna 1965, ja samalla Suomeen valmistui kilpailuja varten ensimmäinen jäähalli Tampereen Hakametsään. Nämä ensimmäiset kotikilpailut vaikuttivat myönteisesti jääkiekon suosioon (esimerkiksi loppuunmyyty ottelu ja tasapeli Ruotsia vastaan) ja olosuhteisiin, joissa jääkiekkoa voitiin harrastaa. Kotikilpailuiden jälkeen rakennettiin Hakametsän jäähallin lisäksi tekojää Ouluun ja Varkauteen. Myös Helsingin jäähallin rakentaminen aloitettiin. (Em. 35, 180–181, 185–186, 207–209.)

Menestystä Suomen maajoukkue sai pienissä annoksissa 1960-luvulla. Ilonpilkahdukset olivat yksittäisiä hyviä pelejä arvokilpailuissa niin sanottuja isoja jääkiekkomaita vastaan. Näitä olivat esimerkiksi tasapeli Ruotsin kanssa kotikilpailuissa 1965, Tšekkoslovakian voittaminen vuonna 1967 ja Kanadan voittaminen 1968. Merkittävä lisä maajoukkueen menestymismahdollisuuksiin oli seuratoiminnan lisääntyminen Helsingissä. Aikaisemmin Tampere oli ollut selkeästi vahvin paikkakunta, mutta Helsinkiin oli nyt noussut jäähalli ja Helsingin IFK seurana alkoi menestyä. Toisen kerran maailmanmestaruuskilpailut järjestettiin Suomessa vuonna 1974, ja Suomi pelasikin loistavasti. Tuloksena olisi ollut pronssimitali ilman Stiq Wetzellin dopingkärä. 1970-luvulla Suomi pystyi jo jatkuvasti haastamaan paremmin isojakin jääkiekkomaita, ja mitalin saaminen oli usean kerran todella lähellä. 1970-luvulla ensimmäiset jääkiekkoilijat lähtivät Suomesta ammattilaisiksi Pohjois-Amerikkaan. (Em. 207–223, 230–233, 242–245.)

1980-luvulle tultaessa jääkiekon menestys oli kasvanut maltillisesti. Vuonna 1988 Suomi saavutti viimein kauan himoitun arvokilpailumitalin Galgarn olympialaisista. Suomi sai kilpailuista hienojen esitysten jälkeen hopeamitalin. Näissä olympialaisissa Kansainvälinen olympiakomitea salli myös laajemmin ammattilaisten osallistumisen olympialaisiin. (Em. 269–272.) Ensimmäisen mitalin jälkeen alkoi mitaleja ja menestystä tulla kiihtyvään tahtiin. 1990-luvulla Suomi voitti miesten jääkiekossa olympialaisissa kaksi mitalia ja MM-kilpailuissa viisi mitalia. 2000-luvun puolella Suomi on voittanut kolme mitalia olympialaisissa ja yhdeksän mitalia MM-kilpailuissa. Ensimmäinen miesten jääkiekon maailmanmestaruus tuli vuonna 1995. (Suomen jääkiekkoliitto 2019.)

Suomen jääkiekkovaikuttajat ovat valinneet vuoden 1995 Suomen jääkiekon merkittävimmäksi vuodeksi. Perusteluissa näkyi vahvasti maailmanmestaruuden merkitys lajin suosion kasvulle Suomessa. Maailmanmestaruuden jälkeen harrastajamäärät kasvoivat paljon, jääkiekko ammattimaistui, itseluottamus nousi jääkiekon parissa olevien ihmisten keskuudessa ja uusia jäähalleja rakennettiin harrastuspaikoiksi. (Mennander 2017, 54–55.) Esimerkiksi vuonna 1995 jäähalleja oli Suomessa 109, ja ensimmäinen jäähalli oli rakennettu vuonna 1965, joten Suomeen oli rakennettu 30 vuodessa 109 jäähallia. Vuonna 2018 Suomessa oli jäähalleja jo 275. Pelkästään vuosina 1996 ja 1997 rakennettiin yhteensä 30 jäähallia. (Suomen jäähallien osoitteisto.) Jääkiekon harrastamisen olosuhteissa tapahtui siis merkittävä parannus vuoden 1995 maailmanmestaruuden jälkeen.

Jääkiekon suosioon vaikutti myös SM-liigan perustaminen vuonna 1975, mikä oli Euroopassa uraauurtava ratkaisu. Korkeatasoinen jääkiekko vakiintui suuren yleisön kiinnostuksen kohteeksi. Laji oli vauhdikas sekä värikäs ja siinä oli tunnettuja tähtiä. Jääkiekko kasvoi myös yleisömääriltään suosituimmaksi lajiksi. Suomi onkin ainoa maa Euroopassa, jossa jääkiekko on selkeästi suosituin ja seuratuin laji. 1990-luvulla puhuttiin jo jääkiekkobuumista. Jääkiekko on kerännyt urheilulajeista isoimmat sponsorirahat. (Kivinen, Mesikämmen & Metsä-Tokila 2000, 49.) Jääkiekon SM-liigan pelaajat saavuttivat täysammattilaisuuden vuonna 1999, kun viimeinen myös ”oikeissa töissä” käynyt pelaaja lopetti pelaajauran (Paavola 2011). Kaikki nämä edellä mainitut aspektit (raha, suosio, parantuneet olosuhteet, kansainvälinen menestys, kansallisen sarjan ammattimaistuminen) ovatkin aiheuttaneet myönteisen kierteen, jossa kukin osa-alue ruokkii toisiaan ja on varmasti vauhdittanut jääkiekon kasvua Suomessa.

2.3 MAAILMANMESTARUUDET 1995, 2011 JA 2019

Suomi on voittanut kolme jääkiekon miesten maailmanmestaruutta. Kaikilla kerroilla jääkiekon ja kansan eli suomalaisten yhteys näkyi juhlinnassa sekä julkisessa retoriikassa. Maailmanmestaruuksien juhlinnat olivat hyvin samankaltaisia joka kerralla. Tässä luvussa käyn tarkemmin läpi sitä, miten maailmanmestaruuksia juhlittiin ja minkälaista julkista retoriikka niihin liittyi.

”Suomi meni täysin sekaisin” totesi Arvi Lind kertoessaan Suomen voittaneen ensimmäisen jääkiekon maailmanmestaruuden (Yle 1995a). Maailmanmestaruuden jälkeen Helsingin kauppatorille kokoontui arvioilta 100 000 ihmistä juhlimaan voittoa, ja uutisissa puhuttiin ”ennennäkemättömästä kansanjuhlasta”. Juhlintaan osallistuikin eniten ihmisiä koko Suomen urheiluhistoriassa. Maailmanmestarijoukkueen pelaaja Saku Koivu kuvasi kansanjuhlassa, että kultamitali on ennen kaikkea koko kansan voitto. (YLE 1995d.) Tietynlaiseksi voiton symboliksi nousi kappale ”Den glider in”, jonka suomalaiset ottivat omaksi kansallisomaisuudeksi (YLE 2016a). Kappale on ruotsinkielinen ja alun perin sävelletty ruotsalaisten voitonkappaleeksi.

Maajoukkueen palatessa voiton jälkeen Ruotsista takaisin Suomeen, heidän lentokonettaan tuli saattamaan kaksi suomalaista hävittäjälentokonetta (YLE 2016a). Joukkueen ollessa Helsinki-Vantaan lentokentällä silloinen urheilusta vastaava ministeri Claes Anderson toi valtiovallan tervehdyksen heille. Hän kiitti joukkuetta suurenmoisesta saavutuksesta, josta iloitsee koko Suomen kansa. Lisäksi hän korosti voiton kohentavan koko Suomen kansan itseluottamusta ja vievän urheilua sekä koko muutakin yhteiskuntaa eteenpäin. (YLE 1995b.) Puheessaan kauppatorilla joukkueen kapteeni Timo Jutila korosti voiton olevan koko kansalle ja sanoi ”tää (mestaruus) kuuluu meille kaikille”. Stockmannin silloinen varatoimitusjohtaja Hannu Penttilä korosti puheessaan, että maailmanmestaruus merkitsee Suomelle ja suomalaisille todella paljon nyt laman taisteluissa. Hän sanoi myös, että ”tapa, jolla mestaruus otettiin muistuttaa meitä talvisodan hengestä”. (YLE 1995c.)

Vuoden 1995 voitto on ainakin urheiluhistoriallisesti merkittävä asia, ja sen on monessa yhteydessä sanottu nostaneen Suomen myös lopullisesti pois lamasta, joten sillä voidaan ajatella olleen myös yhteiskunnallista merkitystä. ”Maailmanmestaruus mursi lamamentaliteetin lopullisesti. Se laukaisi Suomen laman jälkeen nousuun. Se oli ikään kuin laman päätepiste ja uuden alku” sanoi Yle Teeman kanavapäällikkö, kun hän korosti, minkä

takia 95-loppuottelu kuuluu ”Lamastalgia” -ohjelmasarjaan. (Kurki-Suonio 2010.) Vuoden 1995 maailmanmestaruuden on sanottu parantaneen kansallista identiteettiä ja auttaneen Suomea alennuskompleksissa suhteessa Ruotsiin. Merkitystä on löydetty myös siitä, että maailmanmestaruus antoi Suomelle itseluottamusta, kun se samana vuonna oli liittynyt Euroopan unioniin. (Kokkonen 2003, 4.)

Vuonna 2011 Suomi saavutti Slovakian Bratislavassa toisen jääkiekon maailmanmestaruuden. Juhlallisuudet olivat silloin hyvin samankaltaisia kuin vuonna 1995. Helsingin kauppatorille kokoontui lähes saman verran ihmisiä juhlimaan mestaruutta kuin vuonna 1995 (YLE 2011). Kansanjuhliissa Sakari Kuosmanen lauloi Finlandia-hymnin, kuten vuonna 1995, ja vuoden 2011 maailmanmestaruusjoukkue lauloi yhdessä ”Den glider in” -kappaleen. Vuonna 2011 valtiovaltaa edusti presidentti Tarja Halonen, joka tuli juhlimaan joukkueen kanssa kauppatorin lavalle (YLE 2018). Pelaajien puheissa korostui jälleen voiton tärkeys Suomen kansalle (YLE 2011).

Vuonna 2019 Suomen saavuttaessa Bratislavassa kolmannen maailmanmestaruuden juhllallisuudet olivat jälleen kerran hyvin samankaltaisia. Kansanjuhlat tosin järjestettiin Helsingin Kaisaniemen puistossa. Finlandia-hymnin esittäjäksi oli vaihtunut Paula Vesala. Valtiovaltaa edusti presidentti Sauli Niinistö. Pelaajien sekä valtiovallan retoriikassa korostui voiton merkitys ja yhdistävä vaikutus koko kansalle. Lisäksi joukkueen asennetta, esimerkkiä ja kollektiivisuutta korostettiin retoriikassa. (YLE 2019; MTV 2019.)

Kaikissa mestaruusjuhlissa lipuilla on ollut merkittävä rooli, ja varsinkin Suomen liput ovat liehuneet sekä torijuhlissa että autokulkueissa. Mielenkiintoista on, että kaikkien mestaruuksien jälkeen ihmiset ovat rynnänneet massoittain kaduille ja kaupunkien toreille juhlimaan, sekä ajaneet autoilla ympäri kaupunkia. Esimerkiksi vuonna 2011 Pohjois-Suomessa vietiin Ruotsin puolelle Haaparannan torille massoittain Suomen lippuja. (YLE 2016b.) Lippujen lisäksi voiton symboleina ovat olleet kaikissa mestaruuksissa musiikkikappaleet. ”Den glider in” -kappaleen lisäksi vuoden 2011 mestaruuden voitonkappaleeksi nousi ”Poika saunoo” ja vuoden 2019 mestaruuden voitonkappaleeksi ”Löikö mörkö sisään?”. Vuoden 2019 juhlissa soitettiin kuitenkin paljon myös 1995 ja 2011 mestaruusvuosien voitonkappaleita.

3. KANSALLINEN SYMBOLI

Tässä tutkimuksessa selvitän, miten nuoret perustelevat jääkiekon olevan kansallinen symboli suomalaisille. Tässä luvussa käyn läpi teoriaa kansallisista symboleista.

Kansa tai valtio ovat hyvin abstrakteja ja vaikeasti hahmotettavia käsitteitä, minkä takia ne pitää konkretisoida. Kansallisten symbolien kautta ne voidaan tehdä näkyviksi ja tosiksi. (Finell 2012, 15.) Kansallisilla symboleilla, kuten lipuilla ja kansallislauluilla, on kaksinainen eli dialektinen merkitys – ne korostavat kansakunnan itsenäisyyttä sekä yksilöllisyyttä. Samalla ne liittävät kansakunnan mukaan universaaliin maailmaan, jossa kaikilla muillakin kansakunnilla on oma lippunsa ja kansallislaulunsa. (Billig 1995, 86.)

Kansalliset symbolit ja ritualistiset seremoniat voivat aiheuttaa ihmisille vahvan kansallisen tunnereaktion, koska ne korostavat ihmisten kansallista identiteettiä. Ihmiset haluavat nähdä oman sisäryhmänsä positiivisemmassa valossa kuin ulkoryhmän. Kiinnittymällä kansallisiin symboleihin mahdollistetaan positiivinen itsearviointi. (Schatz & Lavine 2007, 332–333.) Kansalliset symbolit toimivat siis välittäjinä kansan ja sen jäsenten välillä (Finell 2012, 16).

Kansalliset symbolit voivat erota toisistaan siinä, miten ne luovat erontekoja, esimerkiksi kuvaavatko ne vastakkainasettelua ulkoryhmän kanssa (esim. sota ja jääkiekko) vai ainoastaan oman kansallisuuden positiivisia tunnusmerkkejä (esim. luonto ja sauna) (Finell, Olakivi, Liebkind & Lipsanen 2013, 529). Tämän lisäksi myös yksilöt eroavat siinä, minkälaisia merkityksiä symbolit välittävät heille (Finell & Zogmaister 2015, 190). Kansallisten symbolien vaikutus voi olla myös tilannesidonnoisia. Vahvan kansallisen identiteetin omaavaan yksilöön omat kansalliset symbolit vaikuttavat voimakkaasti. Samaa ei koeta toisen kansan symboleita kohtaan. (Butz 2009, 794–795.) Esimerkiksi suomalaiselle Suomen lipun näkeminen voi synnyttää vahvoja tunteita, mutta Saksan lipulla ei ole samaa vaikutusta. Tilannesidonnoisuus voi näkyä myös yksilön kokemuksessa, kun samaa kansallista symbolia käytetään eri kontekstissa (em. 794–795). Esimerkiksi Suomen lipun näkeminen itsenäisyyspäivän juhlassa on todennäköisesti vahvempi kansallinen konteksti, kuin sen näkeminen kerrostalon pihassa normaalina liputuspäivänä.

Lähes kaikki maat järjestävät kansallisia juhlia, paraateja ja rituaaleja. Näissä tapahtumissa kansallisuutta tuodaan vahvasti esille eri symboleilla, kuten lipuilla ja kasvomaalauksilla. Tämä on sallittua ja hyväksyttyä, koska nämä tapahtumat ovat tarkoitettu yhdistämään kansakuntaa. Kansallisilla juhlilla ja paraateilla voidaan lisäksi yhdistää ihmisiä ja unohtaa mahdolliset sen

hetkiset vaikeudet ja erimielisyydet. (O'Donnel ym. 2016, 62–63, 66–67.) Kansainvälisissä urheilukilpailuissa puolestaan liput ja kansallislaulut ovat kansallissymboleina jatkuvasti esillä. Ne tuovat esille kansakunnan merkitystä sekä sisäryhmille, eli omille kansalaisille, että ulkoryhmille, eli muille maille. (Field 2014, 380.) Kansalliset symbolit eivät olekaan passiivisia asioita ihmisten ympäristössä, vaan niillä voi olla vahvoja psykologisia ja sosiaalisia vaikutuksia (Butz 2009, 779).

Kansalliset symbolit näyttelevät tärkeää roolia myös silloin, kun viestitään ryhmän sisäistä jaettua identiteettiä. Tämä näkyi esimerkiksi O'Donnel ym. (2016) tutkimuksessa, jossa käsiteltiin Pyhän Patrikin päivän paraattia. Paraatissa symboleiden avulla myös yksilöt, jotka eivät olleet irlantilaisia kokivat jaettua identiteettiä irlantilaisten kanssa, koska he käyttivät Irlannin lippua ja värejä. He kokivat myös jaettua tarkoitusta (juhlia irlantilaisuutta) ja jaettua kokemusta (ylpeys irlantilaisuudesta). (O'Donnel ym. 2016, 69–70.) Sama ilmiö toteutui suomalaisten juhliessa jääkiekon maailmanmestaruuksia. Helsingin kauppatorin kansanjuhlissa Suomen lipuilla ja leijonapaidoilla on ollut merkittävä rooli (YLE 1995b; YLE 2011). Tämän voi ajatella liittyvän jaettuun tarkoitukseen (juhlia mestaruutta), jaettuun identiteettiin (suomalaisuus, maajoukkueen kannattajat) ja jaettuun kokemukseen (ilo, yhteisöllisyys, ylpeys).

Syynä siihen, miksi kansallisia symboleita nostetaan vahvasti esille, saattaa olla ihmisten psykologinen perustarve kuulua sosiaaliseen ryhmään (Butz 2009, 783–784). Deci ja Ryan (2000, 227, 235) määrittelevät itseohjautuvuusteoriassaan¹ yhteenkuuluvuuden tarpeen yhdeksi ihmisen psykologisista perustarpeista. Yhteenkuuluvuuden tarpeella onkin pitkä perinne psykologiassa, ja siihen on myös paljon erilaisia teoreettisia lähestymistapoja (Klassen, Frenzel & Perry 2012, 151).

¹ Self-Determination Theory

4. KANSA JA URHEILU

Seuraavissa luvuissa käyn läpi kansallista identiteettiä ja nationalismia. Ensin molempia asioita käsitellään yleisesti, minkä jälkeen tarkastellaan niiden suhdetta urheiluun.

4.1 KANSALLINEN IDENTITEETTI JA URHEILU

Kansallisella identiteetillä tarkoitetaan yksilön identifioitumista eli samaistumista kansalliseen ryhmäänsä. Käsitteellä voidaan tarkoittaa myös kansallisen yhteisön identiteettiä. (Saukkonen 1999, 31.) Tässä tutkimuksessa käsitellään yksilön (suomalainen) samaistumista muihin suomalaisiin (kansallinen ryhmä) ja Suomen identiteettiin (kansallisen yhteisön identiteetti). Kansallinen identiteetti rakentuu varsinkin seuraavien prosessien kautta: kuvittelemalla, muodostamalla, uudelleen tuottamalla ja keksimällä (Watson 2016, 291). Kansallisella identiteetillä on kolme ulottuvuutta, jotka ovat sisäinen yhtenäisyys, ulkoinen erottautuminen ja ajallinen jatkuvuus (Saukkonen 1999, 51).

Kansallisen identiteetin käsite on noussut viime vuosikymmeninä hyvin suosituksi termiksi (Saukkonen 1999, 25). Väittelyä on käyty sen välillä, ovatko kansallisvaltiot luoneet kansallisen identiteetin vai pohjautuuko kansallisen identiteetin ajatus yksilöiden verenperintöön ja etniseen kulttuuriin, jolloin se olisi ollut olemassa jo ennen kansallisvaltioita. Ensimmäistä väitettä puoltaa se ajatus, että ensin tulivat kansallisvaltiot, minkä jälkeen niiden kansalaisille alettiin luoda kansallista identiteettiä. Esimerkiksi monet kansallisen identiteetin rakennusaineena olevat rituaalit, jotka vaikuttavat vanhoilta, ovat hyvinkin uusia. Toisen väitteen puolustajat ovat sitä mieltä, että monet perinteistä, tavoista ja rituaaleista olivat käytössä jo ennen kuin ympärille rakentui kansallisvaltio. Kansallisvaltioiden järjestelmä eli kansakuntien maailma² vaikuttaa historian valossa välttämättömältä, mutta samaa ei voi sanoa yksittäisistä kansallisvaltioista. Esimerkiksi toisen maailmansodan jälkeen rajat muuttuivat ja osa kansallisvaltioista poistui kokonaan, mutta silti systeemi säilyi. (Billig 1995, 25–28.)

Kansalliseen identiteettiin tarjotaan monesti oletusta, jonka mukaan on mahdollista löytää yleinen suhde sisäryhmän jäsenten ja ulkoryhmän välillä (Reicher & Hopskins 2001, 77). Tällä tarkoitetaan, että kansalliseen identiteettiin sisältyy sisäryhmä vastaan ulkoryhmä eli ”me

² Michael Billigin (1995) käsitteen ”World of Nation” suomennos

vastaa muut” -ajattelu. Billig (1995) kuitenkin kyseenalaistaa oletuksen toteamalla, että tämänkaltaisessa ”me vastaan muut” -näkökulmassa otetaan annettuna käsitys yhtenäisestä sisäryhmästä (esim. suomalaisista), johon koko kansakunta kuuluu. Samalla meillä on valmiina käsitys siitä, että maailma on jaettu kansakuntiin, joita verrataan keskenään. (Billig 1995, 61.)

Watson (2016, 291) näkee Billigin (1995) ja Eriksenin (1993) tavoin, että populäärikulttuuri on avaintekijä kansallisen identiteetin rakentumisessa. Monista kulttuurillisista vaihtoehdoista urheilu on Watsonin mielestään etevin kansallisen identiteetin rakentamisessa (em. 292). Seuraavaksi kerron, miksi urheilu voi olla hyvä keino rakentaa kansallista identiteettiä.

Kansainväliset urheilukilpailut ovat vakiintuneet säännöllisin väliajoin tapahtuviksi kilpailuiksi kansallisten yhteisöjen välillä. Ne mahdollistavat säännöllisen kansallisen identiteetin rakentamisen. (Watson 2016, 292.) Urheilu synnyttää ihmisissä välittömiä reaktioita ja voi sen takia synnyttää paljon jaettua merkitystä ihmisten välille (Eriksen 1993, 11). Tämän lisäksi urheilu tarjoaa todellisen ja aistittavan järjestelmän jakaa osallistujat voittajiin ja häviäjiin (Watson 2016, 290). Urheilutapahtumat saattavatkin nostaa yksilössä esille voimakkaita isänmaallisia tunteita, vaikka muuten niitä ei olisi (Saukkonen 1999, 59). Urheilutapahtumia seurataan paljon television välityksellä. Televisiolla onkin merkittävä rooli kansallisen kulttuurin ja identiteetin vahvistamisessa Suomen kaltaisessa pienessä maassa, jossa on ainutlaatuinen kieli (Aslama & Pantti 2007, 52). Tutkimukseni lähes kaikki vastaajat ovatkin kokeneet Suomen maajoukkueen pelit ja voitot television välityksellä eivätkä paikan päällä.

Kansainväliset urheilukilpailut ovat siis joka vuosi näyttämöitä kansallisen identiteetin luomiselle. Kilpailujen säännöllisyys ja suosio näyttävät, että maailma on jakautunut kansallisiin yhteisöihin (vrt. Billig 1995). Tärkeää kansallisen identiteetin luomiselle näiden kilpailuiden kautta ovat merkitykselliset muut kansat. Niihin liittyy yleensä maantieteellisiä ja historiallisia merkityksiä. (Watson 2016, 304.) Esimerkiksi suomalaisille voisi olla merkityksellisempää voittaa Ruotsi kuin Sveitsi. Urheilukilpailuissa syntyvä kansallinen identiteetti ei ole yhden toimijan, kuten valtion, käsissä, vaan se syntyy useiden toimijoiden vuorovaikutuksessa. Näitä muita toimijoita ovat muun muassa kaupallinen toiminta (yritykset, sponsorit, televisiokanavat) ja yleisö. (Em. 304.) Nämä kaikki toimijat ovat mukana luomassa kansallista identiteettiä. Esimerkiksi televisiokanavat välittävät kansainväliset jääkiekko-ottelut kansalle, ja yleisö on mukana luomassa tunnelmaa jääkiekko-ottelun tapahtumaan. Kansainvälisen urheilun avulla luodaan kansallisen identiteetin lisäksi myös kansallista narratiivia (em. 304).

Urheilulla on Suomessa ollut aina tärkeä rooli kansallisen identiteetin tuottamisessa ja ylläpitämisessä. Esimerkiksi Paavo Nurmen yleisesti mielletään ”juosseen Suomen maailmankartalle”. (Aslama & Pantti 2007, 59.) Suomessa urheiluun liittyvä kansallinen puhe on tärkeässä roolissa (Paasi 2016, 25). Suomalaisessa urheilupoliittisessa diskurssissa tunnustetaan, kuinka tärkeä rooli huippu-urheilulla oli Suomen kansallisen identiteetin rakentamisessa 1900-luvulla (Lappalainen 2017, 73). Jo 1920-luvulta asti urheilu on vakiinnuttanut asemaansa tärkeänä kansallisen identiteetin rakentajana ja säilyttäjänä Suomessa (Kokkonen 2003, 17).

Jääkiekkoa käytetään kansallisen identiteetin rakentamiseen. Watson (2016) on tutkinut Kanadan kansallisen identiteetin rakentumista jääkiekon avulla muun muassa suhteessa eurooppalaisiin. Kanadalaiset pitävät itseään maskuliinisina ja eurooppalaisia feminiinisinä. Jääkiekko Kanadassa ja NHL:ssä³ on paljon maskuliinisempaa kuin eurooppalaisten jääkiekko. Näitä binaarisia erotteluja jääkiekon avulla (Eurooppa/Kanada) ovat myös: pehmeä/kova, taito/sydän, epärehellinen/rehellinen ja tunteellinen/”stoalainen”. (Watson 2016, 298–299.) Kanadalaiset ovatkin pelanneet eurooppalaisten mielestä kohtuuttoman kovaa peliä (Kivinen ym. 2000, 8).

4.2 NATIONALISMI JA URHEILU

Nationalismi on ideologia, jonka mukaan ihmiskunta on jaettu ryhmiin, joita kutsutaan valtioiksi (Lawrence 2005, 9). Nationalismin avulla pyritään yhdistämään poliittisesti kulttuuri ja kansa sekä todistamaan, että valtion rajat ovat johdonmukaisia (Harris 2009, 1–5). Esimerkiksi 1860-luvulla Italian yhdistyessä yhdeksi valtioksi heidän johtajansa totesi, että nyt kun on luotu valtio, niin seuraavaksi on tehtävä italialaisia (Lawrence 2005, 8–9). Valtiot ovat tehty nationalismin avulla, mutta toisaalta valtiot ja niiden olemassaolo myös mahdollistavat nationalismin olemassaolon (Reicher & Hopskins 2001, 75–76). Nationalismi ideologiana on johtanut siihen, että näemme kansakuntien maailman ainoana mahdollisena vaihtoehtona, aivan kuin maailmaa ei voisi olla ilman kansallisvaltioita (Billig 1995, 37). Nationalismilla on paradoksinen luonne. Toisaalta sitä pidetään poikkeuksellisena, ihmeellisenä, vastenmielisenä ja häiritseväenä. Kuitenkin kansallisvaltiot ovat yksi universaalisimmin ja yleisimmin hyväksytyistä poliittisista kategorioista. (Reicher & Hopskins 2001, 76.) Nationalismin ajatus

³ National Hockey League (NHL), joka on Pohjois-Amerikassa pelattava jääkiekon ammattilaissarja

levisikin 1900-luvulla räjähdysmäisesti, ja 1900-luvun puoliväliin mennessä se oli saavuttanut maailman kaikki kolkat (Harris 2009, 1).

Nykyään nationalismi nähdään helposti muiden ajattelussa, mutta ei omassa. Nationalismi on kuitenkin kaikkialla jo sen takia, että kaikki ihmiset elävät kansallisvaltioiden kansalaisina. Nationalismi mahdollistaa yhteiskunnallisia konflikteja, kun itsensä samaan ryhmään kokevat ihmiset haluavat perustaa oman kansallisvaltion tai itsehallintoalueen. (Billig 1995, 13–16.) Esimerkkinä tämänlaisesta yhteiskunnallisesta konfliktista on Katalonian itsenäistymispyrkimykset syksyllä 2017 (YLE 2017). Nationalismi vaikuttaa ajatteluamme ja saa meidät pitämään kansakuntien maailmaa ja siihen mahdollisesti liittyviä sotiakin normaaleina sekä luonnollisina ihmisille. Pidämme normaalina, että oman kansakunnan ihmisiä puolustetaan tarvittaessa tappamalla toisen kansakunnan ihmisiä. (Billig 1995, 20–21.)

Nationalismi saattaa olla suosittua sen dialektisen luonteen takia. Toisaalta kansakunta on oma sisäryhmänsä omilla tunnuksillaan (esimerkiksi lippu, kansallislaulu, maajoukkue), ja toisaalta se kuuluu universaalisti Billigin (1995) määrittelemään kansakuntien maailmaan. Nationalismi täyttää ryhmätasolla psykologisen tarpeen kuulua yhteen ja toisaalta tarpeen olla tietty ja erityinen. Dialektinen luonne tulee esille myös itsenäistymisessä. Jotta kansakunnasta voi tulla oma itsenäinen toimijansa, tarvitsee se muiden kansakuntien hyväksynnän ja tunnustuksen itsenäisyydestään. (Finell & Liebkind 2010, 324.)

Nationalismi ja keskustelu siitä sisältävät monta erilaista näkökulmaa. Ensimmäisen näkökulman mukaan yksilöiden pitäisi olla aina lojaaleja isänmaalle ja olla aina valmiina palvelemaan sitä. Toisen näkökulman mukaan kansakunnalla tulisi olla selkeät rajat, oma identiteetti ja erotettavat kansalliset symbolit. Kolmantena näkökulmana on universaali lähestymistapa, jonka mukaan valtiot ovat riippuvaisia toisistaan. Saadakseen tunnustuksen omaksi kansakseen tai kansakunnakseen tarvitaan muiden kansojen julistus ja hyväksyntä. (Finell 2012, 6–7.)

Nationalismia rakennetaan urheilun avulla. Billig (1995) nostaa kirjassaan esille esimerkin Ison-Britannian urheilusivujen otsikoista. Niissä korostetaan toistuvasti, kuinka ”me” voitimme tai ”meidän” urheilusankarimme onnistuivat voittamaan. Paljon nostetaan esille myös urheilijan kansakuntaa, vaikka kyse olisi yksilöurheilijasta eikä maajoukkueesta. Urheilijoista tai maajoukkueesta puhuttaessa käytetään paljon termejä, kuten ”sankari”, ”toivo” ja ”rohkea”. (Billig 1995, 119–122.) Nationalismi saattaa nostaa urheilun kiinnostusta yleisön silmissä. Nationalismin takia ihmiset seuraavat urheilua ja kannustavat oman maan urheilijoita, vaikka

eivät muuten olisi kiinnostuneita urheilusta tai erillisistä urheilulajeista. (Hundley & Billings 2010, 7–8.) Urheilu ja nationalismi ovatkin luonnollisia liittolaisia, jotka molemmat vetoavat vahvasti tunteisiin. Suomessa urheilulla ja nationalismilla on pitkä perinne, esimerkiksi olympiaurheilijoiden vastaanottojuhlat olivat suuria valtiollisia tapauksia jo 1920-luvulla. (Kokkonen 2003, 4–7.)

Lehtien urheilusivut ovat pitkälti tarkoitettu miehille, jotka lukevatkin niitä paljon. Niissä käytettävä termistö on sotatermistön kaltaista. Kansainvälisissä kilpailuissa urheilusankarit taistelevat ja urheilevat maansa puolesta. Poliitikot käyttävät paljon urheilutermistöä ja osallistuvat urheilutapahtumiin. (Billig 1995, 122–125.) Vertaaminen kansainvälisen urheilun avulla tarjoaa myös haasteita. Kunnollinen vertailu on mahdollista ainoastaan, jos muut maat osallistuvat kilpailuun ja ottavat siinä menestymisen tosissaan. (Watson 2016, 290.) Tämä näkyy Suomessa jääkiekon osalta. Tästä hyvänä esimerkkinä on vuoden 1995 maailmanmestaruus. Mestaruus koettiin isona asiana, ja sen juhlinnassa rakennettiin kansallista identiteettiä ja nationalismia. Tämä näkyi muun muassa Suomen lippujen sekä maajoukkuepaitojen laajassa käytössä (YLE 1995d). Valtionjohto oli myös vahvasti mukana juhlinnassa, ja heidän retoriikassaan puhuttiin esimerkiksi talvisodan hengestä (YLE 1995c). (kts. luku 2.4)

5. SOSIAALISEN IDENTITEETIN TEORIA

Sosiaalisen identiteetin teoria käsitellään omana lukunaan tässä tutkimuksessa, koska kansalliset symbolit rakentuvat vahvasti erottelun kautta. Sosiaalisen identiteetin teorian pohja on puolestaan positiivinen vertailu ja erottautuminen.

Sosiaalisen identiteetin teoria on malli, joka keskittyy yksilön tarpeeseen saavuttaa positiivinen sosiaalinen identiteetti. Tämä tapahtuu, kun vertaillaan omaa sisäryhmää ja merkityksellistä ulkoryhmää. Vertailun pitää olla positiivista omalle ryhmälle. Yksilön kokiessa sosiaalisen identiteetin olevan epätydyttävä hänelle, hän saattaa vaihtaa ryhmää tai pyrkiä parantamaan nykyisen ryhmän sosiaalista asemaa. (Tajfel & Turner 1979, 40–41.) Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan yksilöillä on persoonallinen ja sosiaalinen identiteetti. Persoonallisen identiteetin piirteet erottavat yksilöt toisistaan. Sosiaalinen identiteetti puolestaan muodostuu ryhmään ja sisältää tietoa ryhmän normeista sekä siitä, miten ryhmässä toimitaan ja käyttäytyään. (Reicher & Hopskins 2001, 33–34.)

Sosiaalisen identiteetin teorian mukaisesti sisäryhmän olemassaolon mahdollistaa se, että yksilöt kategorisoivat itsensä kyseiseen ryhmään. Tämän lisäksi tarvitaan ulkoryhmä, johon sisäryhmää voidaan verrata. (Billig 1995, 66.) Sisäryhmäkäyttäytymistä ei voi olla ilman ulkopuolista konsensusta siitä, että ryhmä on olemassa (Tajfel 1982, 2). Ryhmässä ollessa yksilöllä tapahtuu kognitiivinen muutos persoonallisesta identiteetistä sosiaaliseen identiteettiin (vrt. O'Donnel ym. 2016, 62). Ryhmässä käyttäytyään siis tarkoituksenmukaisesti sosiaalisen ryhmän normien ja identiteetin mukaisesti. Tämä haastaa perinteistä ajattelumallia, jonka mukaan yksilöt käyttäytyvät ryhmässä tunteiden vallassa epärationaalisesti, esimerkiksi urheilu- ja musiikkitapahtumissa. (Neville & Reicher 2011, 377–378.) (vrt. O'Donnel ym. 2016, 72.) Samanlainen ryhmäkäyttäytyminen tapahtui vuoden 1995 maailmanmestaruuden jälkeen suomalaisten juhliessa voittoa. Juhliminen tapahtui yhdessä ja tietyillä tavoilla (huutaminen, hyvät juomat ja ruoat, vanhemmilla ”bilety”). Sosiaalisena ryhmänä oli tässä tapauksessa koko Suomen kansa.

Sosiaalisen identiteetin teorian mukaisesti positiivinen sosiaalinen identiteetti saavutetaan siis ryhmien välisellä vertailulla (Tajfel & Turner 1979, 40–41). Vertailu voi olla myös kilpailu, mistä esimerkkinä toimii jääkiekon maailmanmestaruuskilpailut. Paljon on tutkittu sitä, mitkä ovat niin sanotut minimiolosuhteet, jossa ihmiset alkavat suosia omaa sisäryhmäänsä. (Tajfel 1982, 23–24). Tutkimuksissa on havaittu, että tähän riittää ihmisten jakaminen ryhmiin (Billig

& Tajfel 1973, 27, 47–48). Tästä ilmiöstä voidaan puhua minimalistisena kategorisointina. Vaikka ryhmien välillä ei olisi mitään virallista kilpailutilannetta, ryhmän jäsenillä on taipumus sisäryhmän suosintaan. (Tajfel 1982, 23–24.) Sisäryhmän suosinta saattaa syntyä myös tilanteessa, jossa kaksi ryhmää suorittavat samaa tehtävää, vaikka heille ei ole luotu ollenkaan keskinäistä kilpailua (Turner 1975, 11–12). Sisäryhmän suosinnassa pyritään maksimoimaan ryhmien välisiä eroja. Turnerin, Brownin ja Tajfelin tutkimuksessa (1979) havaittiin, että yksilö voi vähentää jopa omaa rahallista hyötyään saadakseen mahdollisimman suuren eron ryhmävertailussa. Hän maksimoi enemmän sisäryhmän ja ulkoryhmän eron kuin otti absoluuttisen korkean rahallisen hyödyn itselle. (Turner, Brown & Tajfel 1979, 187.)

Sosiaalisen identiteetin teorian mukaisen sosiaalisen vertailun oletetaan monesti johtavan ulkoryhmän syrjintään. Sosiaalinen vertailu ei kuitenkaan aina kohdistu negatiivisiin asioihin. Vertailun kohteena saattaa olla myös esimerkiksi kumpi ryhmä on avuliaampi. (Reicher & Hopskins 2001, 34, 77.) Ryhmät eivät välttämättä arvioi ulkoryhmiä erityisen negatiivisesti tai syrjivästi, mutta huomattavaa on, että omaa sisäryhmää arvioidaan aina positiivisemmin. Esimerkiksi lapset omaksuvat tutkimusten mukaan todella nopeasti oman sisäryhmän suosimisen. (Tajfel 1982, 8–10.)

Yksilö voi tehdä sosiaalista vertailua suhteessa sisäryhmään tai ulkoryhmään (Tajfel 1982, 11). Lisäksi voidaan tehdä aikaan tai abstrakteihin standardeihin liittyvää vertailua (Brown 2000, 760). Varsinkin aikaan liittyvästä vertailusta on tehty melko tuoreitakin tutkimuksia (Finell & Liebkind 2010, 322). Aikaan liittyvästä vertailusta hyvä esimerkki on se, että yksilö vertaa itseään kahtena eri ajanjaksona. Aikaan liittyvää vertailua tapahtuu varsinkin silloin, kun ihminen kokee nopean ja ison elämänmuutoksen. (Albert 1977, 485, 499.)

Sisäryhmä voi tarjota pohjan positiivisen minäkuvan luomiseen, kunhan yhteiskunta ja kulttuuri mahdollistavat sen. Jos ryhmällä on heikko asema yhteiskunnassa, esimerkiksi vähemmistöllä, ryhmän sisäinen positiivinen identiteetti voi olla konfliktissa ulkoryhmän negatiivisen arvion kanssa. Onkin havaittu, että sosiaalisen pyramidin pohjalla pitkään olleen sosiaalisen ryhmän jäsenet kokevat jopa itseinhoa ja itsensä vähättelyä. (Tajfel 1982, 11.)

6. IDENTITEETTIMOTIIVIT

Tässä luvussa käsittelen identiteettimotiiveja. Ensin käsittelen identiteettimotiivien teoriaa yleisesti. Tämän jälkeen käsittelen jokaista identiteettimotiivia erikseen, ja lopuksi kerron aikaisemmista tutkimuksista, jotka liittyvät identiteettimotiiveihin. Tämän tutkimuksen toisena tutkimustehtävänä on pohtia, löytyykö nuorten perusteluista sille, miksi jääkiekko on tärkeä kansallinen symboli suomalaisille, yhteneväisyyksiä identiteettien rakentamisen taustalla oleviin motiiveihin. Sen takia identiteettimotiivien teoria on tämän työn keskeisin teoreettinen viitekehys.

Motivoituneen identiteetin rakentumisen teoria (MICT⁴) keskittyy motiiveihin, jotka ovat keskeisiä yksilön identiteetin rakentumisen taustalla ja näitä kutsutaan identiteettimotiiveiksi (Vignoles ym. 2006, 309; Vignoles 2011, 411–412; Eastbrook & Vignoles 2012, 1067). Käytän työssäni MICT-teoriasta käsitettä *identiteettimotiivien teoria*. Vignoles, ym. (2006) kokosivat yhteen teorioita, joissa käsiteltiin sosiaalista identiteettiä, minäkuva, psykologisia tarpeita, motivaatiota ja identiteetin uhkaa. Näistä teorioista he etsivät avainasemassa olevia motiiveja, jotka ovat identiteetin rakentamisen taustalla. Näitä identiteettimotiiveja ovat **itsetunto**, **yhteenkuuluvuus**, **erotettavuus**, **pystyvyys**, **merkitys** ja **jatkuvuus**. Kaikki nämä identiteettimotiivit vaikuttavat suorasti sekä epäsuorasti identiteettiin ja sen rakentamiseen kognitiivisella (tiedollisella), tunteiden (affektiivinen) ja käyttäytymisen tasolla. (Vignoles ym. 2006, 308–310, 324.)

Identiteettimotiivien teoria pyrkii ennustamaan, mitkä motiivit ovat identifioitumisen taustalla. Ihmiset identifioituvat vahvemmin ryhmiin, jotka tyydyttävät identiteettimotiiveja. (Vignoles ym. 2006, 314–317; Eastbrook & Vignoles 2012, 1066–1069; Thomas ym. 2017, 514.) Identiteettimotiivien teoria on ainoa teoreettinen viitekehys, joka yhdistelee eri motivaatiot yhtenäiseen teoriaan ja yhdistää ne eri identiteettiprosesseihin, jotka liittyvät ihmisen ryhmään identifioitumiseen (Eastbrook & Vignoles 2012, 1077). Teoriassa käsitellään kaikkia kuutta identiteettimotiivia kerrallaan, mikä poikkeaa aikaisemmista tutkimuksista, joissa ollaan keskitytty vain yksittäisiin tai muutamiin motiiveihin (Vignoles ym. 2006, 311).

Itsetunto on ollut korostetussa asemassa identiteettiprosessin tutkimuksessa (Vignoles ym. 2006, 308–309). Vignoles, Chryssochoou ja Breakwell (2002) havaitsivat kuitenkin tutkimuksessaan, että pystyvyys, jatkuvuus sekä erotettavuus olivat yhtä merkittäviä аспектеja

⁴ Motivated Identity Construction Theory

identiteettiprosessissa. (Vignoles ym. 2002, 201, 211–213.) Yksilöt eivät välttämättä ole tietoisia näistä identiteettimotiiveista, vaan ne voivat esiintyä myös tiedostamattomasti (Vignoles 2011, 403). Yksilöt pyrkivät maksimoimaan identiteettimotiivien tyydyttymistä identiteetin rakentamisessa. Lisäksi he korostavat positiivisia identiteettejä, jotka tukevat myönteisesti identiteettimotiiveja. Esimerkiksi silloin kun halutaan ylläpitää hyvää itsetuntoa, korostetaan identiteettejä, joissa mielletään olevan onnistuneita (hyvä työssä) ja vähätellään identiteettejä, jotka eivät tue identiteettimotiivia (huono harrastusurheilussa). (Vignoles ym. 2006, 309, 311.)

Yksilön ja ryhmän identiteetin rakentumisen pohjalla on siis keskeisiä motiiveja (Vignoles ym. 2006, 308–310, 324; Vignoles 2011, 403). Yksi identiteettimotiivi voi ilmentyä ryhmän identiteetin rakentamisessa henkilökohtaisella, sosiaalisella ja kollektiivisella tasolla. Esimerkiksi erotettavuusmotiivi voi ilmentyä kaikilla kolmella tasolla. Henkilökohtaisella tasolla se tarkoittaa, että yksilö identifioituu ryhmään, koska se saa hänet tuntemaan itsensä erottuvaksi suhteessa ryhmän ulkopuolisiin ihmisiin. Sosiaalisella tasolla yksilö voi mieltää ryhmän erottuvaksi kokonaisuudeksi ja haluta identifioitua siihen. Kollektiivinen taso tarkoittaa, että yksilöllä on ryhmässä jaettu uskomus siitä, että ryhmä on erottuva. (Thomas ym. 2017, 511.) Alla olevaan taulukkoon olen koonnut kaikki identiteettimotiivit sekä sen, miten henkilökohtainen ja sosiaalinen taso toteutuvat niissä. Kollektiivisen tason jätin taulukosta pois, koska se toteutuu vain erotettavuuden identiteettimotiivissa.

Taulukko 1. Ryhmän identiteetin rakentuminen (Mukaiilu, Thomas ym. 2017, 513).

Identiteettimotiivi	Henkilökohtainen taso	Sosiaalinen taso
Itsetunto	Tämän ryhmän jäsenyys saa minut näkemään itseni positiivisesti	Näen tämän ryhmän positiivisesti
Yhteenkuuluvuus	Tämän ryhmän jäsenyys antaa minulle tunteen, että kuulun ryhmään	Näen ryhmän muodostuvan yhtenäiseksi ryhmäksi
Erotettavuus	Tämän ryhmän jäsenyys erottaa minut muista ihmisistä	Näen tällä ryhmällä olevan muista ryhmistä erotettava identiteetti
Pystyvyys	Tämän ryhmän jäsenyys saa minut tuntemaan itseni kyvykkääksi ja päteväksi	Näen tämän ryhmän kyvykkääksi ja päteväksi

Merkitys	Tämän ryhmän jäsenyys antaa minulle tunteen, että elämäni on merkityksellistä	Näen, että tällä ryhmällä on selkeä ja merkityksellinen identiteetti
Jatkuvuus	Tämän ryhmän jäsenyys saa minut tuntemaan, että menneisyyteni, nykyisyyteni ja tulevaisuuteni ovat yhteydessä toisiinsa	Näen, että ryhmällä on identiteetti, joka pysyy menneisyydestä tulevaisuuteen

Seuraavaksi käsittelen kaikki kuusi identiteettimotiivia erikseen. Tämän luvun lopussa käyn läpi identiteettimotiiveista tehtyjä aikaisempia tutkimuksia.

Itsetunnon identiteettimotiivin täyttyminen tarkoittaa sitä, että ihminen näkee itsensä positiivisesti (Vignoles, Manzi, Regalia, Jemmolo & Scabini 2008, 1166; Vignoles 2011, 403). Yksilöt nostavat identiteetin rakentumisprosessin keskiöön ne osa-alueet, joissa heillä on korkea itsetunto. Itsetunnolla on siis suuri merkitys identiteetin rakentumisessa, ja se on positiivisesti yhteydessä yksilön onnellisuuteen. (Vignoles ym. 2006, 313–315, 319.)

Itsetunto on tärkeä ja kokonaisvaltainen motiivi identifioitumisessa ihmisten välisiin ryhmiin ja sosiaalisiin kategorioihin, kuten suomalaisiin. Yksilö identifioituu uuteen ryhmään, kun siihen liittyy itsetunnon kokemista. Vakiintuneeseen sosiaaliseen kategoriaan ihminen identifioituu, jos sen jäsenenä olemiseen liittyy itsetunnon kokemista. (Eastbrook & Vignoles 2012, 1076–1077.) Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan ryhmät haluavat erottua positiivisesti suhteessa toisiin ryhmiin ja saavuttaa sitä kautta positiivista eriytymistä (Tajfel & Turner 1979, 40–41). Itsetunnon identiteettimotiivin täyttymisen merkitys ryhmään identifioitumisessa tukee sosiaalisen identiteetin teoriaa (kts. luku 5), jonka mukaan haluamme erottua positiivisesti (Turner 1975, 9–10; Tajfel & Turner 1979, 40–41; Thomas ym. 2017, 519).

Itsetunnolla on vastavuoroinen vaikutus pystyvyyteen, merkitykseen ja erotettavuuteen. Kaikki nämä identiteettimotiivit vaikuttavat toisiinsa positiivisesti ja tarvitsevat toisiaan. (Vignoles ym. 2006, 323.) Yksilöt haluavat itselleen tulevaisuudessa sellaisen minän⁵, jossa täyttyy itsetunnon identiteettimotiivi. Kun jokin osa-alue identiteetissä tukee itsetuntoa, tämän

⁵ Vignoles ym. (2008) tutkimuksessa *tulevaisuuden minät* (eng. future selves) tarkoittavat yksilöiden potentiaalisia tulevaisuuden kuvia itsestään

identiteetin osa-alueen halutaan olevan keskeinen tulevaisuuden minässä. (Vignoles ym. 2008, 1165, 1189.)

Itsetunto on aikaisemmissa tutkimuksissa monesti mielletty merkitykselliseksi identiteettimotiiviksi. Kuitenkin Vignolesin ym. (2006 & 2008) tutkimuksissa ollaan havaittu, että myös muilla identiteettimotiiveilla on merkitystä identiteetin rakentumisessa ja halutussa tulevaisuuden minässä. (Vignoles ym. 2006, 308; Vignoles ym. 2008, 1165, 1169.) Itsetunto on siis yhä tärkeä, mutta myös muilla identiteettimotiiveilla on merkitystä.

Yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin täyttyminen tarkoittaa, että yksilö kuuluu ryhmään ja yksilölle tärkeät ihmiset hyväksyvät hänet (Vignoles ym. 2008, 1166; Vignoles 2011, 403; Eastbrook & Vignoles 2012, 1067). Deci ja Ryan (2000, 227–230, 235) nostavat itseohjautuvuusteoriassaan yhteenkuuluvuuden yhdeksi yksilön psykologisista perustarpeista, jonka täyttyminen on merkityksellistä psykologisen kasvun, eheyden, hyvinvoinnin ja sisäisen motivaation saavuttamiseksi.

Yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivi on epäsuorassa yhteydessä haluttuun tulevaisuuden minään, ja yhteyttä välittää itsetunnon identiteettimotiivi. Yhteenkuuluvuus on ainoa identiteettimotiivi, jolla ei ole suoraa vaikutussuhdetta haluttuun tulevaisuuden minään. (Vignoles ym. 2008, 1191.) Yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin täytyessä sosiaalisella tasolla ihminen identifioituu helpommin ryhmään (Thomas ym. 2017, 514). Yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin täyttyminen henkilökohtaisella tasolla ennustaa myös ryhmään identifioitumista (Eastbrook & Vignoles 2012, 1076; Thomas ym. 2017, 519).

Erotettavuuden identiteettimotiivin täytyessä yksilö uskoo, että hän on erotettavissa muista ihmisistä (Vignoles ym. 2008, 1166; Vignoles 2011, 403; Thomas ym. 2017, 513). Ryhmätasolla erotettavuuden identiteettimotiivi täyttyy puolestaan silloin, kun ryhmään kuuluminen erottaa yksilön muista ihmisistä (Eastbrook & Vignoles 2012, 1067). Erotettavuuden identiteettimotiivi tukee sosiaalisen identiteetin teoriaa (kts. luku 5), jonka mukaan yksilöt haluavat ryhmänä erottua positiivisesti suhteessa toisiin ryhmiin, jolloin saavutetaan positiivista eriytymistä (Turner 1975, 9–10; Tajfel & Turner 1979, 40–41; Thomas ym. 2017, 519).

Erotettavuudella on kaksijakoinen rooli identiteettiprosessissa. Erotettavuutta on oltava jonkin verran, jotta ihminen pystyy määrittelemään itseään. Positiivinen erottautuminen voi parantaa itsetuntoa. Erottautumisella voi kuitenkin olla myös negatiivisia vaikutuksia onnellisuuteen, koska jotkin erottautumisen muodot voivat olla negatiivisia. (Vignoles ym. 2006, 319.)

Esimerkiksi yksinäisyyteen ja eristäytyneisyyteen liittyy voimakkaita mielikuvia erotettavuudesta (Vignoles ym. 2008, 1171–1172). Oleellista onkin, että erottautumiseen liittyy hyvä itsetunto. (Vignoles ym. 2006, 319.)

Pystyvyyden identiteettimotiivi tarkoittaa sitä, että yksilö kokee olevansa kyvykäs ja hänellä on mahdollisuus vaikuttaa omaan ympäristöönsä (Vignoles ym. 2008, 1166; Vignoles 2011, 403). Ryhmän näkökulmasta pystyvyyden identiteettimotiivin henkilökohtaisen tason täytyminen tarkoittaa sitä, että ryhmään kuuluminen saa ihmisen tuntemaan itsensä kyvykkääksi ja päteväksi (Eastbrook & Vignoles 2012, 1067; Thomas ym. 2017, 513). Pystyvyyden identiteettimotiivin täytyminen henkilökohtaisella tasolla ennustaa ryhmään identifioitumista. Ryhmän näkökulmasta pystyvyys täyttyy sosiaalisella tasolla, kun yksilö näkee ryhmän päteväksi sekä pystyväksi. (Thomas ym. 2017, 513–514.) Pystyvyys löytyy myös itseohjautuvuusteoriasta ja on yksi kolmesta psykologisesta perustarpeesta (Deci & Ryan 2000, 227–230, 235).

Pystyvyyden identiteettimotiivi on yhtä tärkeä identiteettimotiivi kuin itsetunto. Sillä on yhtä paljon merkitystä halutussa tulevaisuuden minässä kuin itsetunnolla. Pystyvyyden identiteettimotiivin täytyminen on tärkeä identiteetin osa-alue ja ihmiset nostavatkin sen keskeiseksi oman tulevaisuuden identiteetin rakenteissa. (Vignoles ym. 2008, 1189–1190.)

Merkityksen identiteettimotiivi täyttyy, kun yksilö kokee oman elämänsä merkitykselliseksi (Vignoles ym. 2008, 1166; Vignoles 2011, 403). Merkityksen identiteettimotiivin täytyminen henkilökohtaisella tasolla ryhmän näkökulmasta tarkoittaa, että ryhmän jäsenyys antaa elämään merkityksellisyyttä (Eastbrook & Vignoles 2012, 1067; Thomas ym. 2017, 513). Ryhmän näkökulmasta merkityksen täytyminen sosiaalisella tasolla tarkoittaa, että yksilö näkee ryhmällä olevan selkeä ja merkityksellinen identiteetti. Merkityksen identiteettimotiivin täytyminen henkilökohtaisella ja sosiaalisella tasolla johtaa siihen, että yksilö identifioituu ryhmään. (Thomas ym. 2017, 513–514.)

Yksilöt nostavat identiteetin rakentumisessa keskeiseen asemaan osa-alueita, jotka tarjoavat korkean merkityksen tunteen heille (Vignoles ym. 2006, 324). Yksilöt ovat myös onnellisempia näistä osa-alueista ja haluavat merkityksen identiteettimotiivin täyttyvän myös tulevaisuuden minässään (Vignoles ym. 2006, 324; Vignoles ym. 2008, 1165). Merkityksen identiteettimotiivi on yhtä tärkeä halutussa tulevaisuuden minässä kuin itsetunto (Vignoles ym. 2008, 1189–1190).

Jatkuvuuden identiteettimotiivi saa yksilön tuntemaan, että menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus ovat yhteydessä (Eastbrook & Vignoles 2012, 1067). Jatkuvuuden

identiteettimotiivin täytyessä yksilö kokee, että hänen identiteettinsä on jatkuva koko ajan, vaikka hänelle tulisi merkittäviä elämänmuutoksia (Vignoles ym. 2008, 1166; Vignoles 2011, 403). Jatkuvuuden tunne vaikuttaa siihen, mitkä osa-alueet nousevat keskeisiksi yksilön identiteetissä. Nämä osa-alueet tuottavat enemmän onnellisuutta. (Vignoles ym. 2006, 325.) Jatkuvuuden identiteettimotiivin täytyminen ryhmän näkökulmasta sosiaalisella tasolla ennustaa ryhmään identifioitumista. Se täyttyy sosiaalisella tasolla, kun yksilö näkee ryhmällä olevan identiteetti, joka säilyy menneisyydestä tulevaisuuteen. (Thomas ym. 2017, 513–514.)

Yksilöt haluavat, että jatkuvuuden identiteettimotiivi täyttyy tulevaisuuden minässä (Vignoles ym. 2008, 1165). Tulevaisuuden minän halutaan monesti muuttuvan ajan myötä, vaikkakin isossa kuvassa identiteetin toivotaan pysyvän samankaltaisena ja jatkuvuuden näkyvän siinä (em. 1170). Jatkuvuuden identiteettimotiivi on ainoa kuudesta motiivista, joka halutaan ainoastaan säilyttää eikä siinä ole lisäämisen tarvetta (em. 1190).

AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Identiteettimotiivien teoriaa on käytetty erilaisissa tutkimuksissa. Nämä tutkimukset voidaan mielestäni jakaa kahteen kokonaisuuteen. Ensimmäinen kokonaisuus muodostuu tutkimuksista, joissa tutkitaan asioita yksilökontekstissa. Tutkittavia aiheita ovat olleet esimerkiksi yksilön identiteetin rakentuminen ja haluttu tulevaisuuden minä. Toinen kokonaisuus muodostuu ryhmäkontekstissa tehdyistä tutkimuksista. Näissä tutkimuksissa aiheena on ollut esimerkiksi ryhmään identifioituminen. Seuraavaksi esittelen aikaisempia tutkimuksia.

Identiteettimotiivien teorian ensimmäiset tutkimukset ovat Vignolesin kollegoiden (2006) tutkimukset. Näissä tutkimuksissa ei tule vielä esille henkilökohtainen, sosiaalinen ja kollektiivinen taso, jotka lisättiin teoriaan vasta myöhemmin. Vignolesin ym. (2006) artikkeliin on koottu neljä eri osatutkimusta. Tutkimuskohteena oli 15–79-vuotiaita, vaihtuvassa elämäntilanteessa olevia ryhmiä (opiskelut lopettavia ja vanhemmuuteen siirtyviä) ja psykologian opiskelijoita. Tutkittavia oli kahdesta eri maasta (Englanti ja Italia). Mukana oli poikkileikkaustutkimuksia ja pitkittäistutkimuksia. (Vignoles ym. 2006, 312–324.)

Seuraavat asiat nousivat tutkimuksissa keskeisiksi. Ihmiset olivat motivoituneita säilyttämään tai parantamaan identiteettimotiiveja identiteetissään. Itsetunto vaikutti suoraan identiteetin hyväksymiseen ja määrittelyyn. Jatkuvuus, erotettavuus ja merkitsevyys edistivät suoraan identiteetin määrittelyä ja epäsuorasti määrittelyn kautta identiteetin hyväksymistä.

Yhteenkuuluvuus ja pystyvyys edistivät suoraan identiteetin hyväksymistä ja epäsuorasti hyväksymisen kautta identiteetin määrittelyä. Tunteiden tasolla identiteettimotiivit vaikuttivat seuraavasti. Itsetunnon, pystyvyyden, jatkuvuuden ja merkitsevyyden täyttyminen identiteeteissä teki yksilöistä iloisempia. Varsinkin itsetunnolla ja pystyvyydellä oli vahva vaikutus onnellisuuteen. Itsetunnolla oli vastavuoroinen vaikutus pystyvyyden, merkityksen ja erotettavuuden kanssa. (Vignoles ym. 2006, 323, 327.)

Toinen identiteettimotiiveihin linkittyvä teema Vignolesin ja hänen kollegoidensa (2008) tutkimuksessa on ollut ihmisten potentiaaliset tulevaisuuden kuvat eli tulevaisuuden minät. Lähtökohtaisesti ajatuksena oli, että identiteettimotiiveja tyydyttävät tulevaisuuden minät ovat halutumpia ja identiteettimotiiveja tyydyttämättömät tulevaisuuden minät ovat pelättyjä. Vignolesin ja hänen kollegoidensa mukaan itsetunnon, pystyvyyden, merkityksen ja jatkuvuuden identiteettimotiivien täyttyminen teki tulevaisuuden minästä halutumman. Yhteenkuuluvuus vaikutti tulevaisuuden minään itsetunnon kautta, ja erotettavuudella ei ollut positiivista vaikutusta. (Vignoles ym. 2008, 1165, 1172–1182.)

Vignoles kollegoineen (2008) on ollut kiinnostunut yksilöistä, jotka olivat ison elämänmuutoksen kynnyksellä. Toinen ryhmistä oli lopettamassa opiskelun ja toinen oli siirtymässä vanhemmuuteen. Kyseisessä tutkimuksessa selvitettiin, mitä keskeisiä osa-alueita tutkittavat haluavat nykyisistä identiteeteistään tulevan tärkeiksi osa-alueiksi tulevaisuuden minän identiteeteissä. Tutkimuksen mukaan tutkittavat halusivat, että itsetuntoa, pystyvyyttä ja merkitystä tarjoavat osa-alueet nousisivat keskeisiksi heidän tulevaisuuden minän identiteetissä. Sellaiset identiteetin osa-alueet, joissa oli jatkuvuutta, toivottiin säilyvän keskeisenä. Yhteenkuuluvuus vaikutti tulevaisuuden minään epäsuorasti itsetunnon kautta. (Vignoles ym. 2008, 1182–1191.)

Eastbrook ja Vignoles (2012) tutkivat ryhmän identiteettimotiiveja. Tutkimus oli yliopisto-opiskelijoihin kohdistuva pitkittäistutkimus. Tutkimuksessa ryhmään kuulumisen tarkoitti opiskelija-asuntolan asukkaana olemista. Kaikilla asuntoloilla olivat omat jaetut identiteetit historiallisen maineen pohjalta, ja asuntola voitiin nähdä abstraktina sosiaalisena kategoriana yliopiston sisällä. Tutkimuksessa havaittiin, että identiteetin hyväksymisen prosessissa taustamotiiveista varsinkin itsetunto, yhteenkuuluvuus ja pystyvyys vaikuttivat identifioitumiseen asuintovereiden kanssa. Identiteetin määrittelyprosessin taustalla olivat identiteettimotiiveista varsinkin merkitys, itsetunto ja erotettavuus, jotka johtivat opiskelija-asuntolaan identifioitumiseen. (Eastbrook & Vignoles 2012, 1066–1067, 1070, 1076–1077.)

Identiteettimotiivien teoriaa ei ole käytetty urheilukontekstissa juuri ollenkaan. Thomasin ja kollegoiden (2017) urheilujoukkueisiin kohdistuva pitkittäistutkimus onkin ainoa löytämäni tutkimus tässä kontekstissa. He tutkivat kaikkien kuuden identiteettimotiivin ilmentymistä kolmella eri tasolla (henkilökohtainen, sosiaalinen ja kollektiivinen) sekä sitä, miten ne ennustivat ryhmään identifioitumista. Tutkimuksessa selvisi, että viisi henkilökohtaisen tason identiteettimotiivia (itsetunto, erotettavuus, merkitys, pystyvyys ja yhteenkuuluvuus⁶), jotka yksilö sai joukkueen jäsenyydestä, ennustivat merkittävästi ryhmään identifioitumista. Kolme sosiaalisen tason identiteettimotiivia (yhteenkuuluvuus, merkitys ja jatkuvuus) ennustivat vahvasti ryhmään identifioitumista silloin, kun yksilö tunsi joukkueen identiteetin tukevan näitä. Tämän lisäksi kollektiivinen identiteetti, eli jaettu uskomus ryhmän erottuvuudesta, ennusti vahvasti ryhmään identifioitumista. (Thomas ym. 2017, 508, 514.)

Tässä tutkimuksessa oli mielenkiintoista, että ainoastaan henkilökohtaisen tason itsetunnon tunteminen oli merkityksellistä ryhmään identifioitumisessa. Sosiaalisen tason itsetunnon identiteettimotiivin täyttyminen, eli oman ryhmän näkeminen positiivisesti, ei ennustanut ryhmään identifioitumista. (Thomas ym. 2017, 519.)

⁶ Yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivi ennusti ryhmään identifioitumista tutkimuskohteina olleissa englantilaisissa joukkueissa, mutta ei italialaisissa joukkueissa (Thomas ym. 2017, 508, 514).

7. TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tässä tutkimuksessa taustaolettamukseni on, että yksilön ja yhteiskunnan välillä on aina vuorovaikutusta. Yksilö ja yhteiskunta muokkaavat toinen toistaan. Yksilöiden ja yhteiskunnan vuorovaikutuksessa syntyy muun muassa normeja, arvoja ja uskomuksia. (Verkuyten 2005, 19.)

Tämän tutkimuksen pää tutkimustehtävä on sisällönanalyysin avulla luokitella, miten suomalaiset nuoret perustelevat esseissään jääkiekon olevan kansallinen symboli suomalaisille. Toinen tälle alisteinen tutkimustehtävä on pohtia, vastaavatko nämä luokat identiteettimotiiveihin (Vignoles ym. 2006 308–309). Tähän alisteiseen tutkimustehtävään liittyvät tutkimuskysymykseni ovat:

1. Onko nuorten perusteluista mahdollista tunnistaa identiteettimotiiveja?
2. Jos on mahdollista tunnistaa niin, mitkä identiteettimotiiveista on mahdollista tunnistaa?

Jääkiekon ja kansallisen identiteetin yhteys on noussut esille julkisessa retoriikassa (esim. YLE 1995b; YLE 1995c; Kokkonen 2003, 4), ja sitä on tutkittu muutamassa suomalaisessa Pro gradu -tutkielmassa. Sen sijaan tutkimusta siitä, miksi jääkiekko mielletään kansalliseksi symboliksi, ei ole tehty Suomessa. Kansainvälistä tutkimusta urheilusta ja kansallisesta identiteetistä löytyy (esim. Kersting 2007; Ward 2010). Kansainvälisiä tutkimuksia on tehty myös siitä, että urheilu on symboli, jonka avulla vaikutetaan kansalliseen identiteettiin (esim. Holmes 1994; Houlihan 1997; Watson 2016). Itse en kuitenkaan löytänyt tutkimuksia siitä, mitä perusteluita on sen taustalla, miksi urheilu mielletään kansalliseksi symboliksi. Tämän tutkimuksen avulla saadaan luokiteltua suomalaisten nuorten perusteluita jääkiekosta kansallisena symbolina Suomessa. Tässä tutkimuksessa esille tulevan tutkimustiedon avulla voidaan ymmärtää paremmin, mitkä asiat tekevät jääkiekosta kansallisen symbolin. Uskon tutkimustiedon lisäävän ymmärrystä myös yleisemmin siitä, miksi kansainvälinen urheilu ja siinä esiintyvät maajoukkueet sekä urheilijat mielletään kansallisiksi symboleiksi.

8. AINEISTO JA MENETELMÄT

8.1 AINEISTON KUVAUS

Tässä luvussa esittelen ensin tutkimusaineistoni, minkä jälkeen kerron sisällönanalyysistä. Seuraavaksi esittelen omaa analyysiprosessiani, ja viimeisenä pohdin tämän tutkimuksen etiikkaa.

Tämän tutkimuksen aineistona on suomalaisten nuorten esseet. Tutkimuksen vastaajina olivat 16–20-vuotiaat suomalaiset lukiolaiset (Finell 2005, 33; Finell 2019, 23–24). Lukiot sijaitsevat Helsingin metropolialueella. Aineistot kerättiin vuosina 2002, 2008 ja 2014. Vuosien 2002 ja 2014 vastaukset kerättiin samoista viidestä koulusta. Vuonna 2008 yhdessä koulussa ei saatu järjestettyä aineiston keräämistä, joten sinä vuonna siihen osallistui neljä samaa koulua kuin vuosina 2002 ja 2014. Vastaukset kerättiin oppituntien yhteydessä. Kolmena keräysjaksona vastaajia oli yhteensä 857. (Finell 2019, 23–24.) Olen saanut tämän aineiston Eerika Finellin tutkimusprojektin kautta. Tutkimusprojektin aiheena on, miten kansallisten symboleiden merkitykset ovat vaihdelleet suomalaisten lukiolaisten keskuudessa (em. 23–24).

Aineiston kerääminen toteutettiin jokaisena keräysvuonna samalla tavalla. Aineiston kerääminen oli kolmivaiheinen prosessi. Ensimmäisessä vaiheessa vastaajille näytettiin kaikki tutkimuksessa mukana olevat kuvat (2002: 50 kuvaa, 2008: 51 kuvaa, 2014: 48 kuvaa). Kuvat näkyivät vastaajille 10 sekunnin ajan, ja ne näytettiin joka vuosi samassa järjestyksessä. Vastaajien tehtävänä oli arvioida neliasteisella skaalalla, kuinka hyvin kuva symbolisoi Suomea. Kuvat olivat jokaisena vuonna pitkälti samat, mutta pieniä muutoksia tehtiin, koska tutkimuksen toteuttamisen välinen ajanjakso oli pitkä (6 vuotta). (Finell 2019, 24.) Kuvien valinta oli työläs prosessi, ja valintojen pohjalla käytettiin muun muassa Saukkosen (1999) teoriaa kansallisesta identiteetistä. Kuvia oli paljon, jotta vastaajat pääsivät valitsemaan monipuolisesti asioita, joita he pitivät suomalaisina kansallisina symboleina. (Finell 2005, 37–39.)

Toinen vaihe aineiston keräämisessä oli vastaajien esseiden kirjoittaminen. Vastaajien piti valita 2–3 kuvaa. Kuvien tuli herättää vastaajissa tunteita, muistoja ja mielikuvia. Sen jälkeen he kirjoittivat esseet näistä kuvista ennalta määrättyjen kysymysten pohjalta. (Finell 2019, 24.) Tässä tutkimuksessa otan käsiteltäväksi vain kaksi ensimmäistä kysymystä, jotka ovat: ”**Miten valitsemassasi kuvassa oleva asia/ ihminen /tapahtuma liittyy mielestäsi Suomeen?**” ja

”Millaisia tunteita ja ajatuksia kuvassa oleva asia/ihminen/tapahtuma sinussa herättää?”
(Finell 2005).

Tämän tutkimuksen aineistona ovat jääkiekkokuvasta (Liite 2) kirjoitetut esseet. Jääkiekkokuvaan vastasi yhteensä 226 nuorta, mikä oli vastaajien kokonaismäärästä 26,4 prosenttia. Tähän kuvaan tyttöjen vastauksia oli 125, poikien vastauksia 98 ja kolmen vastaajan sukupuolta ei tiedetä. Vastaukset jakautuivat seuraavasti. Vuonna 2002 oli 44 vastaajaa, joista tyttöjä 20, poikia 21 ja kolmen vastaajan sukupuolta ei tiedetä. Vuonna 2008 oli 27 vastaajaa, joista tyttöjä 16 ja poikia 11. Vuonna 2014 oli 155 vastaajaa, joista tyttöjä 89 ja poikia 66. Vastaajien joukossa oli kantasuomalaisia sekä vastaajia, jotka eivät ole syntyjään suomalaisia. Tutkimuksen kolmannessa vaiheessa vastaajat vastasivat mittariin, jolla pyrittiin kartoittamaan heidän kansallista identiteettiään (Finell 2005, 35).

Rajasin tässä tutkimuksessa käsiteltävän aineiston edellä mainittuihin kahteen kysymykseen. Niiden avulla sain vastauksen siihen, miten suomalaiset nuoret perustelivat jääkiekon olevan kansallinen symboli suomalaisille. Kolme tutkimuksen ulkopuolelle jätettyä kysymystä käsittelivät enemmän vastaajan henkilökohtaisia muistoja, joita jääkiekkokuvaan liittyi. Näin ollen nämä vastaukset eivät olleet tutkimukseni kannalta merkityksellisiä. Tutkimusaineistoni oli laaja, vaikka käsittelin vain kahta ensimmäistä kysymystä.

8.2 SISÄLLÖNANALYYSI

Sisällönanalyysi on perusmenetelmä, joka soveltuu käytettäväksi kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Se voidaan mieltää joko yksittäiseksi metodiksi tai melko väljäksi tutkimusotteeksi. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 103.) Sisällönanalyysi ei ole pelkästään laadullisen tutkimuksen muoto, vaan määrällistä sisällönanalyysia on tehty jo 1900-luvun alusta lähtien (Tuomi & Sarajarvi 2011, 91). Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa sisällönanalyysistä käytetään monesti termiä temaattinen analyysi (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 19). Laadullinen analyysi voidaan jakaa induktiiviseen ja deduktiiviseen analyysiin. Jaon perusteena on tulkinta tutkimuksessa käytetyn päättelyn logiikasta. Induktiivisessa analyysissa päättelyn logiikka etenee yksittäisestä yleiseen, kun taas deduktiivisessa analyysissa yleisestä yksittäiseen. (Tuomi & Sarajarvi 2011, 95.) Tutkimuksessani minulla oli induktiivinen analyysiotete.

Sisällönanalyysin prosessi on tyypillisesti nelivaiheinen, mitä myös tutkimukseni prosessi pitkälti noudatti. Ensimmäisessä vaiheessa tehdään vahva päätös siitä, mikä aineistossa on tutkimuksen kannalta kiinnostavaa. Toisessa vaiheessa käydään ensin läpi aineistoa ja erotetaan tutkimuskysymyksen kannalta oleelliset asiat. Tämän jälkeen loput aineistosta jätetään pois analyysistä. Toisen vaiheen lopuksi kerätään kiinnostavat asiat yhteen. Kolmannessa vaiheessa luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään aineisto. Neljännessä vaiheessa kirjoitetaan yhteenveto. Monesti tärkeimpänä kohtana pidetään kolmatta vaihetta. On kuitenkin tärkeää muistaa, että onnistunut kolmannen vaiheen toteuttaminen vaatii laadukkaasti tehtyjä ensimmäistä ja toista vaihetta. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 91–93.)

Luokittelua pidetään aineiston analysoinnin yksinkertaisimpana muotona. Yksinkertaisimmillaan luokittelussa määritellään luokat ja tutkimuskysymyksen vaatiessa lasketaan niiden esiintymismäärät. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105–107.) Käytin luokittelua sisällönanalyysissani.

Sisällönanalyysillä voidaan myös kvantifioida aineisto. Tästä on käytetty termeinä ainakin sisällön erittelyä (Tuomi & Sarajärvi 2011, 105, 120) ja määrällistä teksti- tai sanastoanalyysia (Eskola & Suoranta 1998). Tässä tutkimuksessa käytän terminä sisällön erittelyä. Sisällön erittelyn avulla voidaan nostaa esille ilmausten esiintymistiheyttä tai ilmiötä kuvaavia ydinsanoja. Aluksi määritellään analyysiyksikkö, minkä jälkeen tehdään selkeät luokittelukriteerit. Luokittelu kannattaa tehdä aina kokonaan kerralla ja vähintään kahdesti. (Em.) Aineisto voidaan kvantifioida, kun luokittelu on tehty loppuun. Kvantifiointi toimii analyysin luonnollisena jatkumona, ja sen avulla analyysille voidaan saada paljon lisäarvoa. Ongelmana saattaa joskus olla aineiston pieni koko. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 105–106, 120–122.) Tässä tutkimuksessa halusin käyttää myös sisällön erittelyä. Aineistoni oli analyysiyksiköiden määrässä todella iso. Sisällön erittelyn avulla analysoin, mitkä nuorten perustelut olivat eniten käytettyjä ja merkityksellisimpiä. Niiden avulla pystyin hahmottelemaan luokkien välisiä suhteita, mikä onkin laskemisen hyvä puoli (Ruusuvuori ym. 2010, 20). Sisällön erittelyn avulla pystyin myös nostamaan esille analyysiyksiköiden sukupuolijakaumia. Mielestäni sisällön erittely kokonaisuudessaan toimi tutkimuksessa hyvänä jatkumona analyysille ja tuotti lisäarvoa tulosten raportointiin.

8.3 ANALYYSIPROSESSI

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni analyysiprosessia. Kuten sanottu, analyysiprosessini kaava noudatti melko tarkasti sisällönanalyysin nelivaiheista prosessia ja analyysiotteeni oli induktiivinen (Tuomi & Sarajärvi 2011, 91–100). Induktiivisen analyysiotteesta teki se, että aloitin aineiston analysoinnin ilman ohjaavaa teoriaa. On kuitenkin kritisoitu, että täysin objektiivisia ja teoriavapaita havaintoja sekä analyysia on lähes mahdotonta tehdä (Ruusuvuori ym. 2010, 19–20; Tuomi & Sarajärvi 2011, 96).

Tutkimusaineistoni oli kokonaisuudessaan todella laaja ja käsitti noin 230 sivua Word-dokumenttia. Aloitin analyysiprosessini tekemällä vahvan päätöksen siitä, mitkä asiat minua kiinnostivat aineistossa. Näitä olivat tutkimustehtäväni kannalta merkitykselliset kirjoitukset, joissa nuoret perustelivat jääkiekon olevan kansallinen symboli suomalaisille. Analyysiprosessin toisessa vaiheessa kävin aineiston läpi ja erottelin kirjoitukset, jotka olivat tutkimustehtäväni kannalta oleellisia. Päädyin ratkaisuun, että oleelliset kirjoitukset olivat sellaisia, joissa vastattiin kahteen ensimmäiseen kysymykseen⁷. Joissakin vastauksissa nuori ei ollut eritellyt vastaustaan selkeästi eri kysymyksiin⁸. Näissä tapauksissa käytin tutkijan harkintaa ja otin mukaan analyysiin ne tekstit, joissa mielestäni nuori vastasi kahteen ensimmäiseen kysymykseen. Tämän jälkeen kokosin kaikkien vuosien (2002, 2008, 2014) molempien kysymysten vastaukset samaan Excel-tiedostoon. Halusin kaikki tekstit samaan tiedostoon, jotta niitä olisi helpompi analysoida.

Analyysiprosessini kolmannessa vaiheessa luokittelin aineiston. Luokittelun aluksi määrittelin tutkimukseni analyysiyksikön. Analyysiyksikköni oli kutakin luokkaa kuvaava tekstipätkä, minkä takia analyysiyksiköt olivat eri pituisia. Pisimmät analyysiyksiköt sisälsivät useamman lauseen, ja lyhimmat analyysiyksiköt muutaman sanan. Jokaisesta analyysiyksiköstä piti olla luettavissa merkitys, jonka perusteella pystyin luokittelemaan sen.

Seuraavaksi kävin tekstejä läpi Excel-tiedostossa ja luokittelin analyysiyksiköitä. Ensimmäisellä analysointikerralla nimesin luokan jokaiseen analyysiyksikköön. Analyysini pienin luokka on nimeltään *koodi*⁹, ja myöhemmin analyysissani yhdistin koodeja alaluokkiin sekä yläluokkiin, joista muodostui lopulta analyysini pääteemat. Koodeja syntyi ensimmäisellä analysointikerralla paljon, koska en halunnut rajata tai luokitella analyysiyksiköitä aluksi liian

⁷ Kaksi ensimmäistä kysymystä olivat: ”Miten valitsemassasi kuvassa oleva asia/ ihminen /tapahtuma liittyy mielestäsi Suomeen?” ja ”Millaisia tunteita ja ajatuksia kuvassa oleva asia/ihminen/tapahtuma sinussa herättää?” (Finell 2005)

⁸ Suurimassa osassa vastauksista nuoret olivat esseissään kirjanneet mihin viidestä kysymyksestä vastaavat merkitsemällä vastaukseen (a, b, c, d, e) merkinnän. Kaikissa näin ei kuitenkaan ollut.

⁹ Sisällönanalyysini luokittelu sisältää: pääteemat, yläluokat, alaluokat ja koodit. Esittelen ne luvussa 9.

tarkasti. Toisella analysointikerralla tarkastelin koodeja tarkemmin ja yhdistelin samaa tarkoittavia koodeja toisiinsa. Kolmannella analysointikerralla yhdistin vielä lisää koodeja, sekä tarkastelin ja siirsin analyysiyksiköitä tarvittaessa eri koodeihin. Itselleni tutkijana koodien tekemisessä tärkeää oli, että luin aineiston monta kertaa läpi. Sen avulla muistin koodit hyvin, mikä helpotti analyysia.

Tein prosessin kolmannessa vaiheessa myös sisällön erittelyä kirjaamalla koko ajan tarkasti analyysiyksiköiden lukumäärät koodeissa. En kuitenkaan poistanut tai väkisin yhdistänyt koodeja sen takia, että ne olivat analyysiyksiköiden määrässä pieniä. Seuraavaksi aloin yhdistellä koodeja yläluokkiin, joista osaan muodostui myös alaluokkia. Kaikissa yläluokissani ei kuitenkaan ollut alaluokkia. Yläluokkien muodostamisen jälkeen yhdistelin niitä pääteemoihin, joita muodostui kolme (kts. luku 9). Yläluokkien ja pääteemojen tekeminen oli todella työläs prosessi – tein sen useamman kerran, kunnes olin mielestäni sijoittanut kaikki koodit oikeisiin pääteemoihin, yläluokkiin ja alaluokkiin.

Lopuksi osa koodeista päättyi deviant case¹⁰ -luokkiin. **Jääkiekko kuvaa suomalaisuutta** -yläluokka päättyi myös deviant case -luokkiin. Tämän yläluokan teksteissä ei ollut perusteluja, vaan niissä vain todettiin asioita, kuten alla olevissa esimerkeissä näkyy.

”Mielestäni jääkiekko kuvastaa erinomaisesti Suomea.” (T, 2002)

”Mielestäni jääkiekosta tuli heti mieleen Suomi.” (T, 2014)

Perusteluiden puuttumisen takia en ottanut tätä yläluokkaa mukaan analyysiin ja tehnyt siitä pääteemaa. Päättökimustehtäväni oli selvittää, miten nuoret perustelevat jääkiekon olevan kansallinen symboli, ja nämä toteavat tekstit eivät mielestäni vastanneet päättökimustehtävään. Tämän yläluokan lisäksi deviant case -luokkaan päättyi koodeja, joissa oli vain yksi analyysiyksikkö, eivätkä ne sopineet pääteemoihin. Lisäksi sijoitin deviant case -luokkaan myös joitain koodeja, joissa oli enemmän analyysiyksiköitä. Analyysiyksiköiden määrässä isoin näistä oli toteamus-koodi, jossa vain kerrottiin, mitä kuvassa nähtiin. Toinen analyysiyksiköiden määrässä iso koodi oli nimeltään historiallinen merkitys, jossa todettiin Suomen voittaneen ensimmäisen maailmanmestaruuden vuonna 1995, kuten alla olevassa esimerkeissä näkyy.

”Kuva on otettu jääkiekko-ottelusta” (T, 2014)

¹⁰ Deviant case -luokalla tarkoitan luokkia, jotka eivät päätyneet raportoitavaan analyysiin luvussa 9, eli kolmeen pääteemaan

”Kuva on vuodelta 1995, kun Suomi voitti jääkiekon maailmanmestaruuden ensimmäistä kertaa.” (T, 2014)

Lisäksi deviant case -luokkaan päätyi koodeja, joissa kirjoitettiin jääkiekon sijasta urheilusta yleensä. Sisällönanalyysin pohjalta tutkimukseni kokonaisaineisto sisälsi 586 analyysiyksikköä. Niistä raportoitavassa analyysissä eli kolmessa pääteemassa oli 491 analyysiyksikköä ja deviant case -luokassa 95 analyysiyksikköä. Analyysiprosessini neljäs vaihe oli yhteenvedon kirjoittaminen. Tämän vaiheen avaan luvussa 9, jossa esittelen kolmeen pääteemaan päätyneet nuorten perustelut siitä, miksi jääkiekko on tärkeä kansallinen symboli.

8.4 ETIIKKA

Tieteellinen tutkimus pitää tehdä hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti, jotta sen tulokset voivat olla uskottavia, luotettavia ja eettisesti hyväksytyjä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Eettinen ennakkoarviointi ihmistieteissä sisältää kolme eettisten periaatteiden osaa. Ne ovat tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuoja. Kaikessa tutkimuksessa pitää noudattaa tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.) Seuraavaksi kerron, kuinka tässä tutkimuksessa on otettu huomioon eettisyys tutkimusaineiston ja raportoinnin osalta.

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin vuosina 2002, 2008 ja 2014 usean eri kunnan alueilla olevista kouluista. Vastaajat olivat 16–20-vuotiaita. Koulujen rehtoreilta pyydettiin lupa aineiston keräämiseen jo ennen aineiston keräämisen aloittamista. Joissain kouluissa rehtori saattoi edellyttää tutkimusluvan hakemista myös kunnalta, jolloin toimittiin näin. Tämän jälkeen aineiston keräämisestä sovittiin opettajan kanssa. Koulut tiedottivat vanhempia tutkimuksesta. Aineiston kerääminen tapahtui oppituntien aikana. Opiskelijoille tiedotettiin tutkimuksen aiheesta ja kerrottiin, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Opiskelijat saivat ensimmäisessä lomakkeessa koodinumeron, jonka he merkitsivät myös myöhempiin lomakkeisiin. Tämän avulla lomakkeet voitiin yhdistää ilman muita tunnistetietoja. Aineisto on anonymisoitu jälkikäteen eikä opiskelijoita tai kouluja ole mahdollista tunnistaa.

Tässä tekstissä olevissa lainauksissa on näkyvissä vastauksen vuosi ja vastaajan sukupuoli, mutta tunnistenumerot on poistettu. Viittauskäytäntöjen kanssa olen ollut huolellinen.

Tutkimuksessa on pyritty esittelemään tulokset mahdollisimman kunnioittavasti, neutraalisti ja ilman arvostelua. Tutkimuksen aineistoa säilytin ainoastaan omalla tietokoneellani, johon vain minulla tutkijana oli sisäänpääsy. Poistin tutkimuksen aineiston tietokoneeltani, kun tutkimus valmistui.

9. ANALYYSI JA TULOKSET

Tutkimukseni päätutkimustehtävänä oli luokitella, miten suomalaiset nuoret perustelevat jääkiekon olevan kansallinen symboli suomalaisille. Sisällönanalyysillä pystyin erottamaan kolme sisäryhmälle¹¹ eli suomalaisille tärkeää pääteemaa, jotka olivat ***jääkiekko yhdistää suomalaisia, jääkiekko erottaa positiivisesti*** sekä ***jääkiekko liittää Suomen muihin kansoihin*** (Kuvio 1). **Yhdistää suomalaisia** -pääteemassa keskeiseksi nousi jääkiekon suomalaisia yhdistävä vaikutus. Suomalaiset kokivat, että jääkiekko yhdistää ryhmän jäseniä toisiinsa. **Erottaa positiivisesti** -pääteemassa keskeistä oli, että jääkiekon kautta suomalaiset pystyivät tekemään epäspesifiä positiivista erottautumista ja positiivista ryhmävertailua. Tämän lisäksi jääkiekko sai suomalaiset kokemaan ylpeyttä. **Liittää Suomen muihin kansoihin** -pääteemassa keskeistä oli, että jääkiekon avulla Suomi liittyi muiden kansojen joukkoon. Jääkiekko myös edusti suomalaisia ja jääkiekon avulla Suomi tuli tunnetuksi.

Kuvio 1. Pääteemat.

Tässä luvussa käyn seuraavaksi läpi kaikki kolme pääteemaa erikseen. Etenen analyysiyksiköiden määrässä suurimmasta pienimpään pääteemaan. Analyysiyksiköiden määrät lukevat yllä (Kuvio 1) sulkeissa pääteeman nimen kanssa. Käytän tässä luvussa paljon myös aineistoesimerkkejä¹² havainnollistamassa tekstiä.

Tutkimukseni päätutkimustehtävälle alisteinen tutkimustehtävä oli pohtia, onko identiteettimotiiveja mahdollista tunnistaa suomalaisten nuorten perusteluista. Kokosin

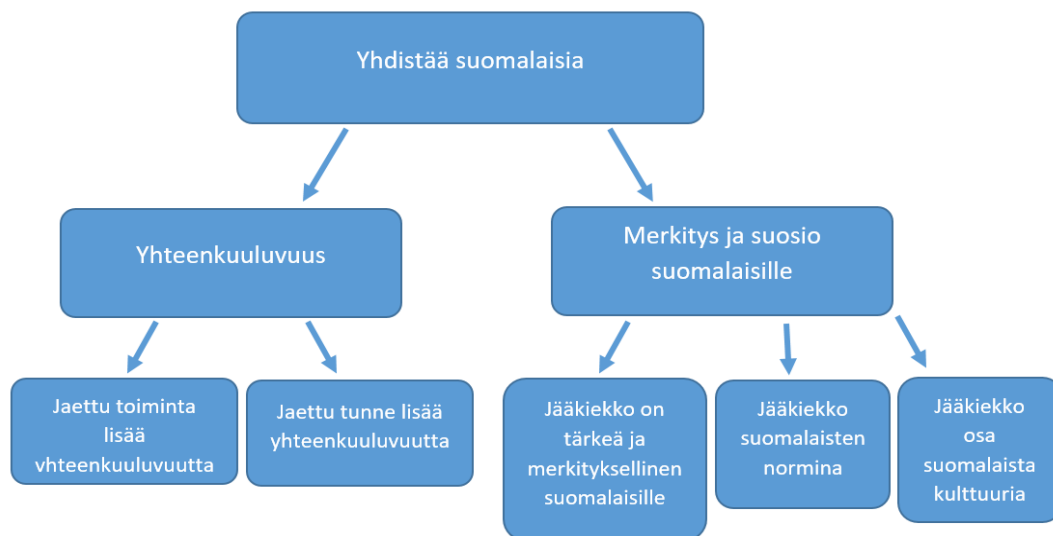
¹¹ 9 luvussa sisäryhmä käsitteellä tarkoitetaan suomalaisia ja koko Suomen kansaa

¹² Tekstissä näkyvät aineistoesimerkit on nimetty lainauksiksi ja ne ovat *kursivoitu* sekä sisennetty tekstissä

jokaisen analyysikappaleen loppuun osion, jossa pohdin, mitä identiteettimotiiveja oli mahdollista tunnistaa käsitelystä luokasta. Lopuksi luvussa 9.4 käyn yhteenvedona läpi, mitä identiteettimotiiveja oli mahdollista tunnistaa pääteemojen sisällä.

9.1 PÄÄTEEMA 1: JÄÄKIEKKO YHDISTÄÄ SUOMALAISIA

Jääkiekko oli kansallinen symboli, koska se yhdisti suomalaisia. Tämä pääteema oli nuorten kirjoituksissa kaikkein yleisimmin käytetty perustelu. Tässä pääteemassa oli eroteltavissa kaksi yläluokkaa, jotka nimesin: **yhteenkuuluvuus**¹³ sekä **merkitys ja suosio suomalaisille**. Kuviossa 2 esittelen tähän pääteemaan kuuluvat yläluokat ja alaluokat. Tässä pääteemassa analyysiyksiköiden määrä oli vahvasti sukupuolijakautunut (tytöt 179, pojat 93¹⁴). Analyysiyksiköitä tyttöjen vastauksista oli tässä pääteemassa 66 prosenttia¹⁵. Seuraavaksi esittelen jokaisen yläluokan ja niihin liittyvät alaluokat sekä koodit tarkemmin.

Kuvio 2. Jääkiekko yhdistää -pääteeman ylä- ja alaluokat.

¹³ Yläluokat ovat tekstissä **lihavoituna**

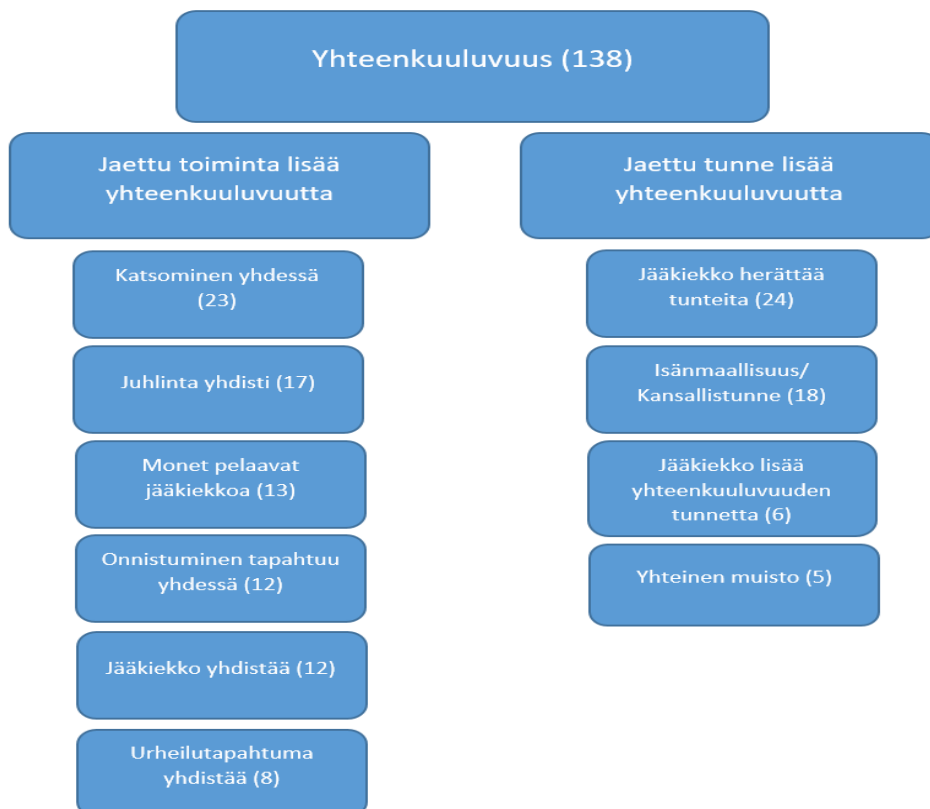
¹⁴ 5 analyysiyksikköä on vastauksista, joiden vastaajien sukupuolta ei tiedetä

¹⁵ Kokonaisuudessa tutkimuksessa oli tyttöjen vastauksia 125, poikien vastauksia 98 ja kolmen vastaajan sukupuolta ei tiedetä. Tyttöjen vastauksia oli kokonaisuudessa 55 prosenttia vastauksista.

9.1.1 YLÄLUOKKA: YHTEENKUULUVUUS

Keskeinen tulos tässä yläluokassa oli, että vastaajat perustelivat jääkiekon lisäävän suomalaisten yhteenkuuluvuutta. Suomalaiset kuvattiin yhtenäisenä ryhmänä, eikä sosiaalista vertailua tai positiivista erottautumista suhteessa ulkoryhmiin käytetty. Tämä yläluokka oli toiseksi yleisimmin käytetty perustelu nuorten kirjoituksissa sille, miksi jääkiekko oli kansallinen symboli suomalaisille. Tässä yläluokassa oli huomattavasti enemmän analyysiyksiköitä tyttöjen kuin poikien vastauksista (tytöt 89, pojat 45¹⁶). Analyysiyksiköitä tyttöjen vastauksista oli siis 66 prosenttia. Tämä oli huomattavasti enemmän kuin koko tutkimuksen vastaajien sukupuolijakauma, jossa tyttöjä oli vastaajina 55 prosenttia.

Yhteenkuuluvuus-yläluokka jakautui kahteen alaluokkaan. Nimesin ensimmäisen alaluokan *jaettu toiminta lisää yhteenkuuluvuutta*¹⁷ ja toisen alaluokan *jaettu tunne lisää yhteenkuuluvuutta*. Seuraavaksi esittelen tarkemmin molemmat alaluokat ja niiden sisältämät koodit. Koodit näkyvät myös kootusti kuviossa 3.

Kuvio 3. Yhteenkuuluvuus -yläluokan alaluokat ja koodit.

¹⁶ 4 analyysiyksikköä on vastauksista, joiden sukupuolta ei tiedetä

¹⁷ Alaluokat ovat tekstissä *kursivoitu*

9.1.1.1 Alaluokka: Jaettu toiminta lisää yhteenkuuluvuutta

Useat nuorten perustelut siitä, miksi jääkiekko liittyi Suomeen, perustuivat *jaettuun toimintaan*. *Jaettuun toimintaan* tiivistin nuorten perusteluista asiat, jotka olivat konkreettista yhdessä tekemistä muiden suomalaisten kanssa. Tähän alaluokkaan sisältyi myös perustelut, joissa koettiin yhdessä tekemistä muiden suomalaisten kanssa. Tässä luvussa esittelen kaikki kuusi koodia, joiden kautta *jaettu toiminta* tuli näkyväksi.

*Katsominen yhdessä (23)*¹⁸. Tällä koodilla nimesin kaikki ne analyysiyksiköt, joissa nuoret käyttivät perusteluina jääkiekko-otteluiden katsomista yhdessä. Katsominen yhdessä oli konkreettista jaettua toimintaa. Suomen jääkiekkomaajoukkueen otteluita keräännettiin katsomaan yhdessä muiden suomalaisten kanssa ja jääkiekkoa nimitettiin myös ”Suomen kansallispenkkiurheilulajiksi” (Lainaus 2). Teksteissä mainittiin varsinkin otteluiden katsominen perheen sekä kaikkien suomalaisten kanssa. Jääkiekkomaajoukkueen ottelun katsominen yhdessä, koettiin suomalaisia yhdistäväksi asiaksi (Lainaus 1). Maajoukkueen maailmanmestaruuskilpailuiden otteluita katsoivat myös sellaiset ihmiset, jotka eivät muuten jääkiekkoa niin paljon katso (Lainaus 3).

”ja isot kilpailut/matsit ovat tapahtumia joita saattaa kerääntyä yhdessä katsomaan iso porukka. Urheilu siis yhdistää suomalaisia.” (T, 2014) Lainaus 1

”Jääkiekkoa voisi nimittää Suomen kansallispenkkiurheilu lajiksi, sillä joka vuosi miljoonat suomalaiset seuravat jääkiekon maa-otteluita.” (P, 2014) Lainaus 2

”Fanit ottavat lajin hyvinkin tosissaan, mutta MM-kisat saavat kisakatsomoihin sellaisetkin ihmiset, jotka eivät erityisempien edes seuraa jääkiekkoa.” (T, 2014)

Lainaus 3

Juhlinta yhdisti (17). Tämä koodi piti sisällään kaikki analyysiyksiköt, joissa nuoret käyttivät perusteluina yhdessä juhlimista. Yhdessä juhliminen oli konkreettinen asia, jota suomalaiset tekivät, ja se tapahtui aina jääkiekkomaajoukkueen menestyessä. Juhlinta koettiin niin voimakkaasti, että suomalaiset ”sekoavat”, kun jääkiekossa menestytään (Lainaus 6). Kaikkien suomalaisten miellettiin osallistuvan juhlintaan, kuten lainauksessa 4 käytetty ilmaisu ”koko

¹⁸ Koodin nimi on *kursivoituna* aina kappaleen alussa, jossa koodia käsitellään. Joissain kappaleissa käsitellään useampaa koodia. Tällöin ne kaikki ovat *kursivoituna* kappaleen alussa. Sulkeissa oleva numero tarkoittaa koodin analyysiyksiköiden määrää.

kansa” osoittaa. Monessa tekstissä juhlinta symboloitui torijuhliin (Lainaus 4 ja 7), mutta jonkin verran kirjoitettiin myös kansanjuhlista (Lainaus 5 ja 7). Torilla juhlimisesta on tullut suomalaisten tiedostama asia, ja teksteissä mainittiin useamman kerran lainauksessa 7 näkyvä lausahdus ”torilla tavataan”, joka on vakiintunut puhetapa. Tällä ilmaisulla viitataan siihen, että Suomen voittaessa jääkiekon maailmanmestaruuden, sitä mennään torille juhlimaan.

”Voittoa juhlintaan koko kansan voimin esimerkiksi toreilla.” (T, 2014) Lainaus 4

”Suomen voittamat maailmanmestaruudet ovat olleet kansallinen juhla.” (T, 2014) Lainaus 5

”Suomalaiset sekoavat jos jääkiekossa menestyään.” (T, 2014) Lainaus 6

”Maailmanmestaruuden voittaessa voidaan tapahtumaa kutsua kansan juhlaksi ”torilla tavataan”.” (P, 2014) Lainaus 7

Monet pelaavat jääkiekkoa (13). Tähän koodiin laitoin kaikki nuorten perustelut, joissa jääkiekon pelaaminen ja harrastaminen olivat konkreettisesti jaettua toimintaa. Nuoret kirjoittivat, että jääkiekko on ”suosittu laji harrastaa” (Lainaus 8). Se on suomalaisille laji, jota ”lähes kaikki” olivat pelanneet joskus (Lainaus 9). Tässä koodissa jääkiekko näkyi vahvemmin urheilulajina kuin pelkästään maajoukkueena.

”Jääkiekko on Suomessa suosittu laji harrastaa” (T, 2014) Lainaus 8

”monet harrastaa sitä ja lähes kaikki on joskus pelannut sitä.” (T, 2014) Lainaus 9

Onnistuminen tapahtuu yhdessä (12), jääkiekko yhdistää (12) ja urheilutapahtuma yhdistää (8). Näihin kolmeen koodiin nimesin perusteluita, joissa jaettua toimintaa koettiin eri tavoilla. Nuoret kirjoittivat teksteissään kokeneensa, että jääkiekossa onnistuminen tapahtui yhdessä. Lainauksessa 10 nostettiin esille yhden ihmisen onnistumisen johtavan siihen, että olemme ”yhdessä” ja ”kokonaisena kansana päässeet tavoitteeseen”. Lainauksessa 12 puolestaan kirjoitettiin hienon hetken olleen ”koko Suomelle yhteinen”. Tätä kautta onnistuminen jääkiekossa oli jaettua toimintaa. Jääkiekkomaajoukkueen pelaaminen maailmanmestaruuskilpailuissa on urheilutapahtuma, joka itsessään lisäsi suomalaisten yhteenkuuluvuutta (Lainaus 11). Tapahtuman perusteltiin myös olleen vuodesta 1995 lähtien ”joka kevät” suomalaisia yhdistävä asia (Lainaus 11). Urheilutapahtuma itsessään koettiin jaetuksi toiminnaksi, joka yhdisti. Sen lisäksi jääkiekon perusteltiin monessa nuorten tekstissä yhdistävän kansaa. Näissä vastauksissa asia vain todettiin yleisesti (Lainaus 13).

*”Yhden ihmisen onni koskettaa myös muita ja onnistuminen tuntuu mahtavalta, kun olemme tavallaan ” yhdessä”, kokonaisena kansana päässeet tavoitteeseemme.” (T, 2002) **Lainaus 10***

*”Siitä lähtien (95) suomalaisia on joka kevät yhdistänyt jääkiekon MM-kisat.” (T, 2002) **Lainaus 11***

*”ja hieno hetki on koko Suomelle yhteinen” (T, 2008) **Lainaus 12***

*”Jääkiekko on meitä suomalaisia yhdistävä asia” (T, 2014) **Lainaus 13***

Jaetun toiminnan alaluokassa voi tunnistaa varsinkin **yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403; Thomas ym. 2017, 513). Jääkiekon katsomisen yhdessä konkreettisesti jonkin ryhmän kanssa ja toisaalta tiedostetulla tasolla kaikkien suomalaisten kanssa voi katsoa täyttäneen yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivia (esim. Lainaus 1). Yhteenkuuluvuus näkyi mielestäni vahvasti myös yhdessä juhlimisessa (esim. Lainaus 4). Monien suomalaisten jääkiekon pelaaminen täytti yhteenkuuluvuutta, koska sitä harrastetaan yhdessä (esim. Lainaus 9). Myös onnistumisessa yhdessä ja urheilutapahtuman kokemisessa yhdessä näkyi yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivi (esim. Lainaus 10 ja 12). Näiden asioiden takia suomalaiset saattoivat nähdä oman ryhmänsä yhtenäisenä (Thomas ym. 2017, 513), ja ne saattoivat lisätä yksilön kokemusta siitä, että hän kuuluu ryhmään (Vignoles 2011, 403).

Jaetun toiminnan alaluokassa voi tunnistaa myös **jatkuvuuden identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403; Thomas ym. 2017, 513). Lausahduksessa ”torilla tavataan” (esim. Lainaus 7) näkyi jatkuvuutta, koska aina kun Suomi voittaa sitä juhlitaan torilla. Torijuhlat itsessään ovat perinteinen tapahtuma, joka sisältää jatkuvuutta. Jatkuvuus näkyi myös siinä, että maailmanmestaruuskilpailut koettiin ”joka kevät” suomalaisia yhdistävänä tapahtumana (esim. Lainaus 11). Näiden kautta ryhmällä voitiin nähdä olevan identiteetti, joka pysyy menneisyydestä tulevaisuuteen (Thomas ym. 2017, 513).

9.1.1.2 Alaluokka: Jaettu tunne lisää yhteenkuuluvuutta

Monet nuorten perustelut siitä, miksi jääkiekko oli kansallinen symboli suomalaisille, perustuivat *jaettuun tunteeseen*. *Jaettuun tunteeseen* sijoitin koodit, joissa suomalaiset kokivat yhdessä tunteita. *Jaettu tunne* lisäsi suomalaisten yhteenkuuluvuutta.

Jääkiekko herättää tunteita (24). Tähän koodiin laitoin kaikki analyysiyksiköt, joissa nuoret perustelivat jääkiekon herättävän tunteita. Monessa tekstissä nousi esille, että jääkiekko ”herättää” suomalaisissa tunteita (Lainaus 14). Jääkiekon myös kirjoitettiin olleen ”eniten” suomalaisissa tunteita herättävä asia (Lainaus 15). Jääkiekko herätti tekstien perusteella monenlaisia tunteita, kuten jännittämistä tai rakkauden kokemista (Lainaus 16 ja 17). Jääkiekko oli nuorten mukaan monen suomalaisen jaetun tunteen kohde. Tätä kuvastavat hyvin sanavalinnat ”koko kansa” (Lainaus 16) ja ”suurin osa suomalaisista” (Lainaus 17).

”koska se herättää meissä suomalaisissa tunteita ja yhdistää meitä.” (T, 2014) Lainaus 14

”Jääkiekko herättää eniten tunteita suomalaisten keskuudessa” (T, 2014) Lainaus 15

”Leijonien pelatessa koko kansa elää mukana ja jännittää pelejä.” (P, 2014) Lainaus 16

”Suurin osa suomalaisista rakastaa seurata tätä urheilulajia.” (P, 2002) Lainaus 17

Isänmaallisuus/kansallistunne (18). Tällä koodilla nimesin kaikki analyysiyksiköt, joissa perusteltiin jääkiekon herättävän isänmaallisuuden tunnetta ja kansallistunnetta. Nämä tunteet olivat jaettuja tunteita. Teksteissä kirjoitettiin, että jääkiekko aiheutti suomalaisissa voimakkaasti kyseisiä tunteita (Lainaukset 18-22). Jääkiekon koettiin nuorten perusteluissa myös nostaneen näitä tunteita (Lainaus 18).

”maailmanmestaruus nosti kansallistunnetta, suomalaisuutta” (P, 2008) Lainaus 18

”Jääkiekko on tärkeä ja isänmaallinen laji 99% Suomen väestöstä.” (P, 2014) Lainaus 19

”Maalit tehtiin Suomen isänmaan puolesta ja se vasta on jotain.” (P, 2002) Lainaus 20

”Maajoukkuepelit saavat monilla aikaan isänmaallisia tunteita, niinpä tämä kuva kuvaa Suomea hyvin.” (T, 2014) Lainaus 21

”Leijonat on ollut viimevuosina suuri ylpeydenaihe Suomelle. Vuoden 2011 maailmanmestaruus jääkiekossa toi varmasti jokaiselle kansalaiselle ylpeän isänmaallisen olon riippumatta siitä oletko jääkiekkofani vai et.” (T, 2014) Lainaus 22

Jääkiekko lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta (6). Tähän koodiin tulivat perustelut, joiden mukaan jääkiekko lisäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta. Nuoret kirjoittivat jääkiekon luovan ”yhteenkuuluvaisuuden” tunnetta (Lainaus 24) ja sen katsomisen aiheuttaneen yhteenkuuluvuuden tunnetta (Lainaus 23). Tämä tunne oli jaettu tunne, jonka takia se yhdisti.

Tunteen sisältö oli lisäksi yhteenkuuluvuuden kokeminen, joten itse tunteen sisältökin lisäsi yhteenkuuluvuutta.

*"Aina kun katsoo esimerkiksi talviolympialaisista tai MM-kisoista jääkiekkoa, tuntee jotain yhteenkuuluvuutta." (P; 2014) **Lainaus 23***

*"Se myös tuo suomalaisia yhteen ja luo yhteenkuuluvaisuuden tunnetta" (T, 2014) **Lainaus 24***

Yhteinen muisto (5). Tähän koodin laitoin perustelut, joiden mukaan jääkiekon maailmanmestaruudet olivat luoneet yhteisen muiston. Teksteissä käytettiin sanavalintoja, joiden mukaan ”jokainen muistaa/tietää” (Lainaus 25), ”suomalaisten muistiin” (Lainaus 26) ja ”kaikki suomalaiset” (Lainaus 27). Näillä sanavalinnoilla mielestäni perusteltiin muiston olevan yhteinen kaikkien suomalaisten kesken. Yhteinen muisto oli myös jaettu tunne. Mielenkiintoista lainauksessa 25, oli mielestäni se, että sen mukaan kaikki tietävät vuoden 1995 maailmanmestaruuden, vaikka teksti oli vuodelta 2014, jolloin vuoden 2011 maailmanmestaruus olisi ollut ajallisesti lähempänä.

*"jokainen tietää /muistaa sen (95-MM kulta)." (P, 2014) **Lainaus 25***

*"Erityisesti suuret voitot kuten maailmanmestaruudet vuosina 1995 ja 2011 ovat jääneet suomalaisten muistiin" (P, 2014) **Lainaus 26***

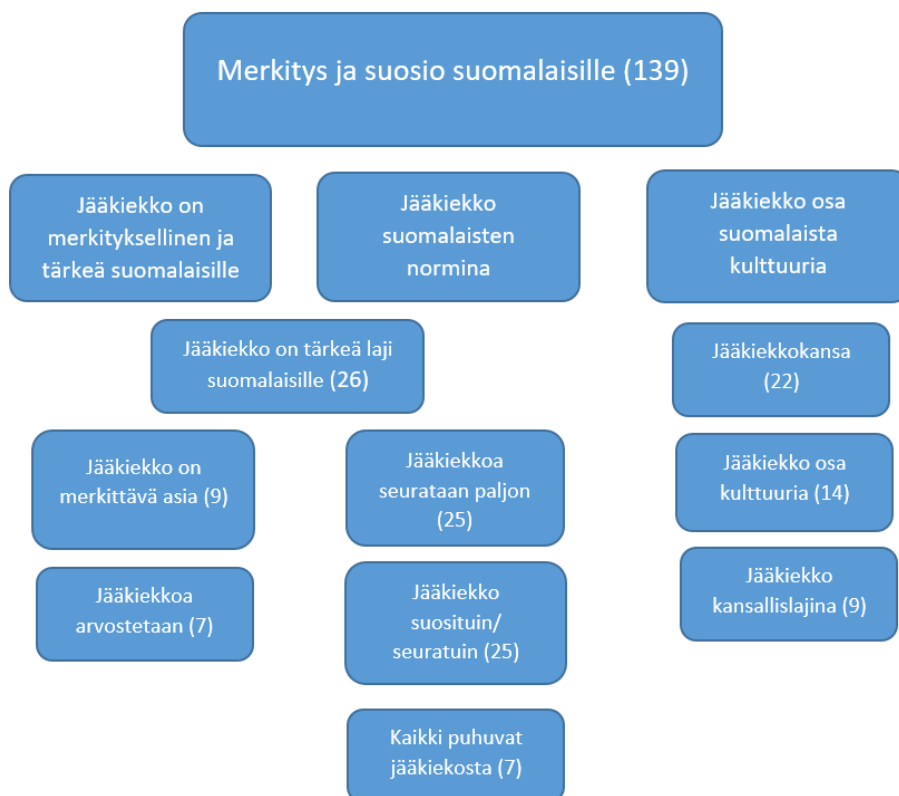
*"ja kaikki Suomalaiset tietävät vuosien 1995 ja 2011 MaailmanMestaruudet" (P, 2014) **Lainaus 27***

Tässä alaluokassa voi tunnistaa **yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403; Thomas ym. 2017, 513). Sen voi mielestäni tunnistaa varsinkin siitä, että kaikkien tämän alaluokan koodien perustelut liittyivät jaettuun tunteeseen. Jaettu tunne itsessään täytti yhteenkuuluvuutta. Yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin saattoi tunnistaa siis kaikista tämän alaluokan koodeista. Jaetun tunteen lisäksi jääkiekko itsessään loi yhteenkuuluvuuden tunnetta (esim. Lainaus 24). Tämän avulla voitiin nähdä ryhmä yhtenäisenä (Thomas ym. 2017, 513), minkä lisäksi yksilö saattoi kokea kuuluneensa ryhmään (Vignoles 2011, 403).

9.1.2 YLÄLUOKKA: MERKITYS JA SUOSIO SUOMALAISILLE

Tämän yläluokan keskeinen tulos oli, että nuoret perustelivat jääkiekon olevan suomalaisille merkityksellinen ja suosittu asia. Jääkiekko oli nuorten perusteluissa niin merkittävä asia suomalaisille, että se oli nostettu myös osaksi suomalaista kulttuuria. Nuorten tekstien perusteella määrittelin jääkiekon olevan normi suomalaisille. Tämä yläluokka oli eniten käytetty perustelu sille, miksi jääkiekko oli kansallinen symboli. Nuorten tekstit painottuivat vuoteen 2014, jolta oli 115 analyysiyksikköä, kun koko määrä tässä yläluokassa oli 139. Tähän saattoi vaikuttaa jääkiekon toinen maailmanmestaruus vuonna 2011 ja sitä kautta jääkiekon yhä kasvanut suosio. Yläluokka oli vahvasti sukupuolijakautunut, kun analyysiyksiköistä noin 65 prosenttia (90 analyysiyksikköä) oli tyttöjen vastauksista¹⁹.

Tämä yläluokka jakaantui kolmeen alaluokkaan. Ensimmäisen alaluokan nimesin sen mukaan, että *jääkiekko on merkityksellinen ja tärkeä suomalaisille*. Toisen alaluokan nimesin *jääkiekko suomalaisten normina* ja kolmannen alaluokan nimesin *jääkiekko osa suomalaista kulttuuria* (Kuvio 4). Seuraavaksi kuvaan alaluokat sekä niihin liittyvät koodit tarkemmin²⁰.

Kuvio 4. Merkitys ja suosio suomalaisille -yläluokan alaluokat ja koodit.

¹⁹ Kokonaisuudessa tutkimuksessa oli tyttöjen vastauksia 125, poikien vastauksia 98 ja kolmen vastaajan sukupuolta ei tiedetä. Tyttöjen vastauksia oli kokonaisuudessa 55 prosenttia vastauksista.

²⁰ Koodi "Jääkiekko on tärkeä laji suomalaisille" sisältää merkityksen sekä normin aspekteja. Tämän takia olen nimennyt sen kahteen eri alaluokkaan.

9.1.2.1 Alaluokka: Jääkiekko on merkityksellinen ja tärkeä suomalaisille

Nuoret perustelivat kolmessa koodissa eri sanavalinnoilla *jääkiekon olevan merkityksellinen ja tärkeä laji suomalaisille*. Nämä koodit yhdistin tähän alaluokkaan. Jääkiekon merkitys yhdisti mielestäni suomalaisia, koska se oli suomalaisille jaetun merkityksen kohde.

Jääkiekko on tärkeä laji suomalaisille (26), jääkiekko on merkittävä asia (9) ja jääkiekkoa arvostetaan (2). Kaikki kolme koodia liittyivät siihen, että nuoret perustelivat jääkiekon olevan tärkeä sekä merkityksellinen asia suomalaisille. Koodien erot tulivat tekstien sanavalinnoista. Nuoret käyttivät sanoista eniten tärkeyttä (Lainaus 28). Merkittäväksi asiaksi jääkiekkoa kuvattiin yhdeksässä analyysiyksikössä, joten tämä sanavalinta oli selkeästi vähemmän käytetty kuin tärkeys (Lainaus 29 ja 30). Arvostetuksi jääkiekkoa kuvailtiin selkeästi vähiten (Lainaus 31).

”Se on mielestäni Suomen tärkein urheilulaji” (P, 2014) Lainaus 28

”Suomalaisille jääkiekko merkitsee paljon” (T, 2002) Lainaus 29

”Lätkän merkitystä suomalaisille ei voi kiistää.” (P, 2014) Lainaus 30

”Jääkiekko on Suomessa arvostettu laji” (T, 2014) Lainaus 31

Tässä alaluokassa voi tunnistaa **merkityksen identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403). Mielestäni sen tunnisti varsinkin siitä, että nuoret kokivat jääkiekon merkitykselliseksi asiaksi suomalaisille (esim. Lainaus 30). Jääkiekko oli osa ryhmän eli suomalaisten merkityksellistä identiteettiä (Thomas ym. 2017, 513–514).

9.1.2.2 Alaluokka: Jääkiekko suomalaisten normina

Nuorten perusteluista havaitsin, että *jääkiekko on muodostunut normiksi suomalaisille*. Tämä alaluokka koostui neljästä koodista, joissa näin normin ulottuvuuksia. Normin kautta jääkiekolla oli suomalaisten yhteenkuuluvuutta lisäävä vaikutus (Taggar & Ellis 2007, 107).

Jääkiekko on tärkeä laji suomalaisille (26), Jääkiekkoa seurataan paljon (25) ja Jääkiekko suosituin/seuratuin (25). Nuorten teksteissä näkyi jääkiekon asema suomalaisten normina kolmella eri ulottuvuudella. Ensimmäinen oli retorinen ulottuvuus. Monessa tekstissä todettiin

jääkiekon tärkeys, merkitys, suosio tai seuraamisen määrä yleisenä totuutena, eikä nuorten henkilökohtaisena mielipiteenä (Lainaus 32-37). Tutkimuksessa kysyttiin kuitenkin nuoren henkilökohtaista mielipidettä (Liite 1). Mielestäni tämä retorinen valinta heijasteli sitä, että jääkiekon suosio ja korkea seuraamisen määrä hyväksyttiin ja todettiin teksteissä, vaikka nuori ei henkilökohtaisesti välttämättä ollut sitä mieltä. Nuori oli hyväksynyt jääkiekon suomalaisten normina.

Ryhmät muodostavat normit asioista, jotka ovat ryhmälle tärkeitä (Taggar & Ellis 2007, 107). Jääkiekon on tärkeä laji suomalaisille -koodi (Lainaus 32 ja 34) oli tämän tutkimuksen kolmanneksi suurin analyysiyksiköiden määrässä, joten nuorten tekstien perusteella jääkiekko oli tärkeä asia suomalaisille. Tämän perusteella on mielestäni ymmärrettävää, että jääkiekosta oli tullut normi.

Normit ovat toimenpiteitä, joilla yritetään yhdenmukaistaa yksilö ryhmän toimintaan (Sulkunen 1998, 80), ja sisäryhmän normit ovat yleensä jaettu ryhmän jäsenten kesken (Meeus, Duriez, Vanbeselaere & Boen 2010, 306–307). Toinen normin ulottuvuus tässä tutkimuksessa oli, että jääkiekon seuraaminen ja suosio yhdenmukaistivat ryhmää eli suomalaisia. Jääkiekko oli ryhmälle jaettu kiinnostuksen kohde. Jääkiekon suosiota ja sen seuraamisen korkeaa tasoa (esim. Lainaus 35–37) tukivat tässä tutkimuksessa se, että siihen liittyvissä koodeissa oli paljon analyysiyksiköitä²¹.

”Suomalaiset tuntuvat pitävän jääkiekkoa tärkeimpänä urheilulajina Suomessa.” (T, 2014) Lainaus 32

”Suomi vain on jääkiekkomaa.” (T, 2014) Lainaus 33

”Jääkiekko on (oleellinen osa suomea ja) hyvin tärkeä asia monelle suomalaiselle.” (T, 2014) Lainaus 34

”Suomalaisista suurin osa seuraa ainakin jääkiekon mm-kisoja.” (T, 2002) Lainaus 35

”Jääkiekko on varmasti Suomen seuratuin” (P, 2014) Lainaus 36

”Jääkiekko on urheilulaji, jota seurataan monessa suomalaisessa kodissa. Varsinkin MM- ja olympiakisat ovat suurennuslasin alla” (T, 2014) Lainaus 37

²¹ Tässä alaluokassa olevat koodit ovat tutkimukseni kolmanneksi ja neljänneksi suurimpia analyysiyksiköiden määrässä

Kaikki puhuvat jääkiekosta (7). Kolmas normin ulottuvuus oli, että jääkiekosta puhuttiin paljon (Lainaus 39). Nuoret odottivat, että lähes kaikki pystyvät puhumaan asiasta. Esimerkiksi lainauksessa 38 nostettiin esille, että kyse oli ”lähes velvollisuudesta”. Mielestäni tämä osoittaa, että normia koettiin valvottavan sosiaalisen ryhmäpaineen muodossa. Ryhmäpaine näkyi siinä, että ”saa paheksuntaa osakseen”, jos ei tiedä jääkiekosta tai se ei kiinnosta (Lainaus 38).

”Se on lähes velvollisuus, moni teeskentelee tietävänsä aiheesta jotain ja mikäli julkisesti ilmoittaa, ettei kiinnosta, saa paheksuntaa osakseen.” (P, 2014) Lainaus 38

”Kaikki, tai useat suomalaiset puhuvat jääkiekosta” (T, 2014) Lainaus 39

Tästä alaluokasta voi tunnistaa **yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403; Thomas ym. 2017, 513). Sisäryhmälle yhteinen normi yhdistää ryhmää (Taggar & Ellis 2007, 107), joten normi vaikutti varsinkin yhteenkuuluvuuden identiteettimotiiviin. Normin avulla ryhmä voitiin nähdä muodostuvan yhtenäisemmäksi (Thomas ym. 2017, 513).

9.1.2.3 Alaluokka: Jääkiekko osa suomalaista kulttuuria

Nuoret perustelivat *jääkiekon olevan osa suomalaista kulttuuria*. Tähän alaluokkaan sijoitin kolme koodia, jotka kaikki viittasivat jääkiekon ja kulttuurin vahvaan yhteyteen. Jääkiekolla oli suomalaisten yhteenkuuluvuutta lisäävä vaikutus, koska se oli osa suomalaisten yhteistä kulttuuria.

Jääkiekko osa kulttuuria (14). Tähän koodiin laitoin tekstit, joissa nuoret sanoivat jääkiekon olevan osa suomalaista kulttuuria. Osassa teksteistä asia todettiin hyvin suoraan, kuten lainauksessa 40, jossa jääkiekon sanottiin olevan ”vahva osa suomalaista kulttuuria”. Joissakin tämän koodin teksteissä jääkiekkoa pidettiin ”oleellisena osana Suomea” (Lainaus 43). Yhdistin nämä samaan koodiin, koska mielestäni molemmissa perusteltiin jääkiekon olevan osa suomalaista kulttuuria. Jääkiekkokilpailuiden aikana suomalaisten koettiin tuntevan vielä vahvempaa kuulumista Suomeen ja kulttuuriimme (Lainaus 42). Lähes kaikki tekstit tässä koodissa olivat vuodelta 2014 (13/14 analyysiyksiköstä). Mielestäni tätä voisi selittää se, että jääkiekko oli ollut korkean suosion asemassa jo pitkän aikaa vuonna 2014, koska ensimmäinen maailmanmestaruus voitettiin vuonna 1995, jolloin myös jääkiekon suosio kasvoi (kts luku 2.2). Vuonna 2014 vastanneet nuoret olivat eläneet koko elämänsä ajanjaksona, jolloin

jääkiekko oli ollut suomalaisille tärkeää ja suosittua. Lainauksessa 41 todettiin jääkiekon olevan ”nykyisessä suomalaisessa kulttuurissa todella suuri asia”.

*”Jääkiekko on vahva osa suomalaista kulttuuria” (P, 2014) **Lainaus 40***

*”Jääkiekko on nykyisessä suomalaisessa kulttuurissa todella suuri asia” (P, 2014) **Lainaus 41***

*”Kisojen aikaan suurin osa suomalaisista tuntee kuuluvansa vielä enemmän Suomeen ja meidän kulttuuriimme.” (T, 2002) **Lainaus 42***

*”Jääkiekko on oleellinen osa suomea” (T, 2014) **Lainaus 43***

Jääkiekkokansa (22) ja *Jääkiekko kansallislajina* (9). Näihin kahteen koodiin kokosin nuorten perusteluja, joissa yhdistettiin suomalaiset ja jääkiekko. Enemmän tekstejä oli koodissa, jossa yhdistettiin jääkiekko ja kansa (44–46 ja 48). Mielestäni näiden kahden yhdistäminen heijasteli jääkiekon ja kansan vahvaa yhteyttä. Nuoret kokivat jääkiekon olevan yksi osa-alue kansaa. Tämän takia sijoitin nämä koodit kulttuurin alaluokkaan. Joissakin perusteluissa koettiin myös ajallista jatkuvuutta, kun sanottiin, että ”Suomi on aina ollut jääkiekkokansaa” (Lainaus 48). Jääkiekosta puhuttiin myös Suomen kansallislajina (Lainaus 47), joka on itseasiassa pesäpallo²².

*”Suomen kansa on kiekkokansa” (P, 2014) **Lainaus 44***

*”Suomi on ” jääkiekkokansaa””. (T, 2002) **Lainaus 45***

*”Valitsemassani kuvassa oleva asia ja tapahtuma liittyvät Suomeen mielestäni siten, että Suomi on uskollista jääkiekkokansaa” (T, 2014) **Lainaus 46***

*”Jääkiekko on mielestäni suomen kansallisurheilulaji” (T, 2008) **Lainaus 47***

*”Suomi on aina ollut jääkiekkokansaa” (P, 2014) **Lainaus 48***

Tästä alaluokasta voi tunnistaa kolme identiteettimotiivia. **Merkityksen identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403) voi tunnistaa, koska jääkiekon perusteltiin olevan osa suomalaista kulttuuria (esim. Lainaus 40 ja 41). Tällöin se oli merkittävä asia suomalaisille. Jääkiekko oli osa ryhmän merkityksellistä identiteettiä (Thomas ym. 2017, 513). Tämä lisäksi tästä alaluokasta voi tunnistaa **yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403), koska jääkiekko oli osa kulttuuria ja lisäsi sitä kautta suomalaisten yhteenkuuluvuutta (esim.

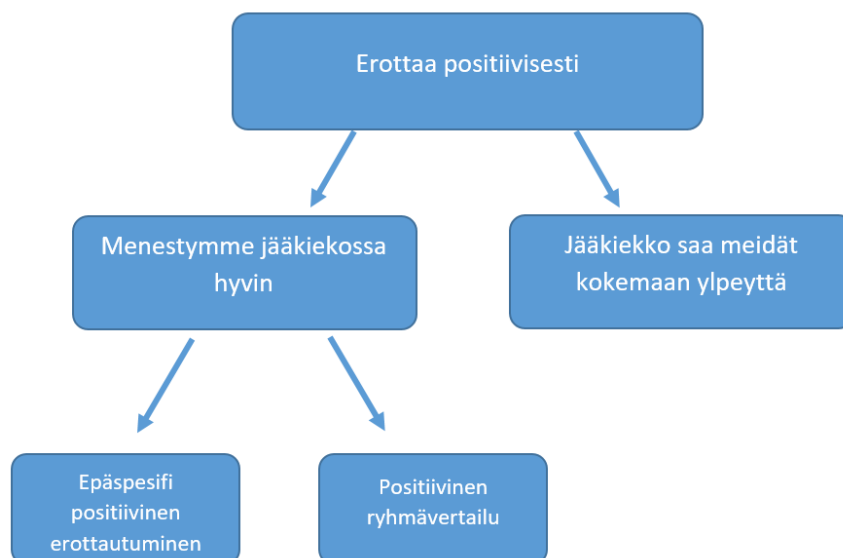
²² Suomen virallinen kansallisurheilulaji on pesäpallo

Lainaus 42). Kolmas identiteettimotiivi, jonka voi tunnistaa, on **jatkuvuuden identiteettimotiivi** (Vignoles 2011, 403), koska Suomen jääkiekkokansana olemisessa koettiin ajallista jatkuvuutta (esim. Lainaus 48). Jääkiekko oli osa ryhmän identiteettiä, joka pysyy menneisyydestä tulevaisuuteen (Thomas ym. 2017, 513).

9.2 PÄÄTEEMA 2: JÄÄKIEKKO EROTTAA POSITIIVISESTI

Jääkiekko oli suomalaisille kansallinen symboli, koska se erotti suomalaiset positiivisesti muista ryhmistä. Tämä pääteema oli nuorten kirjoituksissa toiseksi eniten käytetty perustelu. Tässä pääteemassa oli kaksi yläluokkaa, jotka nimesin: **menestymme jääkiekossa hyvin** sekä **jääkiekko saa meidät kokemaan ylpeyttä**. Kuviossa 5 esittelen tähän pääteemaan kuuluvat yläluokat sekä niiden sisältämät alaluokat. Ylpeys-yläluokassa ei ole alaluokkia.

Tässä pääteemassa analyysiyksiköitä oli enemmän tyttöjen kuin poikien vastauksista (tytöt 66, pojat 53²³). Tyttöjen vastauksista analyysiyksiköitä oli siis 55 prosenttia. On kuitenkin huomioitava, että tässä pääteemassa vastausten analyysiyksiköiden prosentuaalinen sukupuolijakauma oli sama kuin tutkimuksen vastaajien kokonaismäärän prosentuaalinen sukupuolijakauma²⁴.

Kuvio 5. Jääkiekko erottaa positiivisesti -pääteeman ylä- ja alaluokat.

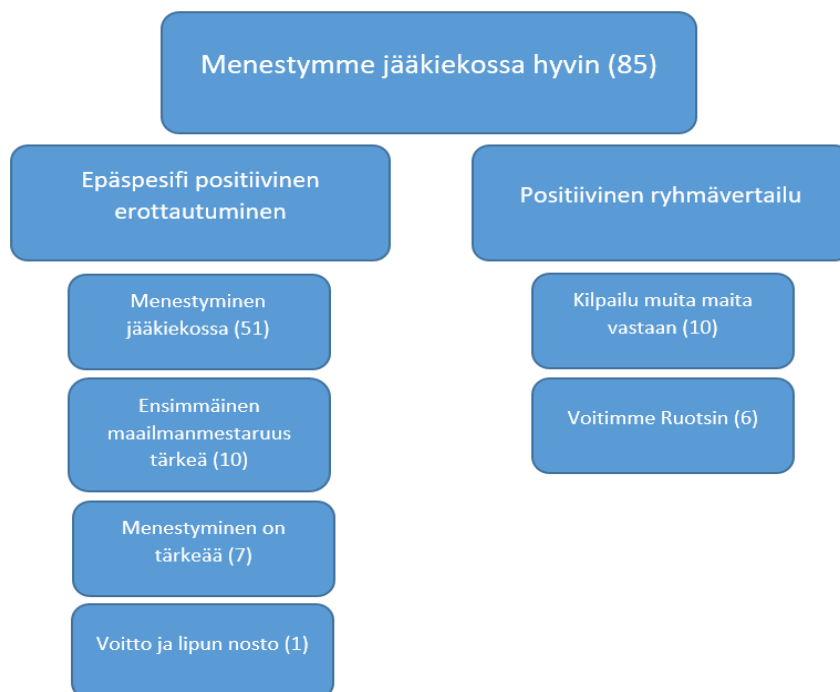
²³ Yhden tämän pääteeman analyysiyksikön vastauksen sukupuolta ei ole tiedossa

²⁴ Kokonaisuudessa tutkimuksessa oli tyttöjen vastauksia 125, poikien vastauksia 98 ja kolmen vastaajan sukupuolta ei tiedetä. Tyttöjen vastauksia oli kokonaisuudessa 55 prosenttia vastauksista.

9.2.1 YLÄLUOKKA: MENESTYimme JÄÄKIEKOSSA HYVIN

Keskeinen tulos yläluokassa oli, että nuoret perustelivat suomalaisten voivan jääkiekon avulla vertailla itseään positiivisesti suhteessa muihin maihin. Tämä yläluokka oli kolmanneksi yleisin perustelu sille, miksi jääkiekko oli kansallinen symboli. Tässä yläluokassa sukupuolijakauma oli melko tasainen, koska tyttöjen vastauksista oli 48 ja poikien vastauksista 36 analyysiyksikköä²⁵. Analyysiyksiköistä tyttöjen vastauksista oli 56 prosenttia eli melkein sama kuin koko pääteemassa.

Positiivinen vertailu tapahtui *epäspesifin positiivisen erottautumisen* ja *positiivisen ryhmävertailun* kautta. Ne olivat myös tämän yläluokan kaksi alaluokkaa. *Epäspesifin positiivisen erottautumisen* alaluokan teksteissä menestyminen nostettiin esille yleisesti. Menestymisen kuvaamisen ei tarvittu suoraa vertailua ulkoryhmiin, eli muihin kansoihin. *Positiivisessa ryhmävertailussa* menestymistä suhteutettiin merkittäviin muihin kansoihin, jotka olivat varsinkin Ruotsi, mutta myös Venäjä ja Yhdysvallat. Seuraavaksi avaan tarkemmin tähän yläluokkaan liittyvät kaksi alaluokkaa sekä niiden koodit (Kuvio 6).

Kuvio 6. Menestymme jääkiekossa hyvin -yläluokan alaluokat ja koodit.

²⁵ Yhden analyysiyksikön vastauksen sukupuolta ei tiedetä

9.2.1.1 Alaluokka: Epäspesifi positiivinen erottautuminen

Monet nuorten perustelut siitä, miksi jääkiekko oli kansallinen symboli suomalaisille, perustuivat *epäspesifiin positiiviseen erottautumiseen*. Tähän alaluokkaan sijoitin koodit, joiden kautta *epäspesifi positiivinen erottautuminen* tapahtui. Tämän alaluokan koodin teksteissä korostettiin menestystä yleisesti, eikä sitä verrattu suoraan muihin maihin, jotka kilpailivat Suomea vastaan jääkiekossa. Koska suoraa vertailua muihin maihin ei ollut, halusin nimetä tämän alaluokan *epäspesifiksi positiiviseksi erottautumiseksi*. Seuraavaksi esittelen tähän alaluokkaan kuuluvat neljä koodia.

Menestyminen jääkiekossa (51). Tämä koodi oli nuorten vastausten analyysiyksiköiden määrässä selkeästi isoin koodi. Tähän koodiin laitoin tekstejä, joissa kuvattiin menestymistä jääkiekossa. Jääkiekon koettiin kuvaavan Suomen menestystä, koska siinä oli onnistuttu (Lainaus 49). Jääkiekossa menestymisen koettiin kuvaavan myös Suomea yleisesti (Lainaus 50). Tässä koodissa olevissa kirjoituksissa todettiin eri tavoilla ja sanavalinnoilla Suomen menestyneen jääkiekossa (Lainaus 51 ja 52). Menestys jääkiekossa antoi suomalaisille mahdollisuuden epäspesifiin positiiviseen erottautumiseen.

”Suomen Leijonat kuvaavat Suomen menestystä, onnistumista” (T, 2014) Lainaus 49

”Suomi on todella hyvä jääkiekossa joten se kuvaa hyvin Suomea” (T, 2014) Lainaus 50

”Jääkiekossa suomalaiset ovat menestyneet” (T, 2008) Lainaus 51

”Jääkiekossa Suomi on pärjännyt hyvin.” (P, 2008) Lainaus 52

Ensimmäinen maailmanmestaruus tärkeä (10). Tässä koodissa on tekstejä, joissa kerrottiin ensimmäisen maailmanmestaruuden olleen tärkeä asia (Lainaus 53 ja 54). Tämän koodin kymmenestä analyysiyksiköstä viisi oli vuodelta 2002 ja viisi vuodelta 2014. Tämä oli mielestäni mielenkiintoista, koska vuonna 2014 Suomi oli voittanut maailmanmestaruuden vain kolme vuotta aikaisemmin²⁶. Kuitenkin vielä vuonna 2014 nostettiin vuoden 1995 maailmanmestaruuden tärkeys esille. Näin oli siitä huolimatta, etteivät nuoret ole eläneet vuonna 1995 tai olivat olleet hyvin nuoria silloin. Tähän saattoi ohjata myös se, että tutkimuksen kuva oli vuoden 1995 maailmanmestaruuskilpailuista (Liite 2). Tämän koodin

²⁶ Suomi voitti toisen miesten jääkiekon maailmanmestaruuden vuonna 2011

teksteissä näkyi epäspesifi positiivinen erottautuminen, koska maailmanmestaruuden voittaminen oli antanut suomalaisille mahdollisuuden siihen.

”Vuoden 1995 maailmanmestaruuden voitto oli Suomelle hyvin tärkeä.” (T, 2014)

Lainaus 53

”Suomen ensimmäinen jääkiekon maailmanmestaruus. Suomelle tärkeä mestaruus.” (P, 2014) Lainaus 54

Menestyminen on tärkeää (7) ja Voitto ja lipun nosto (1). Nuorten perusteluiden mukaan jääkiekko oli suomalaisille tärkeää, koska ”pärjäämme” lajissa (Lainaus 55). Menestyminen nostettiin yleisesti esille, eikä suoraa vertailua muihin kansoihin ollut, vaikka kansainvälisyyttä korostettiin yhdessä lainauksessa (57). Omaksi koodiksi erotin yhdessä analyysiyksikössä (Lainaus 58) kirjoitetun voiton hetken ja siihen sisältyneen lipun noston. Lipun noston koettiin ”symboloivan Suomea voimakkaasti”.

”Suomalaisille jääkiekko on iso asia, koska pärjäämme lajissa. Etenkin vuosien 1995 ja 2011 maailmanmestaruudet.” (T, 2014) Lainaus 55

”ja menestys kansainvälisessä jääkiekossa on suomalaisille tärkeää.” (P, 2014) Lainaus 56

”Voiton yhteydessä Suomen lippu myös nostetaan, joka symboloi suomea selvästi.” (P, 2014) Lainaus 57

Mielestäni tässä alaluokassa voi tunnistaa kolme identiteettimotiivia. Ensimmäiseksi voi tunnistaa **pystyvyyden identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403). Ryhmään eli Suomeen kuulumisen sai nuoren tuntemaan itsensä kyvykkääksi, koska Suomi menestyi jääkiekon avulla (esim. Lainaus 49). Ryhmä itsessään koettiin tämän takia myös kyvykkääksi. (Thomas ym. 2017, 513–514.) Toisena identiteettimotiivina voi tunnistaa **itsetunnon** (Vignoles 2011, 403), koska nuori näki itsensä positiivisesti kuullessaan ryhmään, joka menestyi (esim. Lainaus 51). Ryhmä itsessään nähtiin positiivisesti jääkiekon avulla (Thomas ym. 2017, 513). Kolmas tunnistettavissa oleva identiteettimotiivi on **erotettavuus** (Vignoles 2011, 403). Jääkiekon avulla Suomi ja suomalaiset olivat erotettavissa, kun he pelasivat muita maita vastaan (esim. Lainaus 56). Tämän ansiosta Suomella oli myös ryhmänä erotettava identiteetti (Thomas ym. 2017, 513).

9.2.1.2 Alaluokka: Positiivinen ryhmävertailu

Nuorten perusteluissa esiintyi myös *positiivista ryhmävertailua*. Sen avulla jääkiekko koettiin olevan kansallinen symboli, koska jääkiekko erotti suomalaiset positiivisesti muista. Tähän alaluokkaan laitoin koodit, joissa positiivista erottautumista tehtiin vertailemalla Suomea merkittäviin muihin maihin. Sen takia halusin nimetä tämän alaluokan *positiiviseksi ryhmävertailuksi*. Tässä alaluokassa oli huomattavasti vähemmän analyysiyksiköitä kuin edellisessä. Nuorten perusteluissa kokonaisuutena *positiivinen ryhmävertailu* näkyi paljon vähemmän kuin *epäspesifi erottautuminen*. Seuraavaksi esittelen tähän alaluokkaan kuuluvat kaksi koodia.

Kilpailu muita maita vastaan (10) ja Voitimme Ruotsin (6). Näihin kahteen koodin laitoin perusteluita, joissa nuoret tekivät positiivista erottautumista ryhmävertailun avulla. Ryhmävertailussa oli selkeästi mukana muut merkittävät maat. Maista useimmiten mainittiin Ruotsi (Lainaus 60), mutta myös Venäjä (Lainaus 58) ja Yhdysvallat (Lainaus 59). Tässä alaluokassa käytettiin myös vahvoja ilmauksia, kuten lainauksessa 58, jossa verrattiin jääkiekko-ottelua ”pieneen sotaan”. Jääkiekko nähtiin myös hyvänä väylänä kilpailla ”Yhdysvaltojen kaltaista jättiläistä” ja ”säännönmukaisesti astetta parempaa Ruotsia vastaan” (Lainaus 59). Mielenkiintoista oli, että juuri nämä maat valikoituivat ryhmiksi, jotka mainittiin erikseen nuorten kirjoituksissa. Suomi on kuitenkin pelannut kymmeniä eri maita vastaan jääkiekossa²⁷.

”Tätä lisää myös se, että huippuvastustajiin lukeutuvat myös mm. Ruotsi ja Venäjä. Jokainen ottelu tällaisia maita vastaan on kuin pieni sota jossa näytetään olevansa parempia kuin naapurit. Tätä ei kukaan ääneen sano mutta kyllähän tämän suurin osa tietää.” (T, 2002) Lainaus 58

”Jääkiekko on yksi ainoista tavoista kilpailla Yhdysvaltojen kaltaisen jättiläisen kanssa jostain. Myös Suomea muissa asioissa miltei säännönmukaisesti astetta paremman Ruotsin voittaminen tai Ruotsin häviö on suomalaisille tärkeä asia.” (T, 2014) Lainaus 59

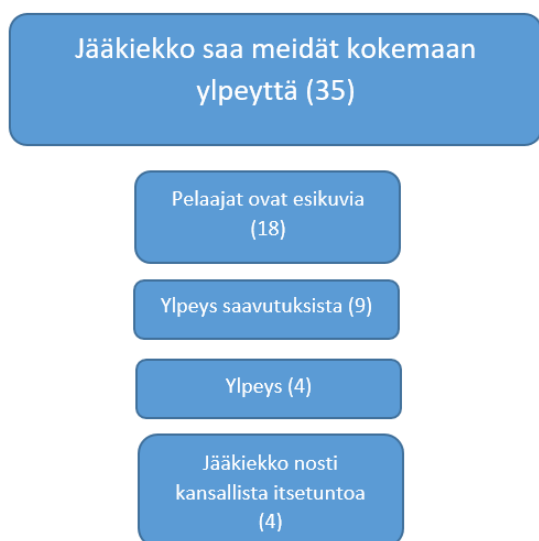
”Voiton yksi hyvä puoli oli myös se, että voitimme ruotsalaiset, voitto maistui vielä makeammalta” (T, 2002) Lainaus 60

²⁷ Esimerkiksi Kanadaa ei mainittu erikseen kertaakaan, vaikka se on yksi menestyneimmistä jääkiekkomaista

Tässä alaluokassa voi tunnistaa kolme identiteettimotiivia, jotka ovat **pystyvyys, itsetunto ja erotettavuus** (Vignoles 2011, 403). Nämä samat identiteettimotiivit olivat tunnistettavissa myös edellisessä alaluokassa (kts luku 9.2.1.1). Perustelut ovat samat, koska mielestäni tässä alaluokassa tapahtui positiivista erottautumista samalla tavalla kuin edellisessä. Erona olivat vain keinot, ja tässä alaluokassa vertailu tapahtui suhteessa muihin merkittäviin maihin.

9.2.2 YLÄLUOKKA: JÄÄKIEKKO SAA MEIDÄT KOKEMAAN YLPEYTTÄ

Keskeinen tulos tässä yläluokassa oli, että nuoret perustelivat jääkiekon saavan suomalaiset kokemaan ylpeyttä. Positiivinen erottautuminen tapahtui ilman vertailua muihin maihin. Tässä yläluokassa oli vähemmän analyysiyksiköitä kuin edellisessä yläluokassa, yhteensä 35 analyysiyksikköä. Sukupuolijakauma oli todella tasainen (pojat 17 ja tytöt 18), eli tyttöjen vastauksista analyysiyksiköitä oli 51 prosenttia. Tämä oli vähemmän kuin tutkimuksen vastaajien yleinen jakautuminen²⁸. Tässä yläluokassa ei ollut erikseen alaluokkia, mutta siihen sisältyi neljä koodia. Seuraavissa kappaleissa esittelen koodit tarkemmin (Kuvio 7).

Kuvio 7. Jääkiekko saa meidät kokemaan ylpeyttä -yläluokan koodit.

²⁸ Kokonaisuudessa tutkimuksessa oli tyttöjen vastauksia 125, poikien vastauksia 98 ja kolmen vastaajan sukupuolta ei tiedetä. Tyttöjen vastauksia oli kokonaisuudessa 55 prosenttia vastauksista.

Pelaajat ovat esikuvia (18). Tässä koodissa on nuorten perusteluja, joissa nostettiin jääkiekon pelaajat esikuviksi. Pelaajien miellettiin ”motivoivan yhä monia suomalaisia nuoria tekemään unelmistaan totta” (Lainaus 62). Mielenkiintoista oli, että pelaajista nimellä mainittiin varsinkin Saku Koivu ja Teemu Selänne (Lainaus 61 ja 62), vaikka tutkimuksen kuvassa olivat Saku Koivu ja Ville Pelttonen (Liite 2). Uskon, että tähän vaikutti Teemu Selänteen tekemä pitkä kansainvälinen ura ja hänen todella korkea suosionsa suomalaisten keskuudessa. Mielestäni pelaajien esiin nostaminen suomalaisten joukosta oli positiivista erottautumista, koska he olivat esimerkkejä siitä, että ryhmästä tulee roolimalleja ja menestyjiä.

”Kuvasta löytyy kaksi Suomen jääkiekon ikonia Teemu Selänne ja Saku Koivu” (P, 2014)

Lainaus 61

”Koivu ja Selänne motivoivat yhä monia Suomalaisia nuoria tekemään unelmistaan totta.” (P, 2014) Lainaus 62

Ylpeys saavutuksista (9) ja Ylpeys (4). Näissä kahdessa koodissa nuorten perusteluissa tuli esille konkreettisesti ylpeys. Ylpeys liittyi isommassa osassa kirjoituksia saavutuksiin (Lainaus 63 ja 64), mutta se saattoi olla myös yleisempää ylpeyttä (Lainaus 65). Mielestäni ylpeyden avulla nuoret kokivat positiivista erottautumista. Lainauksessa 66 nostettiin esille, että ”jääkiekko-ottelut ovat suurin syy miksi olen ylpeä suomalaisuudestani”.

”Tämä kuva liittyy suomeen, siksi koska olemme varmasti kaikki suomalaiset ylpeitä leijonista ja heidän saavutuksistaan.” (T, 2014) Lainaus 63

”Vuoden 2011 maailmanmestaruus jääkiekossa toi varmasti jokaiselle kansalaiselle ylpeän (isänmaallisen) olon riippumatta siitä oletko jääkiekkofani vai et.” (T, 2014)

Lainaus 64

”SUOMEN JÄÄKIEKKO-OTTELUT OVAT OLLEET SUURIN SYY MIKSI OLEN YLPEÄ SUOMALAISUUDESTANI.” (P, 2014) Lainaus 65

Jääkiekko nosti kansallista itsetuntoa (4). Tässä koodissa on perusteluja, joissa kirjoitettiin jääkiekon nostavan kansallista itsetuntoa. Lainauksessa 67 nostettiin esille, kuinka maailmanmestaruus vuonna 1995 ”nostoi suomalaisten lamasta kärsinyttä kansallista itsetuntoa merkittävästi”. Tätä samaa asiaa on nostettu esille myös julkisessa retoriikassa (YLE 1995b; YLE 1995c). Lainauksessa 68 puolestaan kirjoitettiin maailmanmestaruuksien ”tekevän hyvää suomalaisten itsetunnolle”. Kaikki tämän koodin analyysiyksiköt olivat vuodelta 2014, vaikka

itse olisin uskonut tähän liittyviä vastauksia löytyvän myös vuodelta 2002, jolloin vuoden 1995 maailmanmestaruus oli ajallisesti lähempänä.

”Se (MM-95) nosti suomalaisten lamasta kärsinyttä kansallista itsetuntoa merkittävästi.” (T, 2014) Lainaus 66

”Tekee hyvää suomalaisten itsetunnolle (maailmanmestaruuksien voittaminen).” (P, 2014) Lainaus 67

Tästä yläluokasta voi mielestäni tunnistaa **pystyvyyden** ja **itsetunnon identiteettimotiivit** (Vignoles 2011, 403). Esikuvien kautta nuoret näkivät ryhmän positiivisesti, ja toisaalta esikuvat olivat mielestäni esimerkkejä ryhmän kyvykkäistä ja pätevistä jäsenistä. Tätä kautta myös ryhmä nähtiin kyvykkäänä ja pätevänä. (Thomas ym. 2017, 513.) Jääkiekkomaajoukkueen saavutukset tuottivat ylpeän olon suomalaisille (esim. Lainaus 64) ja ylpeyttä ryhmän jäsenyydestä eli suomalaisuudesta (esim. Lainaus 65). Tämän ansiosta koettiin kyvykkyyttä ja nähtiin ryhmä positiivisena. Jääkiekon kirjoitettiin myös ”tehneen hyvää suomalaisten itsetunnolle” (Lainaus 67). Tässä yläluokassa voi tunnistaa myös **erotettavuuden identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403; Thomas ym. 2017, 513), koska erottauduimme positiivisesti edellä mainituiden asioiden ansiosta, vaikka suoraa ryhmävertailua ei ollut.

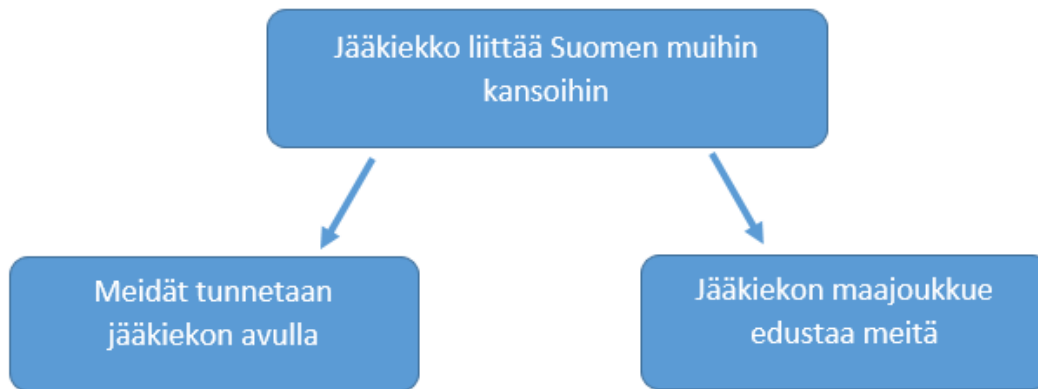
9.3 PÄÄTEEMA 3: JÄÄKIEKKO LIITTÄÄ SUOMEN MUIHIN KANSOIHIN

Jääkiekko oli suomalaisille kansallinen symboli, koska se liitti suomalaiset, eli kansamme, muihin kansoihin. Tässä pääteemassa oli erotettavissa kaksi yläluokkaa, jotka nimesin: **meidät tunnetaan jääkiekon avulla ja jääkiekon maajoukkue edustaa meitä** (Kuvio 8). Liittyminen tapahtui siis kahden eri ulottuvuuden kautta. Ensinnäkin jääkiekon avulla Suomi oli tullut tunnetuksi muille maille. Michael Billigin (1995) termin mukaisesti jääkiekko liitti Suomen kansakuntien maailmaan. Toiseksi jääkiekon maajoukkue edusti koko kansaa pelatessaan muita kansoja vastaan.

Tämä pääteema oli analyysiyksiköiden määrässä (94) pienin kolmesta pääteemasta. Tässä pääteemassa oli tasainen analyysiyksiköiden sukupuolijakauma, koska poikien vastauksista analyysiyksiköitä oli 39 ja tyttöjen 54²⁹. Näin ollen tyttöjen vastauksista analyysiyksiköitä oli

²⁹ Yhdessä analyysiyksikössä ei ollut mainittu sukupuolta

57 prosenttia, joka oli hyvin sama kuin vastaajien sukupuolijakauma³⁰. Pääteemassa ei ollut erotettavissa alaluokkia. Seuraavaksi käyn tarkemmin läpi molemmat yläluokat ja niiden sisältämät koodit.

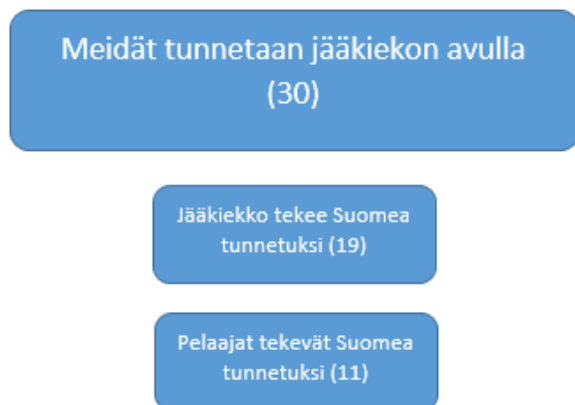

Kuvio 8. Jääkiekko liittää Suomen muihin kansoihin -pääteeman yläluokat.

9.3.1 YLÄLUOKKA: MEIDÄT TUNNETAAN JÄÄKIEKON AVULLA

Keskeinen tulos tässä yläluokassa oli, että nuoret perustelivat jääkiekon tekevän Suomea tunnetuksi muille kansoille. Jääkiekon avulla Suomi liittyi kansakuntien maailmaan (Billig 1995). Tämä yläluokka oli analyysiyksiköiden määrässä tutkimukseni pienin yläluokka. Tässä yläluokassa oli paljon enemmän analyysiyksiköitä tyttöjen vastauksista (23) kuin poikien vastauksista (7). Tyttöjen vastauksista analyysiyksiköitä oli siis 77 prosenttia. Tähän yläluokkaan sisältyi kaksi koodia, jotka nimesin: *jääkiekko tekee Suomea tunnetuksi* ja *pelaajat tekevät Suomea tunnetuksi* (Kuvio 9). Seuraavaksi esittelen koodit tarkemmin.

³⁰ Kokonaisuudessa tutkimuksessa oli tyttöjen vastauksia 125, poikien vastauksia 98 ja kolmen vastaajan sukupuolta ei tiedetä. Tyttöjen vastauksia oli kokonaisuudessa 55 prosenttia vastauksista.

Kuvio 9. Meidät tunnetaan jääkiekon avulla -yläluokan koodit.

Jääkiekko tekee Suomea tunnetuksi (19). Tässä koodissa on perusteluita, joiden mukaan jääkiekko teki Suomea tunnetuksi. Monessa tekstissä korostui, kuinka Suomi tuli tunnetuksi tai näkyväksi maailmalla (Lainaus 68 ja 69). Teksteissä ei korostettu mitään tiettyjä kansoja, joille Suomi tuli näkyväksi, vaan puhuttiin yleisemmin maailmasta tai ”maailmankartasta” (Lainaus 72). Jääkiekko nähtiin keinona tuoda Suomi esille maailmalle (Lainaus 70). Kirjoituksissa huomioitiin Suomen pieni koko, ja Suomea sanottiin jopa ”unohdetuksi” kansaksi, joka jääkiekon avulla tuli näkyväksi (Lainaus 71). Mielestäni lainauksessa 72 esille nostettu maailmankartalle nouseminen oli mielenkiintoinen vertaus, koska myös Paavo Nurmen koettiin aikanaan juosseen Suomen maailmankartalle (Aslama & Pantti 2007, 59). Koodin perusteluissa havaitsin myös vahvaa halua saada Suomi liitetyksi muiden kansojen joukkoon, eli kansakuntien maailmaan (Billig 1995).

”Suomen leijonat”) tuoneet Suomen maata vahvasti esille maailmalla ja kansainvälisesti” (T, 2008) Lainaus 68

”Suomen jääkiekko maajoukkue tunnetaan maailmalla.” (T, 2014) Lainaus 69

”Suomi on pieni maa, joka ei näy maailmalla kovinkaan paljoa. Siksi suomalaiset ripustautuvat niihin muutamaan asiaan, joiden yhteydessä Suomella on vaikutusvaltaa tai Suomen asema on korkea. Yksi näistä asioista on jääkiekko.” (T, 2014) Lainaus 70

”Tuntui aivan käsittämättömältä kuinka näin pieni ja ”unohdettu” kansa näytti koko maailmalle voittonsa” (T, 2002) Lainaus 71

”Kuvassa 15 Suomi voittaa jääkiekon maailmanmestaruuden. Tapahtuma on yksi merkittävimmistä asioista, jotka ovat tuoneet Suomen maailmankartalle.” (T, 2008)

Lainaus 72

Pelaajat tekevät Suomea tunnetuksi (11). Tähän koodiin laitoin perustelut, joissa nuoret kirjoittivat jääkiekon pelaajien tekevän Suomea tunnetuksi. Pelaajien avulla Suomi tuli tunnetuksi muille maille (Lainaus 73 ja 74) ja sitä kautta pelaajat omalta osaltaan liittivät kansamme muiden kansojen joukkoon. Tässäkään koodissa ei nostettu esille, mitään tiettyjä ulkoryhmiä. Nuorten tekstien mukaan pelaajat tekivät Suomea enemmän tunnetuksi maailmanlaajuisesti. Saku Koivun koettiin lainauksen 73 mukaan ”edesauttaneen kansainvälisten suhteiden ja hyvien suhteiden luomista muuhun maailmaan”. Tässä koodissa nostettiin pelaajista erikseen esille Saku Koivu ja Teemu Selänne, vaikka Selänne ei ole tutkimuksen kuvassa (Liite 2), kuten olen aikaisemmin nostanut esille.

”Lisäksi Koivu on tehnyt Suomea tunnetuksi maailmalla ja näin edesauttanut kansainvälisten ja hyvien suhteiden luomista muuhun maailmaan.” (T, 2002) Lainaus 73

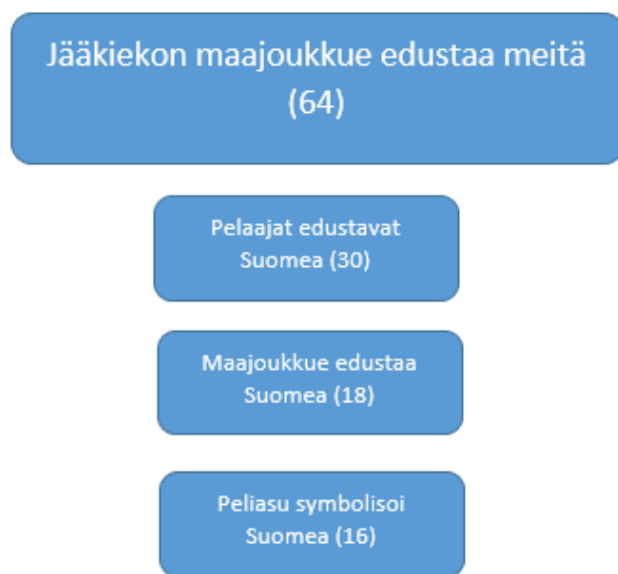
”Teemu Selänne tunnetaan ulkomailla myös nimellä Finnish Flash ja hän on muutenkin tuonut Suomea tunnetummaksi omalta osaltaan.” (T, 2014) Lainaus 74

Tämän yläluokan nuorten perusteluista voi mielestäni tunnistaa **yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403). Liittymällä kansakuntien maailmaan Suomi (esim. Lainaus 73) voitiin paremmin tunnistaa yhtenäisenä ryhmänä muiden ryhmien joukossa (esim. Lainaus 68 ja 71), jolloin yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivi täyttyi (Thomas ym. 2017, 513). Mielestäni myös liittymällä kansakuntien maailmaan Suomi ryhmänä pystyi kokemaan yhteenkuuluvuutta muiden ryhmien kanssa.

Yläluokasta voi tunnistaa myös **itsetunnon identiteettimotiivi** (Vignoles 2011, 403), koska nuori näki itsensä positiivisessa valossa, kun Suomi oli tunnistettavissa positiivisesti (esim. Lainaus 71 ja 72). Toisaalta myös Suomen kansa ryhmänä nähtiin positiivisessa valossa (Thomas ym. 2017, 513). Tästä yläluokasta voi tunnistaa lisäksi **pystyvyyden identiteettimotiivin** (Vignoles 2011, 403). Nuori näki Suomen ryhmänä kyvykkäänä ja pätevänä (esim. Lainaus 70) (Thomas ym. 2017, 513).

9.3.2 YLÄLUOKKA: JÄÄKIEKON MAAJOUKKUE EDUSTAA MEITÄ

Tämän yläluokan keskeinen tulos oli, että nuoret perustelivat jääkiekon edustavan Suomea. Jääkiekon maajoukkueen edustaessa Suomea se mahdollisti liittymisen muiden kansojen kanssa. Maajoukkueen ja sen pelaajien avulla Suomi kilpaili muita kansoja vastaan kansainvälisesti. Tämän lisäksi peliasu symbolisoi Suomea ja samalla liitti Suomen peliasun muiden kansojen peliasujen joukkoon. Tämä yläluokka oli neljänneksi eniten käytetty perustelu sille, miksi jääkiekko oli kansallinen symboli. Tämä oli ainoa yläluokka, jossa oli enemmän analyysiyksiköitä poikien vastauksista kuin tyttöjen³¹. Yläluokassa oli kolme koodia (Kuvio 10), jotka esittelen seuraavaksi tarkemmin.

Kuvio 10. Jääkiekon maajoukkue edustaa meitä -yläluokan koodit.

Pelaajat edustavat Suomea (30). Tässä koodissa on perustelut, joissa nuoret kirjoittivat jääkiekon pelaajien edustavan Suomea. Tämä koodi oli tutkimukseni toiseksi eniten käytetty perustelu sille, miksi jääkiekko oli kansallinen symboli. Pelaajien koettiin ”urheilevan maansa eikä joukkueittensa nimissä” (Lainaus 76). Pelaajat myös liittyivät Suomeen, koska he edustivat Suomen maajoukkuetta (Lainaus 77). Lainauksessa 75 nostettiin esille myös se, kuinka pelaajat olivat ”valittu edustamaan Suomea kansainvälisessä arvoturnauksessa”. Pelaajat olivat siis omalta osaltaan mahdollistamassa Suomen osallistumisen kansainvälisiin kisoihin ja sitä kautta liittymisen muiden kansojen joukkoon.

³¹ Tässä yläluokassa on poikien vastauksista analyysiyksiköitä 32, tyttöjen 31 ja yhden analyysiyksikön vastaajan sukupuolta ei tiedetä

*”Kuva siis liittyy Suomeen, koska kyseiset henkilöt on valittu edustamaan Suomea kansainvälisessä arvoturnauksessa.” (T, 2002) **Lainaus 75***

*”Kun urheilijat urheilevat maansa eikä joukkueittensa nimissä.” (P, 2002) **Lainaus 76***

*”ihmiset liittyvät Suomeen siten, että he edustavat Suomea jääkiekossa, olivat ne sitten EM- tai MM-kisat.” (T, 2008) **Lainaus 77***

Maajoukkue edustaa Suomea (18). Tähän koodiin laitoin nuorten perustelut, joissa jääkiekon maajoukkue edusti Suomea. Maajoukkueen edustaessa Suomea se mahdollisti kisaamisen muita maita vastaan ja sitä kautta liittymisen kansakuntien joukkoon. Tämä näkyi myös mielestäni lainauksessa 81, jossa kirjoitettiin että ”maajoukkue edustaa Suomea maailmalla”. Lainauksessa 78 todettiin, että ”joukkueen tehtävä oli edustaa Suomea” ja lainauksessa 79 puolestaan korostettiin maajoukkueen edustaneen ”hyvin Suomea”. Maajoukkueella koettiin tämän tutkimuksen perusteella olevan tärkeä tehtävä edustaa Suomea. Monessa tämän koodin tekstissä näkyi maajoukkueen kutsumanimi ”Leijonat” (Lainaus 79 ja 80). Tämä kutsumanimi oli siis vakiintunut nuorten kieleen.

*”Se liittyy mielestäni keskeisesti Suomeen, koska joukkueen tehtävänä oli edustaa Suomea ja olivathan ne kaikki suomalaisia.” (T, 2002) **Lainaus 78***

*”Leijonat edustavat Suomea eri kisoissa” (P, 2014) **Lainaus 79***

*”Leijonat! Suomen jääkiekon parhain joukkue joka edustaa tietenkin hyvin Suomea.” (T, 2008) **Lainaus 80***

*”Suomen maajoukkue edustaa Suomea maailmalla” (T, 2014) **Lainaus 81***

Peliasu symbolisoi Suomea (16). Tässä koodissa on perustelut, joiden mukaan jääkiekon maajoukkueen peliasu symbolisoi Suomea. Peliasussa on Leijona vaakuna, joka nostettiin esille lainauksissa 82 ja 83. Uskon maajoukkueen kutsumanimen ”Leijonat” vakiintuneen kieleen hyvin myös sen takia, että paidassa on pitkään ollut leijonavaakuna. Pelipaidassa näkyivät myös Suomen värit sininen ja valkoinen (Lainaukset 82–84). Peliasu on mielestäni rakennettu vaakunan ja värien kautta symbolisoimaan vahvasti Suomea. Pelipaitoja pidetään tyypillisesti päällä esimerkiksi kisakatsomoissa tai voittoa juhliessa. Pelipaita liitti Suomen muiden kansojen joukkoon, koska maaotteluissa kaikilla muillakin kansoilla oli heidän maajoukkueettaan symbolisoiva peliasu.

*”Heillä on myös Suomen väreissä olevat puvut ja suomen leijona on kuvattuna paidassa” (T, 2002) **Lainaus 82***

*”Kuvasta käy myös esiin Suomen symbolit pelaajien pelipaidoissa. Sinivalkoinen väri ja rinnan kohdalla oleva Suomi-leijona ovat kaikille tuttu näky.” (P, 2008) **Lainaus 83***

*”Joukkueen yhteys Suomeen on hyvin selkeä -.....; pelaa sen väreissä” (T, 2008) **Lainaus 84***

Mielestäni tämän yläluokan nuorten perusteluista voi tunnistaa **yhteenkuuluvuuden, itsetunnon ja pystyvyyden identiteettimotiivit** (Vignoles 2011, 403; Thomas ym. 2017, 513) samalla tavalla kuin edellisestä yläluokasta (kts luku 9.3.1).

9.4 IDENTITEETTI-MOTIIVIT TUTKIMUKSESSA

Identiteettimotiivit voi tunnistaa kaikista kolmesta pääteemasta. Tässä kappaleessa esittelen yhteenvedon identiteettimotiivien näkymisestä kolmen pääteeman sekä niiden ylä- ja alaluokkien sisällä (Taulukko 2). Kaikissa luokissa³² voi tunnistaa vähintään yhden identiteettimotiivin, ja enimmillään yhdestä luokasta voi tunnistaa kolme identiteettimotiivia. Yhteenkuuluvuuden, itsetunnon ja pystyvyyden identiteettimotiivit voi tunnistaa kahdesta pääteemasta. Yhteenkuuluvuuden voi tunnistaa kuudesta luokasta, mikä tekee siitä tämän tutkimuksen yleisimmän identiteettimotiivin. Itsetunnon ja pystyvyyden voi tunnistaa puolestaan viidestä luokasta ja erotettavuuden kolmesta luokasta. Jatkuvuuden ja merkityksen sen sijaan voi tunnistaa kahdesta luokasta. Kaikki identiteettimotiivit ovat siis tunnistettavissa tutkimuksen luokittelun sisäلتä.

Taulukko 2. Tunnistettavat identiteettimotiivit tutkimuksen luokittelussa.

PÄÄTEEMA	YLÄLUOKKA	ALALUOKKA	IDENTITEETTI-MOTIIVI
Jääkiekko yhdistää suomalaisia	Yhteenkuuluvuus	Jaettu toiminta	Yhteenkuuluvuus Jatkuvuus
		Jaettu tunne	Yhteenkuuluvuus
	Merkitys ja suosio sisäryhmässä	Jääkiekko on merkityksellinen ja tärkeä sisäryhmälle	Merkitys

³² Luokalla tarkoitetaan, että identiteettimotiivin voi tunnistaa alaluokasta tai yläluokasta. Tämä sen takia, että kaikissa yläluokissa ei ole ollenkaan alaluokkia, jolloin identiteettimotiivit ovat tunnistettavissa suoraan yläluokasta.

		Jääkiekko sisäryhmän normina	Yhteenkuuluvuus
		Jääkiekko osa suomalaista kulttuuria	Merkitys Yhteenkuuluvuus Jatkuvuus
Jääkiekko erottaa positiivisesti	Menestymme jääkiekossa hyvin	Positiivinen erottautuminen	Pystyvyys Itsetunto Erotettavuus
		Positiivinen ryhmävertailu	Pystyvyys Itsetunto Erotettavuus
	Jääkiekko saa meidät kokemaan ylpeyttä		Pystyvyys Itsetunto Erotettavuus
Jääkiekko liittää Suomen muihin kansoihin	Meidät tunnetaan jääkiekon avulla		Yhteenkuuluvuus Itsetunto Pystyvyys
	Jääkiekon maajoukkue edustaa meitä		Yhteenkuuluvuus Itsetunto Pystyvyys

10. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa etsin vastauksia siihen, mikä tekee jääkiekosta kansallisen symbolin suomalaisille nuorille. Jääkiekkoa kansallisena symbolina Suomessa ei ole tutkittu aikaisemmin. Tämän takia tässä tutkimuksessa esitettävät tulokset ovat uutta tietoa, ja ne eivät ole sellaisenaan suoraan verrattavissa muihin tutkimuksiin. Kansainvälistä tutkimusta on tehty urheilusta ja kansallisesta identiteetistä (esim. Kersting 2007; Ward 2010) sekä siitä, että urheilu on symboli, joka vaikuttaa kansalliseen identiteettiin (esim. Holmes 1994; Houlihan 1997; Watson 2016). Suomessa jääkiekko ja kansallinen identiteetti on yhdistetty lähinnä julkisessa retoriikassa (esim. YLE 1995b; YLE 1995c; Kokkonen 2003, 4), vaikkakin joitakin Pro gradu -tutkielmia aiheesta on kirjoitettu.

Tämä on tutkielmani viimeinen luku. Luvun aluksi teen yhteenvedon tutkimukseni tuloksista ja peilaan tuloksia teoriaan. Seuraavaksi kerron tutkimukseni tärkeimmät tulokset ja pohdin tämän tutkimuksen merkitystä. Tämän jälkeen reflektoin tutkimusprosessiani ja pohdin mahdollisia jatkotutkimuksia. Viimeisenä seuraavat vielä loppusanat.

10.1 YHTEEENVETO

Tutkimukseni päätutkimustehtävänä oli luokitella sisällönanalyysin avulla, miten suomalaiset nuoret perustelevat jääkiekon olevan kansallinen symboli suomalaisille. Analyysini perusteella jääkiekko on kansallinen symboli suomalaisille nuorille, koska se **yhdistää suomalaisia, erottaa positiivisesti ja liittää Suomen muiden kansojen joukkoon**. Nämä olivat tutkimukseni kolme pääteemaa³³. **Jääkiekko yhdistää suomalaisia** oli analyysiyksiköiden määrässä huomattavasti suurin pääteema. Tämän tutkimuksen perusteella jääkiekon yhdistävä vaikutus oli siis eniten käytetty perustelu sille, miksi jääkiekko on kansallinen symboli suomalaisille. Yhdistävän vaikutuksen nouseminen analyysiyksiköiden määrässä suurimmaksi pääteemaksi oli mielestäni mielenkiintoinen tulos. Analyysin aloittaessa oletin positiivisen erottamisen olevan isoin pääteema, koska jääkiekko on mielletty kansalliseksi symboliksi, joka luo erottelua ryhmien vastakkainasettelun kautta (Finell ym. 2013, 529).

³³ Tässä luvussa pääteemat merkitään **lihavoituna**

Jääkiekko yhdistää -pääteema sisälsi kaksi isoa yläluokkaa, joista ensimmäinen oli *yhteenkuuluvuus*³⁴. Yhteenkuuluvuutta suomalaiset nuoret kokivat jaetun toiminnan ja jaetun tunteen kautta. Tutkimuksen mukaan kansallisilla juhlilla, paraateilla sekä rituaaleilla voidaan yhdistää kansakuntaa (O'Donnel ym. 2016, 62–63, 66–67). Ne ovat jaettua toimintaa. Tässä tutkimuksessa jaettuun toimintaan kuuluivatkin tärkeimpinä osa-alueina katsominen yhdessä sekä juhliminen yhdessä. Nämä nousivat esille yhdistävinä asioina myös julkisessa retoriikassa aina, kun Suomi oli voittanut maailmanmestaruuden. Esimerkiksi vuoden 1995 maailmanmestaruudesta sanottiin, että ”tää (mestaruus) kuuluu meille kaikille”, ja sen tärkeyttä koko kansalle korostettiin. Juhlinta oli joka kerta myös hyvin kollektiivista. Tämän lisäksi ratkaisevia otteluita katsoi suurin osa suomalaisista. (YLE 1995b; YLE 1995c; YLE 2011; Finnpanel 2016; YLE 2019; MTV 2019; Leijonat 2019.) Tutkimukseni tulokset ovat siis samassa linjassa aikaisemman tutkimuksen (O'Donnel ym. 2016, 62–63, 66–67) ja julkisen retoriikan kanssa juhlinnan sekä katsomisen yhdistävästä vaikutuksesta (YLE 1995b; YLE 1995c; YLE 2011; YLE 2019; MTV 2019).

Jaetut tunteet olivat merkittävä yhteenkuuluvuuden lisääjä. Kansalliset symbolit aiheuttavat ihmisille vahvan kansallisen tunnereaktion, koska ne korostavat kansallista identiteettiä (Schatz & Lavine 2007, 332–333). Urheilutapahtumat saattavatkin aiheuttaa yksilöissä voimakkaita isänmaallisia tunteita, vaikka niitä muuten ei kokisi (Saukkonen 1999, 59). Jaettujen tunteiden kohdalla tutkimukseni isoimpina koodeina olivat: jääkiekko herättää tunteita sekä isänmaallisuus ja kansallistunne. Urheilutapahtumat aiheuttivat tämän tutkimuksen mukaan voimakkaita tunteita, ja nämä tunteet olivat jaettuja koko kansan kesken. Eerika Finell (2005, 90–91) huomasi myös Pro gradu -tutkielmassaan jääkiekkokuvan³⁵ aiheuttavan voimakkaita kollektiivisia tunteita, joita suomalaisten on enää vaikea tuntea individualistisessa kulttuurissa.

Toinen yläluokista oli *jääkiekon merkitys ja suosio suomalaisille*. Sen perusteluiden mukaan jääkiekko yhdistää, koska se on merkittävä ja tärkeä laji suomalaisille, minkä lisäksi se on normi ja osa suomalaista kulttuuria. Tämä yläluokka oli analyysiyksiköiden määrässä käytetyin perustelu sille, miksi jääkiekko on kansallinen symboli. Nuoret käyttivät varsinkin sanaa ”tärkeys” kuvatessaan jääkiekon merkitystä suomalaisille. Suomessa urheilulla on ollut tärkeä rooli kansallisen identiteetin tuottamisessa. Aikaisemmin tärkeimmät urheilulajit ovat olleet juoksu ja yksilölajit yleensä. (Kokkonen 2003, 4; Aslama & Pantti 2007, 59; Lappalainen 2017,

³⁴ Tässä luvussa yläluokat merkitään *kursivoituna*

³⁵ Finell (2005) Pro gradu -tutkielmassa on ollut sama jääkiekkokuva, kuin tässä tutkimuksessa. Hänellä on tosin ollut käytössä nuorten esseet jääkiekkokuvasta vain vuodelta 2002.

73.) Tämän tutkimuksen perusteella jääkiekosta on tullut suomalaisille tärkeä urheilulaji, joka on tuottamassa sekä kehittämässä kansallista identiteettiä. Jääkiekko on noussut urheilulajina juoksun ja muiden yksilölajien ohi, mitä tukee aikaisemmin tässä työssä esitetty tutkimus urheilulajien suosiosta Suomessa³⁶. Normit muodostuvat asioista, jotka ovat ryhmälle tärkeitä (Taggar & Ellis 2007, 107), ja jääkiekosta on tämän tutkimuksen perusteella muodostunut normi suomalaisille. Tämänkin perusteella uskon jääkiekon olevan tärkeä asia suomalaisille.

Toinen pääteemoista oli, että **jääkiekko erottaa suomalaiset positiivisesti** muista ryhmistä. Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan sosiaalinen identiteetti tarvitsee toteutuakseen sosiaalista vertailua ryhmien välillä. Vertailussa ryhmät haluavat erottua positiivisesti. (Tajfel & Turner 1979, 40–41.) Tämän pääteeman jaoin kahteen yläluokkaan, jotka olivat: *menestymme jääkiekossa hyvin sekä jääkiekko saa meidät kokemaan ylpeyttä*. Ensimmäiseksi mainittuun yläluokkaan nimesin epäspesifin positiivisen erottautumisen ja positiivisen ryhmävertailun alaluokat. Epäspesifissä positiivisessa erottautumisessa sisäryhmän eli Suomen menestys nostettiin esille yleisesti ilman suoraa vertailua muihin maihin. Positiivisessa ryhmävertailussa puolestaan menestyminen suhteutettiin muihin ryhmiin ja niiden voittamiseen. Epäspesifiä positiivista erottautumista oli tutkimuksessani selkeästi enemmän kuin ryhmävertailua. Tätä voi mielestäni pitää yllättävänä tuloksena, koska jääkiekko voidaan mieltää kansalliseksi symboliksi, joka luo erottelua yleensä vastakkainasettelun kautta (Finell 2012, iv; Finell ym. 2013, 529). Lisäksi urheilutapahtumat ovat säännöllisin väliajoin tapahtuvia kilpailuja kansallisten yhteisöjen välillä (Watson 2016, 292). Kilpailu muita ryhmiä vastaan korostuu siis urheilutapahtumissa. Toisaalta useissa tutkimuksissa on havaittu, että sisäryhmäkiintymys on ryhmissä voimakasta, mutta asenteet ulkoryhmiä kohtaan voivat vaihdella. Sisäryhmää arvioidaan aina positiivisesti, mutta ulkoryhmiä ei välttämättä negatiivisesti. (Tajfel 1982, 8–10.) Tämä tukee tutkimukseni tulosta, jonka mukaan epäspesifiä positiivista erottautumista oli enemmän kuin positiivista ryhmävertailua. Suomea eli sisäryhmää arvioitiin positiivisesti jääkiekon avulla, mutta negatiivista vertailua suhteessa ulkoryhmiin eli muihin kansoihin ei tapahtunut niin paljon.

Tutkimukseni kolmas pääteema oli **jääkiekko liittää Suomen muihin kansoihin**. Jääkiekko liittää Suomen Billigin (1995) määrittelemään kansakuntien maailmaan. Kansallisilla symboleilla ja nationalismilla on kaksinainen (dialektinen) merkitys. Ne nostavat esille kansakunnan itsenäisyyden ja samaan aikaan liittävät kansan universaaliin kansojen

³⁶ Sponsor Insight (2019) tutkimuksen mukaan jääkiekko on ollut Suomen suosituin urheilulaji vuodet 2010–2019

maailmaan. (Billig 1995, 86; Finell & Liebkind 2010, 324.) Jääkiekolla oli tämän tutkimuksen mukaan dialektinen luonne. Se liittää meidät kansakuntien maailmaan, mutta myös erottaa meidät omaksi ryhmäksemme, kuten edellisessä pääteemassa nostettiin esille.

Jääkiekon maajoukkue edustaa meitä oli yksi tämän pääteeman yläluokista, ja siinä oli paljon analyysiyksiköitä. Edustaminen tapahtui nuorten perusteluiden mukaan maajoukkueen ja pelaajien kautta. Kansat ja valtiot ovat hyvin abstrakteja käsitteitä, ja kansalliset symbolit voivat tehdä ne näkyviksi (Finell 2012, 15). Jääkiekon maajoukkue ja sen pelaajat olivat kansallisia symboleita, joiden avulla suomalaiset kansana tulivat näkyväksi. Uskon tämän olevan osasyys siihen, että jääkiekon pelaajat saavat osakseen voimakasta kritiikkiä kansalta ja medialta, jos he eivät tule edustamaan maajoukkuetta ja sen kautta koko kansaa. Tämä voi aiheuttaa myös kovia paineita pelaajille sekä maajoukkueelle. Jääkiekko perusteltiin osassa nuorten teksteistä hyväksi keinoksi tehdä Suomea tunnetuksi, koska Suomen pienen koon takia mahdollisuudet tulla tunnetuksi muuten olivat rajalliset. Tässä oli mielestäni nykypäivän ajatusta siitä, että Paavo Nurmi juoksi Suomen maailmankartalle (Aslama & Pantti 2007, 59).

Tutkimukseni toinen päätutkimukselle alisteinen tutkimustehtävä oli pohtia sitä, vastaako tutkimukseni luokittelu identiteettimotiiveihin. Tutkimukseni mukaan kaikki kuusi identiteettimotiivia³⁷ voi tunnistaa kolmessa pääteemassa. Kansalliset symbolit korostavat ihmisen kansallista identiteettiä (Schatz & Lavine 2007, 332–333). Tässä tutkimuksessa jääkiekko kansallisena symbolina korostaa kansallista identiteettiä eli suomalaisuutta. Yksilöt identifioituvat voimakkaammin ryhmiin, jotka tyydyttävät identiteettimotiiveja (Vignoles ym. 2006, 314–317; Eastbrook & Vignoles 2012, 1066–1069; Thomas ym. 2017, 514). Mielestäni identiteettimotiivien toteutuessa kansallisessa symbolissa (jääkiekko suomalaisille) kokevat vastaajat voimakkaampaa identifioitumista kansalliseen identiteettiin (suomalaisuuteen). Tämän takia identiteettimotiivien teoreettinen viitekehys on hyvä kansallisten symboleiden tutkintaan.

Yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin voi tunnistaa luokittelussa useimmiten – se täyttyi kahdessa pääteemassa ja kuudessa luokassa. Eniten se täyttyi pääteemassa **jääkiekko yhdistää**. Yhteenkuuluvuuden identiteettimotiivin täytyessä yksilö kokee, että hän kuuluu ryhmään, kokee tärkeiden ihmisten hyväksyvän hänet ja näkee ryhmän yhtenäisenä (Vignoles ym. 2008, 1166; Eastbrook & Vignoles 2012, 1067; Thomas ym. 2017, 513). Nämä kokemukset näkyivät

³⁷ Identiteettimotiivit ovat: itsetunto, yhteenkuuluvuus, erotettavuus, pystyvyys, merkitys, jatkuvuus (Vignoles ym. 2006, 308–310, 324; Vignoles 2011, 403)

jaetussa toiminnassa, kun suomalaiset katsoivat jääkiekkoa tai juhlivat yhdessä. Ne näkyivät jaetussa tunteessa, esimerkiksi vastaajan tuntiessa jääkiekon lisäävän yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteenkuuluvuus toteutui myös, koska jääkiekko oli normi kolmella eri ulottuvuudella, joita olivat retorinen, jaettu kiinnostuksen kohde ja puhumisen kohde. Jääkiekon avulla Suomi liittyi kansakuntien maailmaan (Billig 1995) ja tämän kautta koettiin yhteenkuuluvuutta muiden kansojen kanssa.

10.2 TÄRKEIMMÄT TULOKSET JA TUTKIMUKSEN MERKITYS

Mielestäni tämän tutkimuksen tärkein tulos oli, että jääkiekolla perusteltiin olevan voimakkaasti suomalaisia yhdistävä vaikutus. Yhdistävä vaikutus toteutui varsinkin jaetun toiminnan ja jaetun tunteen kautta. Merkittävä yhdistävä asia oli myös jääkiekon korkea suosio. Se oli suomalaisille jaettu kiinnostuksen kohde. Tämän lisäksi jääkiekko yhdisti olemalla normi ja osa suomalaista kulttuuria. Tutkimukseni keskeisimmän merkityksen koen olevan jääkiekon yhdistävän vaikutuksen esille nouseminen. Jääkiekolla voidaan nähdä olevan yhteiskunnallista merkitystä varsinkin sen kautta, että suomalaiset pääsevät kokemaan yhteenkuuluvuutta keskenään. Tästä voidaan nostaa tuoreena esimerkkinä keväällä 2019 voitettu jääkiekon maailmanmestaruus. Kaupunkien torit sekä kadut täyttyivät juhlijoista, jotka lauloivat yhdessä (YLE 2019; MTV 2019). Tämä tulos murtaa myös mielestäni ajatusta, että suomalaisten mielestä jääkiekon keskiössä olisi muiden maiden voittaminen tai niin sanottu ”talvisodan henki”, vaikka tämäkin termi on ajoittain mainittu julkisessa retoriikassa (YLE 1995c). Esimerkiksi vuonna 2019 mestaruuden voittanut maajoukkue nostettiin julkisessa retoriikassa suomalaisille esikuvaksi kollektiivisuuden ja yhdessä tekemisen voimasta (MTV 2019).

Toiseksi tärkein tulos oli mielestäni, että epäspesifi positiivinen erottautuminen sai paljon enemmän nuorten perusteluiden analyysiyksiköitä kuin positiivinen ryhmävertailu. Jääkiekossa oli nuorten perusteluiden mukaan merkittävämpää oman sisäryhmän positiivinen arvioiminen (Tajfel 1982, 8–10) kuin ulkoryhmien voittaminen. Tähän liittyvä tutkimukseni keskeinen merkitys on, että jääkiekon avulla voidaan luoda suomalaisille positiivista erottautumista ilman ulkoryhmien negatiivista arvioimista.

Kolmanneksi tärkein tulos oli, että identiteettimotiiveja (Vignoles ym. 2006, 308–310, 324; Vignoles 2011, 403) voitiin tunnistaa kaikissa kolmessa pääteemassa. Kaikki

identiteettimotiivit olivat myös tunnistettavissa, joistain pääteemoista ja ylä- tai alaluokista. Keskeinen merkitys on, että jääkiekko kansallisena symbolina tyydyttää identiteettimotiiveja, joten suomalaisilla on mahdollista samaistua jääkiekon kautta suomalaisuuteen ja rakentaa kansallista identiteettiä (Vignoles ym. 2006, 314–317; Eastbrook & Vignoles 2012, 1066–1069; Thomas ym. 2017, 514).

10.3 REFLEKTOINTIA JA JATKOTUTKIMUKSIA

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta on yleensä käsitelty validiteetin ja reliabiliteetin näkökulmista. Validiteetti tarkoittaa, että tutkimuksessa tutkitaan asioita, joita sillä on luvattu tutkittavan. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan, että tutkimustulokset ovat toistettavissa. Nämä käsitteet ovat alun perin määrällisen tutkimuksen perinteestä, ja niiden sopivuutta laadullisen tutkimuksen perinteeseen onkin kritisoitu jonkin verran. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 136–137.) Tämän tutkimuksen validiteetti on mielestäni melko hyvä. Tutkimuksen päämäärä oli tutkia nuorten perusteluita siitä, miksi jääkiekko on kansallinen symboli. Aineistona oli nuoria vastaajia, jotka valitsivat usean kuvan joukosta jääkiekkokuvan vastattavaksi kuvaksi³⁸. Kuvan valinnan perusteeksi ohjeistettiin, että kuvan pitäisi herättää tunteita, muistoja ja mielikuvia. (Finell 2019, 24.) Jääkiekkokuva oli siis herättänyt sen valinneissa vastaajissa näitä asioita. Tämän perusteella uskon, että nuoret mielsivät jääkiekon kansalliseksi symboliksi. Tähän tutkimukseen valitsin kysymyksiä, joissa nuorten piti perustella, miten heidän valitsema kuva liittyy Suomeen ja mitä tunteita kuva heissä herättää. Rajasin siis osan kysymyksistä ja niihin liittyvistä vastauksista pois tästä tutkimuksesta. Rajaamisen olen perustellut aikaisemmin luvussa 8.1. Uskon, että validiteetti olisi ollut parempi, jos vastattavassa kysymyksessä olisi kysytty suoraan, miten perustelet valitsemasi kuvan aiheen kansalliseksi symboliksi. Tämä voisi olla myös yksi jatkotutkimuksen aihe.

Reliabiliteetin kanssa uskon tutkimuksessani olevan enemmän haasteita. Tutkimuksen toistaminen samanlaisena on varmasti haasteellista. Mielenkiintoista olisi kuitenkin tehdä jatkotutkimus sisällönanalyysillä samankaltaisella aineistolla ja analysoida syntyisikö samanlaisia pääteemoja. Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla kyselytutkimus määrällisellä analyysillä. Siinä voitaisiin testata tässä tutkimuksessa saatuja tuloksia ja niiden toistettavuutta.

³⁸ Nuoret valitsivat 2–3 kuvaa, josta he kirjoittivat esseen. Valittavana oli 2002: 50 kuvaa, 2008: 51, 2014:48 (Finell 2019, 24)

Laadulliseen tutkimusmenetelmään liittyvän yleisen näkemyksen mukaan sen avulla saadaan syvällistä, mutta heikosti yleistettävää tietoa (Alasuutari 2011, 231). Yleistettävyyden haasteet liittyvät varsinkin tutkimuksen vastaajiin, otoksen kokoon ja aikaisempiin tutkimuksiin. Tutkimuksen vastaajat olivat kaikki suomalaisia nuoria pääkaupunkiseudulta. Vastaajien ryhmä oli siis homogeeninen ikänsä ja maantieteellisen sijainnin osalta. Tutkimuksen vastaajajoukon otoskoko oli melko pieni³⁹. Tämä oli ensimmäinen tutkimus, jossa selvitettiin perusteluita sille, miksi jääkiekko on kansallinen symboli. Sen takia tutkimuksen tuloksille ei löydy aikaisempaa samanlaisen tutkimuksen tukea, eikä sitä ole mahdollista verrata suoraan muihin tutkimuksiin. Yleistettävyyttä voisi parantaa eri jatkotutkimuksilla. Mielenkiintoinen jatkotutkimus voisi esimerkiksi olla laajemmalla sekä heterogeenisemmällä vastaajajoukolla toteutettava tutkimus. Samalla yleistettävyyttä parannettaisiin myös muiden tutkimusten osalta, koska jatkotutkimuksen tuloksia voisi verrata suoraan tämän tutkimuksen tuloksiin.

10.4 LOPUKSI

Tämän Pro gradu -tutkielman prosessi kesti melkein kaksi vuotta. Koko prosessi ja sen loppuun saattaminen ovatkin olleet itselleni todella merkityksellisiä asioita. Tutkimuksen aihe on ollut minulle motivoiva, koska olen toiminut todella pitkään harrastajana sekä valmentajana jääkiekon parissa. Urheilulla on mielestäni monessa yhteiskunnassa merkittävä vaikutus ja jääkiekko on Suomessa tällä hetkellä erityisasemassa suosion sekä kiinnostuksen takia. Pidänkin tärkeänä, että urheilun tutkimista kansallisena symbolina jatketaan, jolloin ymmärrämme paremmin perustelut ja syyt tämän ilmiön taustalla. Toivon, että tämän tutkimuksen tuloksia tullaan hyödyntämään ja jääkiekon yhdistävää vaikutusta korostamaan jatkossa.

³⁹ Yhteensä vastaajia oli 226

Alasuutari, Pertti (2011) *Laadullinen tutkimus 2.0* (4 uudistettu painos). Tampere: Vastapaino.

Albert, Stuart (1977) Temporal Comparison Theory. *Psychological Review* 84:6, 485–503.

Aslama, Minna & Pantti, Mervi (2007) Flagging Finnishness: Reproducing National Identity in Reality Television. *Television & New Media* 8:1, 49–67.

Billig, Michael (1995) *Banal Nationalism*. London: Sage.

Billig, Michael & Tajfel, Henri (1973) Social categorization and similarity in intergroup behavior. *European Journal of Social Psychology* 3:1, 27–52.

Brown, Rupert (2000) Social Identity Theory: Past Achievements, Current Problems and Future Challenges. *European Journal of Social Psychology* 30, 745–778.

Butz, David (2009) National Symbols as Agents of Psychological and Social Change. *Political Psychology* 30:5, 779–804.

Deci, Edward & Ryan, Richard (2000) The “what” and “why” of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry* 11:4, 227–268.

Eastbrook, Matt & Vignoles, Vivian (2012) Different Groups, Different Motives: Identity Motives Underlying Changes in Identification With Novel Groups. *Personality and Social Psychology Bulletin* 38:8, 1066–1080.

Eriksen, Thomas (1993) Formal and informal nationalism. *Ethnic and Racial Studies* 16:1, 1–25.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino. E-kirja.

Field, Russell (2014) For Kick and Country: The 2010 VIVA World Cup and Sport as a Site for Expressions of Alternate ‘national’ Identities. *National Identities* 16:4, 377–393.

Finell, Eerika (2012) National Symbols, their Meanings, and how they Relate to National Identification, Outgroup Attitudes and National Sentiments: Rhetorical, Correlational and Experimental Studies. Faculty of Social Sciences, University of Helsinki. Doctoral dissertation.

Finell, Eerika (2019) National Identity, Collective Events, and Meaning: A Qualitative Study of Adolescents' Autobiographical Narratives of Flag Ceremonies in Finland. *Political Psychology* 40:1, 21–36.

Finell, Eerika & Liebkind, Karmela (2010) National Symbols and Distinctiveness: Rhetorical Strategies in Creating Distinct National Identities. *British Journal of Social Psychology* 49:2, 321–341.

Finell, Eerika & Olakivi, Antero & Liebkind, Karmela & Lipsanen, Jari (2013) Does it Matter how I Perceive My Nation? National Symbols, National Identification and Attitudes Toward Immigrants. *Scandinavian Journal of Psychology* 54:6, 529–535.

Finell, Eerika & Zogmaister, Cristina (2015) Blind and Constructive Patriotism, National Symbols and Outgroup Attitudes. *Scandinavian Journal of Psychology* 56:2, 189–197.

Harris, Erika (2009) *Nationalism: theories and cases*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Holmes, Michael (1994) Symbols of National Identity and Sport: The Case of the Irish Football Team. *Irish Political Studies* 9:1, 81–98.

Houlihan, Barrie (1997) Sport, National Identity and Public Policy. *Nations and Nationalism* 3:1, 113–137.

Hundley, Heather & Billings, Andrew (2010) *Examining Identity in Sports Media*. Los Angeles: SAGE.

Kersting, Norbert (2007) Sport and National Identity: A Comparison of the 2006 and 2010 FIFA World Cups. *South African Journal of Political Studies* 34:3, 277–293.

Kivinen, Osmo & Mesikämnen, Jani & Metsä-Tokila, Timo (2000) Kylmä kiekkosota- kaksi mannerta, kaksi kulttuuria. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 151. Tammer-Paino Oy: Tampere.

Klassen, Robert & Frenzel, Anne & Perry, Nancy (2012) Teacher's Relatedness With Students: An Underemphasized Component of Teacher's Basic Psychological Needs. *Journal of Educational Psychology* 104:1, 150–165.

Kokkonen, Jouko (2003) *Kansakunnat kultajahdissa: Urheilu ja nationalismi*. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.

Lawrence, Paul (2005) *Nationalism : History and Theory* (1st edition). Harlow, England: Routledge.

Meeus, Joke & Duriez, Bart & Vanbeselaere, Norbert & Boen, Filip (2010) The Role of National Identity Representation in the Relation between in-Group Identification and Out-Group Derogation: Ethnic Versus Civic Representation. *British Journal of Social Psychology* 49:2, 305–320.

Mennander, Pasi (toim.) (2017) *Vertaansa vailla*. *Leijonat* 30: 54—55.

Neville, Fergus & Reicher, Stephen (2011) The Experience of Collective Participation: Shared Identity, Relatedness and Emotionality. *Contemporary Social Science* 6:3, 377–396.

O'Donnell, Aisling & Muldoon, Orla & Blaylock, Danielle & Stevenson, Clifford & Bryan, Dominic & Reicher, Stephen & Pehrson, Samuel (2016) 'Something that Unites Us all': Understandings of St. Patrick's Day Parades as Representing the Irish National Group. *Journal of Community & Applied Social Psychology* 26:1, 61–74.

Paasi, Anssi (2016) Dancing on the Graves: Independence, Hot/Banal Nationalism and the Mobilization of Memory. *Political Geography* 54, 21–31.

Reicher, Stephen & Hopkins, Nick (2001) *Self and Nation*. London: SAGE

Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) (2010) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.

Schatz, Robert & Lavine, Howard (2007) Waving the Flag: National Symbolism, Social Identity, and Political Engagement. *Political Psychology* 28:3, 329–355.

Sulkunen, Pekka (1998) *Johdatus sosiologiaan*. Helsinki: WSOY.

Szemberg, Szymon & Podnieks, Andrew & Lindegren, Pentti & Leinonen, Kimmo (2012) Jääkiekon maailma. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Taggar, Simon & Ellis, Robert (2007) The Role of Leaders in Shaping Formal Team Norms. *The Leadership Quarterly* 18:2, 105–120.

Tajfel, Henri (1982) Social Psychology of Intergroup Relations. *Annual Review of Psychology* 33:1, 1–39.

Tajfel, Henri & Turner, John (1979) An Intergrative Theory of Intergroup Conflict. Chapter 3, 33–47.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012.

Thomas, William & Brown, Rupert & Easterbrook, Matthew & Vignoles, Vivian & Manzi, Claudia & D'Angelo, Chiara & Holt, Jeremy (2017) Social Identification in Sports Teams. *Personality and Social Psychology Bulletin* 43:4, 508–523.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2011) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (8. uud. laitos.). Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Turner, John (1975) Social comparison and social identity: Some prospects for intergroup behaviour. *European Journal of Social Psychology* 5, 1–34.

Turner, John & Brown, Rupert & Tajfel, Henri (1979) Social comparison and group interest in ingroup favouritism. *European Journal of Social Psychology* 9, 187–204.

Verkuyten, Maykel (2005) *The Social Psychology of Ethnic Identity*. New York: Psychology Press.

Vignoles, Vivian (2011) Identity Motives. Teoksessa Seth Schwartz, Koen Luyckx, Vivian Vignoles (toim) *Handbook of Identity Theory and Research*. New York: Springer, 403–432.

Vignoles, Vivian & Chryssochoou, Xenia & Breakwell, Glynis (2002) Evaluating Models of Identity Motivation: Self-Esteem is Not the Whole Story. *Self and Identity* 1:3, 201–218.

Vignoles, Vivian & Manzi, Claudia & Regalia, Camillo & Jemmolo, Simone & Scabini, Eugenia (2008) Identity Motives Underlying Desired and Feared Possible Future Selves. *Journal of Personality* 76:5, 1165–1200.

Vignoles, Vivian & Regalia, Camillo & Manzi, Claudia & Golledge, Jen & Scabini, Eugenia (2006) Beyond self-esteem: influence of multiple motives on identity construction. *Journal of Personality and Social Psychology* 90:2, 308–333.

Ward, Tony (2010) *Sport in Australian National Identity: Kicking Goals*. New York: Routledge.

Watson, Scott (2016) Everyday Nationalism and International Hockey: Contesting Canadian National Identity. *Nations and Nationalism* 23:2, 289–308.

MUUT LÄHTEET

Pro Gradut:

Finell, Eerika (2005) Kansallista identiteettiä kartoittamassa. Kansalliset symbolit ja niihin liittyvät muistot ja tunteet. Pro Gradu- tutkielma. Sosiaalipsykologian laitos. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Lappalainen, Niko (2017) Kansallisen identiteetin merkitys osana 2000-luvun urheilupoliittista diskurssia Isossa-Britanniassa, Suomessa ja Venäjällä. Pro Gradu- tutkielma. Johtamiskorkeakoulu. Tampere: Tampereen yliopisto.

Paavola, Juho (2011) Lätäkässä leijonaan: Jääkiekkokuvan ilmaisukeinot Aamulehden MM-kisakuviissa 1965, 1982 ja 2003 kansallisen identiteetin rakennusaineena. Pro gradu –tutkielma. Tiedotusoppi. Tampere: Tampereen yliopisto.

Verkkolähteet:

Finnpanel (2016) Katsotuimpien ohjelmien TOP-listat.

<https://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/vuosi/topv/2016/yle1.html>. Viitattu 1.12.2017.

Lahtinen, Miikka (2017) Taloustutkimus: Jääkiekko on selvästi seuratuin laji Suomessa. Leijona.com. <https://www.leijonat.com/2017/03/31/taloustutkimus-jaakiekkoon-selvasti-seuratuin-laji-suomessa/>. Viitattu 9.12.2018.

Markkinointi&Mainonta (2016) Super Bowl rikkoi jälleen katsojaennätykset. <http://www.marmai.fi/uutiset/super-bowl-rikkoi-jalleen-katsojaennatytset-6270747>. Viitattu 3.12.2017

Muukkonen, Henrik (2017) Tutkimus: Jääkiekko on suomen arvostetuin urheilulaji. Markkinointi&Mainonta. <http://www.marmai.fi/uutiset/tutkimus-jaakiekkoon-suomen-arvostetuin-urheilulaji-6639214>. Viitattu 12.12.2018.

MTV (2019) Jääkiekon MM 2019 – Kokonaiset lähetykset – Leijonien kansanjuhlan kooste. <https://www.mtv.fi/sarja/leijonien-kansanjuhla-kooste-33002076006/leijonien-kansanjuhla-kooste-1098078>. Viitattu 30.5.2019.

RITVA-tietokanta (2017) Radio ja televisioarkisto. <https://rtva.kavi.fi/program/epg/choose/thisDate/date/06-12-2017>. Viitattu 10.12.2017.

Sponsor Insight (2019) Tutkimus: Muut lajit kuroivat kiinni jääkiekon etumatkaa – eSports nousi nuorten miesten suosikkilajiksi. http://www.sponsorinsight.fi/uploads/1/1/1/0/11102604/sponsor_insight_lehdist%C3%B6tiedote_19_03_2019.pdf Viitattu 19.3.2019

Suomen jäähallien osoitteisto. Jäähallit 10/2018. Suomen jääkiekkoliitto. <https://www.finhockey.fi/index.php/info/jaehallit>. Viitattu 1.3.2019

Suomi-kiekon historia pähkinänkuoressa. Suomen jääkiekkoliitto. <https://www.finhockey.fi/index.php/info/historia>. Viitattu 23.3.2019

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) (2019) Eettinen ennakoarviointi ihmistieteissä. <https://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarviointi-ihmistieteissa>. Viitattu 3.4.2019

Kurki-Suonio, Ossi (2010) Miksi Yle esittää MM'95 loppuottelun? Uusi-Suomi. <https://www.uusisuomi.fi/viihde/84357-miksi-yle-esittaa-mm-95-loppuottelun>. Viitattu 10.12.2017

World Population Review. United States Population 2017. <http://worldpopulationreview.com/countries/united-states-population/>. Viitattu 1.12.2017

YLE (1995a) Yle- uutiset. Yle elävä arkisto. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/09/08/jaakiekon-ensimmainen-mm-kulta-sai-suomalaiset-sekaisin>. Viitattu 2.2.2018

YLE (1995b) Jääkiekon mm-voittojuhlat koostelähetys. Yle elävä arkisto. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/09/08/leijonien-voittojuhlat-alkoivat-tukholmasta>. Viitattu 6.2.2018

YLE (1995c) Jääkiekon mm-voittojuhlat. Yle elävä arkisto. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/09/08/jaakiekon-ensimmainen-mm-kulta-sai-suomalaiset-sekaisin>. Viitattu 6.2.2018

YLE (1995d) Yle- uutiset. Yle elävä arkisto. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/09/08/jaakiekon-ensimmainen-mm-kulta-sai-suomalaiset-sekaisin>. Viitattu 2.2.2018

YLE (2011) Yle 1 aamu-tv. Yle elävä arkisto. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2011/06/13/torilla-tavattiin>. Viitattu 4.2.2018

YLE (2016a) Leijonien voitonjuhlat alkoivat Tukholmasta. Yle-uutiset. Yle elävä arkisto. Viitattu 5.2.2018

YLE (2016b) Lätkäfanit ryntäsivät yöllä kaduille juhlimaan. Yle elävä arkisto. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2011/05/18/latkafanit-ryntasivat-yolla-kaduille-juhlimaan>. Viitattu 5.2.2018

YLE (2017) Yle uutiset 4.10.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9863781>. Viitattu 4.2.2018

YLE (2018) Torilla tavattiin 2011. Yle elävä arkisto. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2011/06/13/torilla-tavattiin>. Viitattu 5.2.2018.

YLE (2019) Kansanjuhla mestareiden kunniaksi. Yle Areena. <https://areena.yle.fi/1-50167412>. Viitattu 30.5.2019.

LIITTEET

Liite 1

Tutkimuskysymykset:

Sinulle on jaettu äsken näkemäsi kuvat monisteella mustavalkoisina ja pienoiskoossa. Merkitse lyijykynällä kopioihin ne kuvat, jotka äsken mielestäsi symboloivat **hyvin** Suomea. Valitse näistä kuvista 2-3 kuvaa, jotka herättävät sinussa mielikuvia, muistoja ja mahdollisesti myös tunteita. Vastaa alla oleviin kysymyksiin erilliselle paperille. Merkitse vastauksen kohdalle aina kysymyksen tunnus a – e ja paperin yläreunaan henkilökohtainen tunnusnumerosi. Vastaa rauhassa. Tähän osioon sinulle on varattu aikaa. Ei haittaa, jos et ehdi vastata kuin yhdestä kuvasta. Tärkeintä on, että keskityt.

Mielikuvat ja muistot vaihtelevat tarkkuudeltaan. Niihin voi liittyä muita ihmisiä tai olla liittymättä. Muistat ehkä osan jostain tapahtumasta mutta et tapahtumaa kokonaan. Kirjoita niin tarkasti kuin pystyt.

- a) Miten valitsemassasi kuvassa oleva asia/ihminen/tapahtuma liittyy mielestäsi Suomeen?
- b) Millaisia tunteita ja ajatuksia kuvassa oleva asia/ihminen/tapahtuma sinussa herättää?
- c) Kuvaile tarkasti millainen on mielikuvasi/muistosi?
 - Mitä tapahtui?
 - Missä tapahtui?
 - Minkä ikäinen suunnilleen olit?
 - Liittyykö muistoosi mahdollisesti muita ihmisiä?
- d) Muistatko millaisia tunteita sinulla silloin oli? Jos muistat tunteesi, yritä kuvailla sitä/niitä.
- e) Herättääkö muisto sinussa nyt tunteita? Jos herättää niin minkälaisia?

Jos sinulle jää ylimääräistä aikaa niin valitse kuva, joka symboloi mielestäsi vähiten Suomea. Perustele valintasi.

Liite 2

Tutkimuksen jääkiekkokuva, jonka nuoret ovat valinneet ja josta he ovat kirjoittaneet tämän työn aineistona olleet tekstit.

Kuvaaja: Juha Sorri